

Z. Gulbe

Dr. Martina Lutera

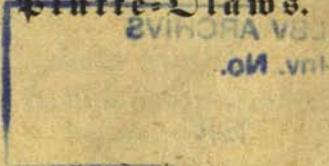
malais katkisms

skolas bērņiem.

Valziski no Otto Zuck.

Pehz jaunā, Vidzemes un Kurzemes sinodu ušderumā
pahrlabotā Bibeles tulkojuma išdewis

W. Plutte-Clawš.

8. išderums.

Rigā, 1913.

R. S. Sičmana apgahdibā, Akas eelā 5/7.

U. f. Grothufa grahmatu drukatava Rīgā, Bezpilsēhtā Nr. 8. (174112)

LBV ARCHIVS
Inv. No.

Msic 1046

Pirmais mahzibas gabals.

Swehtee desmit Deewa haufschki.

+Pirmais haufslis.

Es esmu tas Kungs, taws Deews, tew nebuhs
zitus deewus turet preeksh manis.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu pahr wisam leetam bihtees, mih-
let un us to zeret.

+Otrais haufslis.

Tew nebuhs ta Kunga, sawa Deewa, wahrdu
neleetigi weskta waskat, jo tas Kungs to nepametis
nesoditu, kas wina wahrdu neleetigi waska.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka pee wina
wahrda ne lahdam, ne swehream, ne buram, ne melojam,
nedf wisam, bet to wisas behdas peesauzam, luhdsam,
teizam un flawejam.

+Treschais haufslis.

Tew buhs to swehtu deenu swehtit.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka Deewa
mahzibu un wina wahrbus nepulgojam, bet tos swehtus
turam, labprahht klauamees un mahzamees.

+Beturtais haufslis.

Tew buhs sawu tehwu un sawu mahkti godat,
lai tew labi klahjas un tu ilgi dshwo wirs semes.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka sawus
wezakus un kungus nenizinajam, nedf apkaitinajam, bet
tos goda turam, teem kalpojам un paklausam, tos mih-
lejam un zeenijam.

Beektais bauflis.

Tew nebuhs nokaut.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka ņawam tuwakam pee wina meefas nekahdu kaiti, nedŝ wainu nedaram, bet tam palihdsam un kalpojām wiŝas meefas behdās.

Seŝtais bauflis.

Tew nebuhs laulibu pahrkahpt.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka ŝķihŝti un ŝaunigi dŝihwojam wahrdōs un darbōs, un ikweens ŝawu laulatu draugu miblejam un zeenijām.

Septitais bauflis.

Tew nebuhs ŝagt.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka ŝawa tuwaka naudu waj mantu nenemam, nedŝ ar wiltigu prezi waj netaiŝnu mehru un ŝwaru pee ŝewis welkam, bet wina mantu un maiŝi tam palihdsam wairot un ŝargat.

Aŝtotais bauflis.

Tew nebuhs nepateefu leezibu dot pret ŝawu tuwaku.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka ŝawu tuwaku nepateefi neapmelojām, nepeewikām, neaprunajām, nedŝ tam ŝaunu ŝlawu zekām, bet mums buhs to aiŝbilbinat, wiŝu labu no ta runat un wiŝas leetas par labu greest.

Dewitais bauflis.

Tew nebuhs eekahrot ŝawa tuwaka namu.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka ŝawam tuwakam ar wiltu pehŝ wina mantas waj nama ne-

twahrstam, nedf ar taisnibas eemesleem to pee fewis wel-
tam, bet tam labpraht palihdsam, ka tas to war paturet.

Desmitais bauflis.

Tew nebuhs eekahrot sawa tuwaka seewu,
kalpu, kalponi, lopu, nedf ko zitu, kas tam peeder.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka sawam
tuwalam ne seewu, ne faimi, ne lopus neatwikam, nedf
nowehrsham, bet tos pamahzam, lai paleet un dara, kas
teem peenahkas.

Ro Deews faka no wiseem scheem bauschteem?

Winsch faka ta: Es, tas Kungs, taws Deews,
esmu stiprs un dusmigs Deews, kas pee teem, kas
mani eenihst, teshwu grehkus peemekle pee behr-
neem lihds tresham un zeturtam augumam; bet
teem, kas mani mihle un manus bauschkus tur,
teem es daru labu lihds tuhkstosham augumam.

Kas tas ir?

Deews beedina fodit wifus, kas shos bauschkus
pahrlahpj; tapehz mums buhs bihtees no wina dusmibas
un nebuhs pret scheem bauschteem grehtot. Turpretim
winsch apfola schehlastibu un wifu labu wiseem, kas shos
bauschkus tur, tapehz mums ari buhs wina mihlet un us
wina pakantees un labpraht darit pehz wina bauschteem.

Otrais mahzibas gabals.

Gwehta tiziba.

Pirmais tizibas lozeklis.

Par rabischanu.

Es tizu us Deewu to Teshwu, wifuwalditaju,
debefs un semes raditaju.

Kas tas ir?

Es tizu, ka Deems mani radījis ar wifam rabiām leetām, man meesu un dwehseļi, azis, aušis un wifus lozektus, šaprašchanu un wifus prahtus dewis un wehl ustur; turklaht drehbes un kurpes, ehdeenu un dsehreenu, ehkas un mahjas, seewu un behrnus, laukus un lopus un wifadu mantu; ar wifu, ko man wajaga pee meefas un dshiwibas, bagatigi un ikdeenās mani apgahdā, no wifam breesmām pašargā un no wifa kauna glahbj un glabā; un wifu to winsch dara no tibras tehwischkas, dcewischkas lehnibas (un schelastibas, lai gan pawifam nezeenigs esmu tahdas dahwanas šanemt. Par wifu to man buhs winam pateikt un winu flawet, winam kalpot un pašlaufigam buht. Tas ir teescham teesa.

Otrais tizibas lozektis.

Par pestischanu.

Es tizu us Jesu Kristu, Deewa weenpeedsmuscho Dehlu, muhsu Kungu, kas eenemts no ta Swehta Gara, peedsimis no jumprawas Marijas, zeetis apaksch Ponzius Pilatus, krusstā šits, nomiris, aprakts, nokahpis elle, treschā deenā augschamzehlees no mironeem, uskahpis debestis, sehdees pee Deewa, ta wifuwalditaja Tehwa, labās rokas, no kureenes winsch atnahks teesat dshiwus un mirschus.

Kas tas ir?

Es tizu, ka Jesus Kristus, pateefs Deems no ta Tehwa muhschibā peedsimis un ari pateefs zilweks no jumprawas Marijas peedsimis, ir mans Kungs, kas mani pašuduschu un pašudinatu zilweku atpestijis un atpirzis no wifseem grehkeem, no nahwes un no welna waras, ne ar seltu, ne ar šudrabu, bet ar šawām šwehtām dahrgām ašintim un ar šawu nenopelnitu zeeschanu un mirschanu, lai es winam peederu un wina walstibā apaksch wina

dsihwoju un winam kalpoju muhschigâ taifnibâ, nenosee-
dsibâ un swehtibâ, it lâ winsch pats augfchamzehlees no
mironeem, dsihwo un walda muhschigi. Tas ir teescham teefa.

Treschais tizibas lozeklis.

Par swehtifchanu.

Es tizu us to Swehto Garu weenu swehtu kri-
stigu draudst, swehto beedribu, greshku peedofchanu,
meefas augfchamzelschanos un muhschigu dsihwo-
fchanu. Amen.

Ras tas ir?

Es tizu, ka es ar faru pascha spehtu un fapra-
fchanu us Jesu Kristu, faru Rungu, newaru tizet, nebs
pee wina nahkt, bet tas swehtais Gars zaur ewangeliumu
mani aizinajis, ar farâm dahwanâm apgaismojis, ihstenâ
tizibâ swehtijis un ustructurejis, it lâ winsch wifu kristigo
draudsi wirs semes aizina, fapulzina, apgaismo, swehti un
pee Jesus Kristus ustur ihstenâ weenigâ tizibâ. Schini
kristigâ draudse winsch man un wiseem tizigeem ifdeenas
wifus greshkus bagatigi peedob un pastara deenâ mani un
wifus miruschos usmodinâs un man ar wiseem tizigeem
eefsch Kristus muhschigu dsihwofchanu dos. Tas ir tee-
scham teefa.

Treschais mahzibas gabals.

Swehtâ luhgfchana.

Ufrunafchanas wahredi.

Muhfu Tehws debefis.

Ras tas ir?

Deerws muhs ar to grib labinat, lai tizam, ka
winsch ir muhfu ihstencis tehws un mehws wina ihstenee
behrni, lai preezigi, drofchi un ar stipru zeribu winu
luhbsam, it lâ mihti behrni luhbs faru mihto tehwu.

Pirmà luhgſchána.

Swehtits lai top taws wahrds.

Ras tas ir?

Deewa wahrds gan pats no ſewis ſwehts, bet mehs luhdsam ſchini luhgſchanâ, lai tas ari pee mums top ſwehtits.

Râ tas noteek?

Kad Deewa wahrds ſchlihti un ſkaidri mahza, un mehs aridsan, kâ Deewa behrni, ſwehti pehz teem dſihwojam. Uf to palihdſi mums, mihtais debefu Tehws! Bet kas zitadi mahza un dſihwo, nekâ Deewa wahrdi mahza, tas Deewa wahrdu neſwehti muhfu ſtarpâ; no tam paſargi muhs, mihtais debefu Tehws!

Otrâ luhgſchána.

Lai nahk tawa walſtiba.

Ras tas ir?

Deewa walſtiba gan nahk beſ muhfu luhgſchanas pati no ſewis; bet mehs luhdsam ſchini luhgſchanâ, lai ta nahk ari pee mums.

Râ tas noteek?

Kad tas debefu Tehws mums ſawu Swehto Garu dod, ka wina ſwehteem wahrdeem zaur wina ſchehlaſtibu tizam un deewiſchki dſihwojam ſche laizigi, tur muhſchigi.

Trefchâ luhgſchána.

Taws prahts lai noteek, kâ debefis, tâ ari wirs ſemes.

Ras tas ir?

Deewa labais un ſchehligais prahts gan noteek beſ muhfu luhgſchanas; bet mehs luhdsam ſchini luhgſchanâ, lai tas noteek ari pee mums.

Râ tas noteek?

Kad Deews wiſu ſaunu padomu un prahtu lauſch un wakas nedod teem, kas mums nekauj Deewa wahrdu

ſwehtit, nedſ wina walſtibai naht, proti welnam, paſau-
lei un muhſu meefas prahtam; bet kad Deews muhs ſtip-
rina un paſtahwigus uſtur pee ſaweem wahrdeem un ti-
zibâ lihds pat muhſu galam. Tas ir wina ſcheligais
un labais prahts.

Zeturta luhgſchana.

Muhſu deeniſchku maiſi dod mums ſchodeen.

Kas taſ ir?

Deews gan dod deeniſchku maiſi beſ muhſu luhg-
ſchanas ari wiſeem kauneem zilwekeem; bet mehs luhdsam
ſchini luhgſchanâ, lai wiſch mums to dod aſiht un ar
pateizibu ſanemt muhſu deeniſchku maiſi.

Kas tad ir deeniſchka maiſe?

Wiſs, kaſ peeder pee meefas uſtureſchanas un wa-
jadſibas, proti: ehdeens, dſehreens, drehbes, kurpes, ehkas,
mahjas, lauki, lopi, nauda, manta, labs laulats draugs,
labi behrni, laba ſaime, labi un uſtizigi fungi, laba wal-
diſchana, labs gaiſs, meers, weſeliba, ſahrtiga dſihwo-
ſchana, gods, labi draugi, uſtizami kaimini un tâ jo
projam.

Beekta luhgſchana.

**Un peedod mums muhſu paraſhdus, kâ ari
mehs peedodam ſaweem paraſhdneekeem.**

Kas taſ ir?

Mehs luhdsam ſchini luhgſchanâ, lai taſ debefu
Tehws neuſluhko muhſu grehtus, un wiku deht tahdu
luhgſchanu mums neleeds, jo mehs neefam zeenigi to da-
but, to luhdsamees, nedſ to eſam pelnijufchi, bet lai
wiſch no ſchelaſtibas mums wiſu to dod; jo ikdeenas
dauds grehtojam un tiſ ſodibu ween pelnam. Tad mehs
aridſan gribam no firds peedot un labu darit teem, kaſ
pret mums apgrehtojas.

Sekta luhgſchane.

Un newewed muhs kaſhrdinaſchana.

Kas tas ir?

Deews gan neweenu nekahr dina, bet mehs luhdsam ſchini luhgſchana, lai Deews muhs glahbj un paſargâ, ka welns, paſaule un muhsu meefa muhs nepcewit, neſ ce wed netizibâ, iſſamiſchana, neſ zita leelâ kauna un grehkâ, un kaut ar teem taptum kaſhrdinati, ka tomehr beidsot uſwaram un wirsroki dabujam.

Septita luhgſchana.

Bet atpeſti muhs no ta kauna.

Kas tas ir?

Mehs luhdsam ſchini luhgſchana, ihſi ſakot, lai tas debefu Tehws muhs atpeſti no wiſa kauna pee meefas un dwehſeles, pee mantas un goda, un beidsot, kad muhsu ſtundina nahk, mums dod ſwehtigu galu un no ſchis behdu paſaules muhs ſchehligi uſnem pee ſewis debefis.

X Gala wahr di.

Jo tew peeder ta walſtiba un tas ſpehks un tas gods muhsſhigi. Amen.

Kas tas ir: Amen?

Mums buhs teeſcham tizet, ka tahda luhgſchana tam debefu Tehwam patihk un wiſch to paſlauſa; jo wiſch pats mums pawehlejis ta luhgtees un ſolijis nuhs paſlauſt. Amen, Amen, — tas ir: pateſi, pateſi, tam buhs ta notikt. X

Beturtais mahzibas gabals.

Gwehta kriſtiba.

Kas ir kriſtiba?

Kriſtiba naw tikai uhdens ween, bet tahds uhdens, kaſzaur Deewa pawehli eestahdits un ar Deewa wahrbeem, ſaweenots.

Rahdi ir ſchee Deewa wahrdi?

Muhsu Kungs Jesus Kristus ſaka: Gita pa wifu paſauli un darat par mahjekkeem wifus laudis, tos kriſtidami ta Teshwa, ta Dehla un ta Swehta Gara wahrda. (Mat. 28, 19. Mark. 16, 15.)

So dod jeb to palihsd kriſtiba?

Ta dara, ka grehti top peedoti, ta peſti no nahwes un welna un dod muhschigu dſihwoſchanu wiſeem, kas to tiz, ka Deewa apſoliſchanas wahrdi mahza.

Rahdi ir ſchee Deewa apſoliſchanas wahrdi?

Muhsu Kungs Jesus Kristus ſaka: Kas tiz un top kriſtits, tas taps swehts, bet kas netiz, tas taps paſudinats. (Mark. 16, 16.)

Na uhdens war darit tahdas leelas leetas?

Uhdens to teefcham gan nedara, bet tee Deewa wahrdi, kas pee ta uhdens flacht, un ta tiziba, kas uſtiz tahdeem Deewa wahrdeem uhdeni. Jo beſ Deewa wahrdeem tas uhdens ir tik uhdens ween un naw nekahda kriſtiba, bet ar Deewa wahrdeem tas ir kriſtiba, proti tahds uhdens, kas ſchehlaſtibas un dſihwibas pilns, un maſgaſchana uſ atdſimſchanu eekſch ta Swehta Gara, ka swehtais Pawils ſaka: „Deews muhs ir iſglahbis zaur to maſgaſchanu, kas atdſemdina un atjauno eekſch ta Swehta Gara, to wiſch bagatigi pahr mums iſlehjis zaur Jesu Kristu, muhsu Peſtitaju, lai, zaur wina ſchehlaſtibu taiſnoti, paleekam par muhschigas dſihwibas mantineekem pehz tas zeribas. Tas ir pateefigs wahrds.“

(Tit. 3, 5—8.)

So tad noſihme tahda uhdens kriſtiba?

Ta noſihme, ka wezajam Adamam eekſch mums iſdeenas zaur noſchehloſchanu un atſtahschanos no grehteem buhs tapt noſlihzinatam un mirt ar wiſeem grehteem un kaundam kahribam un atkal iſdeenas buhs iſjeltees jau-

nam zilwekam, kas taisnibā un sčhībštibā Deewa prečšā bšhwo muhšhigi.

Kur tas rakstis?

Swehtais Pawils šaka: „Mehs lihds ar Kristu zaur kristibu ešam aprakti nahwē, lai, it kā Kristus ir usmodinats no mironeem zaur ta Tehwa godibu, tāpat ari mehs štaigajam atjaunotā bšhwibā. (Rom. 6, 4.)

Peektais mahzibas' gabals.

Swehtais wakarehdeens.

Kas ir swehtais wakarehdeens?

Ta ir muhšu Kunga Jesus Kristus pateesa meesa un afinis, ar maiši un wihnu mums kristigeem zilwekeem ehst un bsert no pašča Kristus eestahdits.

Kur tas rakstis?

Tā raksta swehtee preezas mahzitaji Matens, Markus, Lukass un swehtais Pawils: Muhšu Kungs Jesus Kristus tanī nakti, kad tas tapa nodots, nehma to maiši, pateiza, pahrlausa un dewa to saweem mahzekkeem, šazidams: „Nemeet un ehdeet, ta ir mana meesa, kas par jums top dota; to darait, mani peeminedami.“ — Tapat winsch ari nehma to bikeri pehz ta wakarehdeena, pateiza un teem to dewa, šazidams: „Nemeet un dsereet wiš no ta, šhis bikeris ir ta jauna eestahdisšana eeksch manām asnim, kas par jums un par dandseem top isleetas par grehku peedoschānu; to darait, jikkahrt juhs to dsereet, mani peeminedami.“

(Mat. 26, 26—28. Marš. 14, 22—24. Šul. 22, 19—20.
1. Kor. 11, 23—25.)

Ko palihbi tahba ehšana un dseršana?

To mums mahža ņhee wahrbi: „Par jums dota“ un „isleetas par grehku peedošana“, proti, ka mums ņwehtā wakarehdeenā grehku peedošana, dšhwiba un muhschiga ņwehtiba ar tahdeem wahrdeem top dota; jo kur grehku peedošana, tur ari dšhwiba un muhschiga ņwehtiba.

Kā meesiga ehšana un dseršana war darit tahdas leelas leetas?

Ehšana un dseršana ween to nedara, bet tee wahrbi, kas tur stahw: „Par jums dota“ un „isleetas par grehku peedošana“. Schee wahrbi pee meesigas ehšanas un dseršanas ņwehtā wakarehdeenā loti zeenijami, un kas ņcheem wahrdeem tiz, tam noteek, ko tee ņola un ka tee ņkan, proti grehku peedošana.

Kas tab tahdu wakarehdeenu bauda zeenigi?

Gawet un ahrigi ņataiņtees ir gan laba leeta, bet tas ir zeenigs un ihsti labi ņataiņjees, kas tiz ņcheem wahrdeem: „Par jums dota“ un „isleetas par grehku peedošana“. Bet kas ņcheem wahrdeem netiz waj ņchaubas, tas ir nezeenigs un naw labi ņataiņjees; jo tee wahrbi „par jums“ praņa wiņai tizigas ņirdis.

Peelikumi.

Debesu walstibas atņleegas.

Kas ir debesu walstibas atņleegas?

Debesu walstibas atņleegas ir tas ņpehts, ko muhsu Rungs Jesus Kristus ņhini paņaulē eezehlis, wina wahrdā grehkus peedot teem, kas ņawus grehkus no ņirds noņchelo, kas ihstenā tizibā uņ Deewa, ta Tehwa, ņchelaņtibu un uņ ta Runga Jesus dahrgo nopelnu luhdsas grehku peedošana un no grehkeem atgreeschas, bet tee m, kas no grehkeem neatgreeschas, grehkus paturet pehž paņcha Jesus Kristus wahrdeem.

Rahbi ir šche Kristus wahrbi?

Muhfu Kungs Jesus Kristus šaka: „Meers ar jums! Kà mani tas Tehws ir suhtijis, tà ir es juhs suhtu.“ Un to teizis, winsch puhta us teem un šazija: „Nemeet to Swehto Garu! Kam juhs grehkus peedoseet, teem tee peedoti, un kam juhs grehkus patureseet, teem tee patureti.“

(Jahn. 20, 21—23.)

Ko mums dod jeb ko palihbi debesu walstibas atlehgas?

To mums mahza ta Kunga Kristus wahrbi: „Kam juhs grehkus peedoseet, teem tee peedoti.“ Proti grehku peedoshana, zaur Kristus nahwi un asnim pelnita, Kristus wahrda tizigeem top eedota, lai wiku tiziba top stiprinata un šrds remdeta; jo ar tizibu meers nahf šrbi, šad grehki peedoti.

Kà mahzitajs, tikai zilwešs buhdams, grehtus war peedot?

To mahzitajs nedara ša zilwešs no šewis, bet us Kristus pawehli un apšolishanu, ša wina wahrbi mahza: „Nemeet to Swehto Garu, kam juhs grehkus peedoseet, teem tee peedoti.“ Jo ša tam Kungam wirs šemes ir špehšs, grehkus peedot, tà winsch tahdu špehku mahzita-jeem dewis, šazidams: „Kà mani tas Tehws ir suhtijis, tà ir es juhs suhtu.“ — „Kas juhs ššird, tas mani ššird.“ (Duf. 10, 16.)

Kahdeem lai grehtus peedob?

Tahdeem, šas, patešš gribedami atgreestees, iššuhšš šawus grehtus un ar pašemigu, tizigu šrbi meklē šehlaštibu un eepreezinashanu zaur Jesu Kristu pehz ta wahrda, šo Kristus šaka tam melmekušehrdšigam: „Nemees drošhu šrbi, mans behšs, tawi grehki tew peedoti,“ un tai leelai grehžineezei, šas šawus grehtus apraudaja: „Tew tawi grehki peedoti. Tawa tiziba tew palihššejusi. Šj ar meeru!“ (Mat. 9, 2. Luk. 7, 48. 50.)

Rahbeem lai grehtus patur jeb nepeebod?

Wiseem netizigeem, kas tibšchi grehts paleet, kas kristigas panahzibas nizina un no grehteem neatstahjas, ka nuhsu Kungs Kristus mahza: „Ja taws brahlis pret temi grehto, tad noej un pahrmczi wiku starp fewi un winu weenu paschu; kad winšch temi klauša, tad tu šawu brahli esi mantojis. Un ja winšch negrib klaušt, tad nem klaut wehl weenu waj diwi, lai no diweju waj treju leezinceku mutes iktats wahrds top apstiprinats. Bet ja winšch tos neklausa, tad šafi to draudsei; bet ja winšch ari draudsi neklausa, tad turi wiku par paganu un muitineeku.“ (Mat. 18, 15—17.)

Grehtu šuhdšehana.

Wisufšehzigais Deems, šrdššehligais Tehws! Es nabaga grehzineeks tew šuhdsu šawus grehtus, ar šo esmu apgrehtojees domās, wahrds un darbds, un ar šo gan esmu peinijs tawu dusmibu un šodibu laizigi un muhschigi. Bet tee man no šrds šehel un gauschi šahp, un es temi šuhdsu tawas leelās apšehlošchanās un tawa mihta Dehla, mana Pestitaja, Jesus Kristus ruhgtās zeešchanās un miršchanās deht: šehlo laipnigi mani nabaga grehzineeku, peehod man wisus manus grehtus un dod man šehligi šawa Swehta Gara šehku, ka waru atgreestees! Amen.

Swehta kristibas deriba.

Es atšaku welnam, wiseem wina darbeem un wifai wina buhschanai un nododas tewim, tu trihsweenigais Decws, Tehws, Dehls un Swehtais Gars, un gribu buht tewim: ustizigs tiziba un pašlaušiba wifu šawu muhschu. Amen!

Rihtu šuhdšehana.

Rihts, kad tu zeles, tew buhs krustu mest few preekšā un šazit:

Nu palihdſi man, Deems Tehws, Deems Dehls,
Deems Swehtais Gars! † Amen. —

Es tew pateizu, mans mihtais debefu Tehws, zaur
Jesu Kristu, tawu mihto Dehlu, ka tu mani ſcho iſgah-
juſcho nakti tiſ ſchehligi eſi paglabajis un paſar-
gajis no wiſas nelaimes un no wiſam breeſmàm.
Es tewi luhdſu, peedob man wiſus manus grehtus,
kur eſmu noſeedſees un nepareiſi darijis, un paſargi
mani ſcho deenu aridſan ſchehligi no grehkeem un no
wiſa kauna, ka wiſi mani darbi un wiſa mana dſih-
woſchana tew patihk; jo tawàs rokàs pawehlu ſewi,
ſawu meefu un dwehfeli, ſawus wezatus un waldineekus,
ſawu mahzitaju, wiſus křiſtigos laudis, wiſus zilwekus
un wiſas leetas. Taws ſwehtais engelis lai paleek pee
manis, ka kaunais eenaidneeks mani nepahrwahr! Amen.

Muhſu Tehws debefis u. t. j. pr.

Wakara luhgſchana.

Wakarôs gulet ejot, tew buhs křiſtu meſt ſew preek-
ſchâ un ſazit:

Nu palihdſi man, Deems Tehws, Deems Dehls,
Deems Swehtais Gars! † Amen.

Es tew pateizu, mans mihtais debefu Tehws, zaur
Jesu Kristu, tawu mihto Dehlu, ka tu mani ſcho iſgah-
juſcho deenu tiſ ſchehligi eſi paglabajis un paſargajis no
wiſas nelaimes un no wiſam breeſmàm. Es tewi
luhdſu, peedob man wiſus manus grehtus, kur eſmu no-
ſeedſees un nepareiſi darijis, un paſargi mani ſchehligi
ari ſcho nakti no grehkeem un no wiſa kauna, ka wiſi
mani darbi un wiſa mana dſihwoſchana tew patihk; jo
tawàs rokàs pawehlu ſewi, ſawu meefu un dwehfeli, ſa-
wus wezatus un waldineekus, ſawu mahzitaju, wiſus kři-
ſtigos laudis, wiſus zilwekus un wiſas leetas. Taws

ſwehtais engelis lai paleef pee manis, ka ſaunais eenaid-
neefs mani nepahrwahr! Amen.

Muhſu Tehws debefis u. t. j. pr. Swehtifchana.

Deewa luhgſchanas preeſch ehſchanas:

Wiſas azis gaida uſ tewi, Kungs, un tu teem dodi
baribu ſawâ laikâ. Tu atweri ſawu roku un peehdini
wiſus, kaſ dſihwo, ar labu prahtu. Amen.

Kungs Deews, debefu Tehws, ſwehti muhs un ſchis
tawas dahwanas, ko no tawas ſchehlaſtibas ſanemam,
zaur Jeſu Kriſtu, muhſu Kungu! Amen.

Deewa luhgſchanas pehz ehſchanas:

Pateizeet tam Kungam, jo winſch ir mihligs, un
wina ſchehlaſtiba paleef muhſchigi! Amen.

Zaur Jeſu Kriſtu, muhſu Kungu, mehs tew patei-
zam par wiſam tawam dahwanam, Kungs Deews, debefu
Tehws, kaſ dſihwo un walda muhſchigi muhſcham! Amen.

Par ſwehtdeenâs deewkalpoſchannu.

Kad draudſe ſwehtdeenâs un ſwehtku deenâs ſapulze-
jas Deewa namâ, tad wina grib nahft tuwu pee Deewa,
lai Deews nahft tuwu pee winas (Jef. 4, 8); wina nahft
Deewa preeſchâ ar ſawam luhgſchanam un dſeeſmâm un
grib dſirdet Deewa wahrdu un mahzibu, un gaida uſ
Deewa ſwehtibu un wina ſchehlaſtibas dahwanam, lai kri-
ſtiga draudſe taptu uſtaifita par Deewa mahjas weetu
eekſch Gara (Ew. 2, 22). Das apuſtulis ſaka (1. Kor. 14, 40):
„Lai wiſs noteef, kâ peederas, un pa kahrtam“, tapehz
ari kriſtiga draudſe notur ſawu deewkalpoſchannu kahrtigi.
Ikkatram draudſes lozeklim bums ſinat, kahda ir deewkal-
poſchanas kahrtiba, lai ar ſirdi un muti wâretâk Deewu
luhgt un ar tizibu ſanemt Deewa ſchehlaſtibas dahwanas.

Muhfu beewkalposchanai ir trihs dakas: papreetsk draudse issuhdsi fawus grehkus un luhdsas no Deewa peedofchanu; tad Deews wiau wada us tizibu zaur faweem wahrdeem un fawu mahzibu; beidsot tas Kungs Kristus pats nahf pee fawas draudses fwehtâ wakarehdeenâ.

1. **Deewkalposchanas pirmâ daka.** Draudse dseed kahdu dseefmu. Behz tam mahzitajs no altara issludina ta trihsweeniga Deewa godibu, ufrunâ draudsi, lai grehkus noschello un issuhdsi un luhdsi grehku fuhdseschanas wahrbus. Kad draudse nodseedajuf: „Kungs, apschellojees, Kristus, apschellojees, Kungs, apschellojees,“ tad mahzitajs sludina Deewa wahrda grehku peedofchanu, un draudse par to pateizas, dseedadama to dseefmu: „Gods Deewam ween ar pateifchan’.“

2. **Otrâ daka.** Mahzitajs apfweizina draudsi ar teem wahrdeem: „Tas Kungs lai ir ar jums“, draudse winam atbild: „Un ar tawu garu“. Tad mahzitajs fwehtku deenas lihds ar draudsi dseed ihfu Bibeles pantinu, kas fwehtku notikumumu issludina, un luhds Deewu, lai mums palihds Deewa wahrbus pareisi klaufitees un usnemt; draudse atbild ar: Amen. Tad mahzitajs lasa fwehtdeenas ewangeliumu waj lezjioni; draudse preezigi us to atbild: „Alleluja“ (flawejeet to Kungu). Tapehz ka Deewa wahrbi muhs grib west us tizibu, tad mahzitajs ar draudsi apleezina draudses tizibu. Kad draudse nu atkal dseefmu dseedajuf, tad mahzitajs no kanzeles iftahsta Deewa wahrbus fprediki un beids ar wispahrigu luhgschanu un aihlugschanam; tad draudse atkal dseed dseefmu.

3. **Treschâ daka.** Mahzitajs apfweizina draudsi tapat ka otrâs dakas eesahkumâ. Tad winsch faka: „Bazeleet fawas firdis“, draudse atbild: „Mehs tas paze tam us to Kungu“. Mahzitajs faka: „Lai pateizibu faka tam Deewam, fawam Kungam“, draudse atbild: „Tâ ir

labi un tā peederas". Tad mahzitajs luhbs luhgšchanu preekšch wakarehdeena, ko draudse beids dseedama: „Swehts ir, fwehts ir“ u. t. j. pr. Kad mahzitajs wehl swehto luhgšchanu luhbsis, tad eeswehti maiši un wiñnu un škaita swehta wakarehdeena eestahdišchanas wahrduš. Pehz tam wiñšch šneedi deewgaldneekem swehto meelastu, kamehr draudse dseed: „Ak tu Deewa jehrs“ u. t. j. pr. — Kad wiši deewgaldneeki swehto wakarehdeenu dabujuschi, tad mahzitajs wehl pateizas par šcho šchelahstibas dahwanu un atlaišch draudsi ar swehtišchanas wahrdeem. — Kad deewgaldneeku naw, tad pehz špredika tiš nahš pateiziba par Deewa wahrdu, ko draudse dširdejuši, un swehtišchanas wahrdi.

Ihši Deewa wahrdi,

kas ikkatram zilwekam pehz šawas šahrtas jaewehro.

Mahzitajeem:

Biskapam peenahšas buht nenoseedšigam, weenas šewas wiñram, šahšigam, prahtigam, godigam, kas labpraht dod mahjšas weetu un kas mahš mahzit, kas naw dšehrajs, ne rehjejs, nedi negodigas peknaš dšinejs, bet lehnigs, ne sšrihdigs, ne naudas šahrigs, kas šawu namu labi walda, kam behrni, kas paklauša ar wišu godu; ne tahdam, kas kšistigu tizibu nule usnehmis (1. Tim. 3, 2—4 un 6), bet kas pastahwigi turas pehz ta uštizamā wahrda mahzibas, ka wiñšch ir špehzigš, ir pamahzit zaur to wešligo mahzibu, ir pahrmahzit toš, kas preti runā.

(Tit. 1, 9.)

Deewa wahrda klaustajeem:

Tas Kungs ir eestahdijs, ka tee, kas ewangeliumu šludina, no ewangeliuma pahrtēš. (1. Kor. 9, 14.)

Zai tas, kas top mahzits tai wahrda, wišadu labumu išbala tam, kas wiñu mahza. (Gal. 6, 6.)

Tos wezajus, kas labi walba, turi diwkahtigā godā, wiswairak tos, kas strahdā eeksch wahrda un mahziſchanas. Jo tas rakits ſaka: wehrſim, kas labibu ismin, tew nebuhs aiſſeet purnu, un: strahdneekam ſawa alga peenahkas. (1. Tim. 5, 17—18.)

Paſklaufeet ſaweem waditajeem un eſeet wineem padewigi; jo tee ir nomodā par juhsu dwehſelēm, kà tahdi, kam buhs atbildeschanu dot, lai tee to dara ar preeku un ne nopuhsdamees, jo tas jums nebuhtu labi.

(Ebr. 13, 17.)

Waldineekeem:

Ikweens lai ir paſlauſigs tām waldiſchanām, kam ta wara; jo nekahdas waldiſchanas naw kà ween no Deewa, un kur waldiſchanas ir, tur tās no Deewa ir eezeltas. Tad nu, kas waldiſchanai turas preti, tās turas preti Deewa likumam. Bet kas preti turas, tee dabūs ſawu ſodu. Jo waldiſchana ſobinu nenes welti; jo ta ir Deewa ſalpone, atreebeja ſaundaritajam par ſodibu.

(Rom. 13, 1—2. 4.)

Paawalſtneekeem:

Dodeet keiſaram, kas keiſaram peeder, un Deewam, kas Deewam peeder. (Mat. 22, 21.)

Wajaga paſlauſit neween ſodibas deht, bet ari ſinamas ſirds deht. Tapehz dodeet ari meſlus. Jo tee ir Deewa ſulaini, ſcho ſawu amatu ſopdami. Tad nu dodeet ikweenam, kas tam nahkas: meſlus, kam meſli nahkas; muitu, kam muita nahkas; bijaschanu, kam bijaschana nahkas; godu, kam gods nahkas. (Rom. 13, 5—7.)

Eſ pamahzu pahr wiſām leetām, lai noteek luhgſchanas, peefauſſchanas, aiſluhgſchanas, pateiſſchanas par wiſeem zilweekeem, par kehnineem un wiſeem, kas ir augſtā kahtā, lai mehſ meerigi un kluſu dſihwojam wiſā deembija-

ſchanâ un godâ, jo tas ir labi un patihkami Deewa, muſſu Beſtitaja, preekſchâ. (1. Tim. 2, 1—3.)

Utgahdini teem, lai tee tâm waldibâm un warâm padodas, ir paklauſigi un uſ ikweenu labu darbu gatawi. (Tit. 3, 1.)

Eſeet wiſai zilweku wirſibai paklauſigi ta Kunga deht, ir ſehninam kâ tahdam, kaſ pahr wiſeem ir eezelts, ir waldneekseem kâ tahdeem, kaſ no wina ir ſuhtiti par atreebſchanu ſaundaritajeem, bet par ſlawu labdaritajeem. (1. Pet. 2, 13—14.)

Wihreem:

Juhs wihri, dſihwojeet prahtigi ar to ſeewiſchki, kâ ar to wahjako rihtu, un dodeet tâm godu, kâ ſchehlaſtibas un dſihwibas lihds mantineezem, lai juhsu luhgſchanas netop aiſkawetas. (1. Pet. 3, 7.)

Juhs wihri, mihtojeet ſawas ſeewas un neeſat bahrgi pret tâm. (Kol. 3, 19.)

Seewâm:

Juhs ſeewas, eſat paklauſigas ſaweem wihreem kâ tam Kungam (Ew. 5, 22), — it kâ Sara Abraâmam bijuſi paklauſiga, wina par ſungu ſaukdama; tai juhs eſat tapuſchas meitas, kad juhs labu dareet un par nekahdu beedinaſchanu neiſbihtatees. (1. Pet. 3, 6.)

Wezakeem:

Juhs tehwi, nekaitinajeet ſawus behrnus, bet uſau-dſinajeet toſ ta Kunga pahrmahziſchanâ un pamahziſchanâ. (Ew. 6, 4.)

Behrneem:

Juhs behrni, paklauſeet ſaweem wezakeem eekſch ta Kunga, jo tas peeklahjas. Godâ ſawu tehwu un mahti, ſchis ir tas pirmais bauſlis, kam ir apſoliſchana, — lai tew labi klahjas un tu ilgi dſihwo wirs ſemes.

(Ew. 6, 1—2.)

Kalpeem, kalponem, algadscheem un ziteem strahdneekem:

Juhs kalpi, paklaufeet teem, kas pehz meefas juhsu fungi, ar bijaschanu un drebeschanu, firds weenteesiba, it ka Kristum, nekaldodami tik preeksch azim, it ka gribedami patikt zilwekem, bet ka Kristus kalpi, daridami Deewa prahtu no wifas dwehseles, ar labu prahtu, ka tam Kungam kalpodami, un ne ka zilwekem; sinadami, ja kas ko labu daris, ka tas to atdabius no ta Kunga, lai ir kalps, lai swabadneeks. (Ev. 6, 5—8.)

Nama tehweem un nama mahtem:

Juhs fungi, kas ir pareisi un pehz teefas, to darat teem kalpeem, sinadami, ka jums aridsan Kungs ir debesis, un tas neusluhko zilweka waigu. (Kol. 4, 1. Ev. 6, 9.)

Jauneem:

Juhs jaunakee, eseet teem mezakeem paklaufigi; bet wif, zits zitam padodamees, eseet ispuschkoti ar pasemibu, jo Deems lepneem turas preti, bet pasemigeem winsch dod schelastibu. Tad nu pasemojatees apaksch Deewa warenas rokas, lai winsch juhs paaugstina sawa laika.

(1. Pet. 5, 5—6.)

Atraifnem:

Kura ir ihsteni atraifne un itin weena palikufi, ta sawu zeribu likufi us Deewu un paleef luhgshanas un Deewa peesaukschanas naktim un deenam. Bet kura us kahribu dsenas, ta dsihwa buhdama ir nomirufi. (1. Tim. 5, 5—6.)

Wiseem:

„Tew buhs sawu tuwaku mihlet ka fewi paschu,“ schini wahrda top fanemti wif baukschi. (Rom. 13, 9.)

Zai noteef luhgshanas par wiseem zilwekem. (1. Tim. 2, 1.)

Zkweens lai mahzas sawu teef,
Tad mahjas wifur labi ees! —

**Pirmais mahzibas gabals jeb fwehtee desunt
Deewa banfchi.**

C e w a d s.

Kad Deews tas Rungs bija radijis pirmos zilwekus, tad winsch eelika tos Edenes dahrsā jeb paradisē. Scheit teem bija janahl ar laiku pee ihstenas pilnibas. Tas bija wiku usderums un wiku dsihwes mehrkis. — Schis usderums ir ikkatram zilwekam. — Behz fchi no Deewa nospreesta usderuma kristitam zilwekam jadsihwo fwehti un deewischki.

1. Pet. 1, 15 un 16: Rā juhs aizinatajs ir fwehts, tāpat ari juhs topat fwehti wisā dsihwoschana; jo ir rakstis: Efeet fwehti, jo es esmu fwehts.

**Kristita zilweka mehrkis ir muhschiga dsihwo-
schana,** un winam zeeschi jaruhpejas, lai waretu to ee-
mantot.

Bil. 2, 12: Dsenatees ar bijaschanu un drebeschanu us to, ta topat fwehti.

Lai waretum tikt pee fchi mehrka, mums jasin zeksch us tureeni. Zeku us muhschigo dsihwoschanu mums rahda Deews fwehtās rakstās.

Daw. ds. 16, 11: Tu man dari sinamu dsihwibas zeku, preeksch tawa waiga ir lihgsmoschanās pilniba, un preeks un jautums pee tawas labās rolas muhschigi.

Bibele jeb fwehtee raksti ir zeka-rahditajs jeb Deewa parahdischanās zilwekeem. Ir isschiramās wispahri-
gas un sewischkas Deewa parahdischanās.

a) Daba ir Deewa wispahriga parahdischanās; zaur wiku Deews parahdijis famu wispehziibu, gudriibu un go-
dibu wiseem zilwekeem.

Peem. is Bibeles: Radiba. — Rom. 1, 19 un 20: Jo Deewa atsihschana teem ir sinama —.

b) **Sirdsapstna** ir Deewa wispahriga parahdischanās.

Beem. if Bibles: Petera aifleegschana. — Zaur firðs-
apfina, fo winsch wiseem zilwekeem dewis, Deems pa-
rahda fawu fwehtumu un taifnibu. Sirðsapfina ir ta
firðsbalks, kas muhs teesà pehz muhsu darbeem.

Rom. 2, 14 un 15: Ja tee pagani, kam bauflibas naw,
no fawas dabas dara pehz tàs bauflibas, tad schee, kam bauflibas
naw, paschi fewim ir par bauflibu. Tee tad parahda baufli-
bas darbu efam eerakstistu winu firðis zaur to, ka winu finama
firðs teem leezibu dob un tàs domas fawà starpà waj apfuhðfas,
waj ari aifbildinas.

c) Zilweki naw Deewa wispahrigàs parahdiſchanàs
leetojuſchi, tabehl Deems pehz fawas leelàs mihlestibas fawu
fwehto prahtu wehl ſkaidrak un it **fewiſchki** parahdijis zaur
fwehteem raksteem. Schee ir Deewa fewiſchka parahdi-
ſchanàs.

Ebr. 1, 1 un 2: Deems daschu reifi un daschabi wezòs lai-
fòs uf teem tehweem runajis zaur teem praweescheem, ſchints pehðigàs
deenàs uf mums runajis zaur to Dehlu; to winsch ir eezehlis par
mantineeku pahr wifu; zaur to winsch ari pafauli radijis.

Swehtòs rakstòs atrodas Deewa **wahrði** un Deewa
prahts.

Mat. 10, 20: Juhs neefat tee runataji, bet juhsu Tehwa
Gars ir tas runatajs eelſch jums. 2. Tim. 3, 15: Un ka tu
no maſàm deenàm fwehtos rakstus fini, kas tewi war darit
gubru uf debefspreeku zaur to tijibu, kas ir eelſch Kristus Jesus.
— Jahn. 5, 39: Meflejat rakstòs, jo jums ſchkeet, ka tur eelſchà
jums ir muhschiga bſihwiba un tee ir, kas leezibu dob par mani.

Swehtee rakſti faſtahw no **diwàm galwenàm dakàm**,
no **Wezàs un Jaunàs Deribas**. **Wezàs Deribas**
ſaturis ir baufliba un praweeschi. Scho Deribu Deems
darija zaur Moſu ar Iſraeka tautu pee Sinai kalna.
Jaunàs Deribas ſaturis ir bauflibas un praweeschu pee-
pildifchana. Jauno Deribu Deems darija zaur Kristu ar
wiseem zilwekeem uf Golgatas kalna. Tapat Wezo, kà
Jauno Deribu eedala **ſaſſtu grahmatàs**, kuràs ſtahta

par Deewa walfstibu, mahzibas grahmatâs, turâs atrodas tizibas un dsihwes mahzibas, un praweefſhu grahmatâs, turâs atrodas beſ ſtahſteem un mahzibâm ari ſludinaſchanaſ par nahkoſchâm leetâm.

Bezâ Deribâ ir:

1. 17 ſtahſtu grahmatas: 5 Moſuſ gr., Joſuuſ gr., Sogu gr., Rutes gr., 2 Samueta gr., 2 Rehninu gr., 2 Daitu gr., Eſraſ gr., Neemijas gr. un Eſteres gr.

2. 5 mahzibu grahmatas: Ijaba gr., Dawida dſeeſmu gr., Salamana ſaſamee wahrdi, Salamana mahzitajs un Salamana augſtâ dſeeſma.

3. 16 praweefſhu grahmatas: Eſaijas gr., Jeremijas gr., Jeremijas raudu-dſeeſmas, Ezeiela gr. un Danieta gr. (leelee praweefſchi); Dſejaſ gr., Zoeta gr., Amoſa gr., Dbadjaſ gr., Jonuſ gr., Mikuſ gr., Raſuma gr., Abafuka gr., Zewanijaſ gr., Agajuſ gr., Zaſarijaſ gr. un Malakijuſ gr. (maſee praweefſchi).

Beſ ſchlm grahmatâm atrodas Bezâ Deribâ wehl 14 Apokriwu grahmatas („Apokrypha“ ir latwiſti „paſlehpts“, „iſſlehgtſ“, t. i. no zitâm Bibeleſ grahmatâm): Juditeſ gr., Salamana gudribaſ gr., Tobijaſ gr., Sihrafa gudribaſ gr., Baruka gr., 2. Makabeju gr., Beelikumi pee Eſteres gr., Stahtti par Suſannu un Danieli, Par Belu Babelê, Par puhki Babelê, Aſarijaſ luhgſchana, Triju wihru dſeeſma uguni un Manafuſ luhgſchana.

Jaunâ Deribâ atrodas:

1. 5 ſtahſtu grahmatas: Sw. Mateuſ ewangeliuſ, Sw. Markuſ ew., Sw. Luſaſa ew., Sw. Jahu ew. un Apuſtuku darbi, no Sw. Luſaſa uſraſtiti.

2. 21 mahzibas grahmata: (13 Pawila gr.). Sw. Pawila gr. Romeeſcheem, Sw. Pawila 2 gr. Korinteeſcheem, Sw. Pawila gr. Galateeſcheem, Sw. Pa-

wila gr. Eweseescheem, Sw. Pawila gr. Wilipeescheem, Sw. Pawila gr. Koloseescheem, Sw. Pawila 2. gr. Te falonikeescheem, Sw. Pawila 2 gr. Timoteum, Sw. Pawila gr. Titum un Sw. Pawila gr. Wilemonam. (8 zitu apustuku gr.): Sw. Petera 2 gr., Sw. Zahna 3 gr., grahmata Ebrejeem rakstita, Sw. Jekaba gr. un Sw. Judas grahmata.

3. 1 praweeshu grahmata: Sw. Zahna parahbischanas grahmata.

Bezà Deriba wisupirms farakstita Ebreju walodà un Jaunà Deriba Greeku walodà. Ap 400. g. pehz Kristus basnizas tehws Hieronims Biblii pahrtulkoja Latiniu un 16. gadu fimteni Luters Wahzu walodà. Latweeshu walodà Biblii tulkojuschi un likuschu drukat Bidsemes generalsuperintendents Jahnis Fischers un Aluksnes mahzitajs Ernsts Glücks, kas 8 gadus strahdajuschu pee schi leelà darba, kamehr beidsot Bibeles tulkojums tapa gataws (1685. un 1689. g.). Gan Latweescheem Bibeles tulkojums pehz tam daschahrt pahrlabots, tomehr schis pirmais palizis wiseem ziteem par pamatu.

Dr. Martinsch Luters fakahrtoja 1529. gadà wiswairak wehrà leekamàs dsihwes un tizibas mahzibas no Bibeles masà grahmatinà. Scho grahmatinu nosauzam par katekismu. Katekisms ir ihsa pamahzischana us muhschigu dsihwoschanu pehz swebhteem raksteem.

Katekisms fastahw no 5 daļam, kuras nosauz par mahzibas gabaleem.

I. mahzibas gabalà rundà no swebhteem 10 Deewa bauschleem jeb no bauslibas. Par Israeta behrnu sagatatwoschanos us bauslibas sanemschanu stahsta 2. Mosus gr. 19, par paschu bauschku doschanu 2. Mosus gr. 20. nodakà. Tàs sihmes (pehrtons, sibens, basunes skanas), ar kurdam tas Kungs dewa bauschklus, leezina par bauschku

deweja wispehzi bu un godu, ta ari par swehto desmit
bauschli swaru.

Deewa bausliba (pehz Gal. 3, 24: Tad nu
bausliba ir bijusi muhsu pamahzitajs us Kristu, ta mehs
taptum taisnoti zaur tizibu) ir pamahzitaja jeb audsi-
nataja.

a) **Bausliba ir speegelis**, kas mums rahda muhsu
grehtus.

Rom. 3, 20: Zaur bauslibu nahf grehtu atsihschana.

b) **Sulta**, kas grehteem stahw preti.

Mik. 6, 8: Winsch tew, zilwets, darijis sinamu, kas labs,
un to las Rungs no tewis prafa: tikai taisnibu darit, schelastibu
mihlet un pasemigi staigat fawa Deewa preefscha.

c) **Saiku modinataja**, lai bihstamees no Deewa
teefas.

Rom. 7, 24: Es, nabaga zilwets, kas mani israus no schis
nahwes meefas?

d) **waditaja pee Kristus.**

Rom. 7, 25: Es Deewam pateizu zaur Jesu Kristu, muhsu Rungu.

Bauslibu mehs spehjam peepildit tik weenigi zaur
Jesu Kristu; jo Winsch ir tas, kas muhs mahza atsiht
bauslibas deweju par muhsu ihsteno Tehwu un atwehris
zelu us debefs Tehwa firdi, daridams muhs par ihste-
neem Deewa behrneem. Tadehl ewangeliuma tizigs zil-
wets ar pilnu teefibu war peelikt pee teem wahrdeem:
„Es esmu tas Rungs, taws Deews“ ari tos wahrduš:
„taws Tehws“.

Bausliba bija rakstita us diweem akmins galbineem;
us pirmà stahweja trihs pirmee bauschli un us otrà
pahrejee. Tahdà kahrtà mums rahda, ta bausliba
schkiras diwàs dalàs. Pirmà galbina bauschli runà no
ihstenàs mihlestibas us Deewu un otrà galbina
bauschli no ihstenàs mihlestibas us tuwaku.

Mat. 22, 37—40: Dew buhs Deemu, fawu Rungu, mihlet no wifas fawas firbs un no wifas fawas dwehfeles un no wifa fawa prahta. Schis ir tas pirmais un augstakais bauflis. Bet tas otrs tam lihds: Dew buhs fawu tuwaku mihlet tà fawi paschu. Schinīs diwejōds baušhdōds karajas wifa baufliba un tee praweeschi.

Pirmais bauflis.

I. Deewa paschleeziba.

Es esmu tas Kungs, taws Deews.

Swehto desmit bauščlu preekščgalâ stahw šchee wahrđi: „Es esmu tas Kungs, taws Deews“. Winōs atrodama **Deewa paschleeziba**, tura fastahw no trim dalām: 1. Es esmu tas Kungs; 2. es esmu Deews; 3. es esmu taws Deews.

a) Deews šaka wišupirms: „Es esmu“, t. i. esmu dšihws Deews; neesmu nedšihws Deews, tà tà paganu deewi. —

Jer. 10, 10: Tas Kungs ir pateest Deews, winsch ir dšihws Deews un muhščigs šehninsch. Jer. 10, 6: Bet nu neweena naw, tà tu, Kungs, tu est leels, un leels ir taws wahrđs ar špehtu.

Wišem semes radijumeem peenahkas klausit šchim Deewam.

2. Mos. 5, 1: Pehž tam Mosus un Arons gabja un fajja us Warau: Tà šaka tas Kungs.

Deews ir wišu lungu Kungs un weenigais šawâ šahrtâ. Pat wišuwarenakais walbineeks semes wiršū ir newarigs un bešpehžigs Winam preti.

Deews tas Kungs ir wišuwarens;

1. Tim. 6, 15 un 16: Ko šawâ laikâ parahđs tas swehtais un weenigi warenais, tas wišu šehninu šehninsch un wišu lungu Kungs, šam ween ir nemirstiba, šas dšihwo nepeeejamâ gaischumâ, šo neweens žilweks naw redšejis, neš war redset. Tam lai ir gods un muhščiga wara! Amen. — Daw. šf. 115, 3: Muhšu Deews ir debests: wišu, šo winsch grib, to winsch dara. —

Daw. ds. 33, 9: **Kad** winsch rund, tad noteel, kad winsch pawehl, tad stahw. 1. Mos. 17, 1: Es esmu tas wifumarenais Deews, staiga manā preekschā un efi taisns.

winsch ir wifurklahtesofchs:

Daw. ds. 139, 7—10: Kur man buhs aiseet no tawa Gara, un fur man buhs behgt no tawa waiga? Ja es kahptu debesis, tad tu tur efi; ja es nogultos ellē, redsi, tu tur aridsan efi. Ja es nemtu aufelka spahrnus un paliktu juhras galā: Tad ir tur tawa roka mani wabis, un tawa labā roka mani turēs.

winsch ir wifusinatajs;

Daw. ds. 139, 1—4: Kungs, tu mani pahrmani un pasihsti. Tu fini manu fehdeschanu un zelschanos, tu proti manas domas no tahleenes. Lai eimu, lai gutu, tu efi ap mani, un tew sinami wift mani zeli. Jo naw ne wahrda uf manas mehles; redsi, Kungs, to wifu tu fini.

winsch ir muhschigs;

Daw. ds. 90, 2: Kungs, tu mums efi par patwehrumu uf radu radeem; pirms kalni raduschees un tu semi un pasauli biji fataiskjis, tu efi muhschigi muhscham tas siiprais Deews.

winsch ir pastahwigs;

Daw. ds. 102, 28: Tu paleezi tas pats, un tawi gabi nebeigfees. — Zef. 1, 17: Itweena laba dahwana un itweens pilnigs dahwinajums nahf semē no augscheenes, no ta gaismas Tehwa, pee ka nekahdas pahrmihschanās neds pahrwehrschanās ehnas.

Sawā wifumarenibā, wifurklahtbuhshana, wifusina-shana, muhschibā un pastahwibā Deews rahdas mums kā tas Kungs.

b) „Es esmu Deews“, t. i. wisaugstakā manta un wispilnigakā buhtne. Rā tahds Deews ir wifugudrs;

Daw. ds. 104, 24: Zit leeli ir tawi darbi, af Kungs! Tos wifus tu efi darijis ar gudribu — seme ir tawa padoma pilna.

winsch ir swehts;

Esaij. 6, 3: Swehts, swehts, swehts ir tas Kungs Zebaot, wisa seme ir pilna wina godibas!

winsch ir taisns;

Daw. ds. 5, 5: Tu neefi tahds Deews, kam besdeewiba pa-

tihf, kas ir kauns, tas pee tewis nepaleef. — 5. Mos. 32, 4: Winsch ir tas atminskalus, wina darbs ir pilnigs, jo wif wina zeki ir teefa; Deews ir pateefba un bes wiltus, winsch ir taifns un pateefigs. — Rom. 2, 6. 7 un 9: Deews ikweenam atmakfäs pehz wina barbeem: Teem, kas pastahwigi labä darbä godu un flawu un neisnihzibu mekle, muhschigu dsihwofchanu, behdas un isbailes ikfatrai zilweka dwehselei, kas kaunu dara.

c) „Es esmu taws Deews“. Deews apleezina zaur scho apsolischanu satwu leelo mihlestibu us wiseem satweem radijumeem, jo winsch ar to rahda, ka grib buht katram zilwekam ihpaschi wina Deews un Tehws, kas bes miteschanäs to fargä un glabä.

1. Jah. 4, 16: Deews ir mihlestiba; un kas eefsch mihlestibas paleef, tas paleef eefsch Deewa un Deews eefsch wina.

Schis mihlestibas behl mehß drihtstam sagaidit no Deewa wifu labu, jo

winsch ir wifa labuma dewejs;

Daw. ds. 145, 9: Tas Rungs ir labs wiseem, un wina apscheloschanäs parahdas pee wiseem wina darbeem.

winsch ir shehlfirdigs, lehnigs, laipnigs, pazee-tigs un shehfligs.

Daw. ds. 103, 8: Shehfligs un lehnigs ir tas Rungs, pazee-tigs un no leelas shehlastibas. — Daw. ds. 103, 1—4: Teizi to Rungu, mana dwehsele, un wifs, kas eefsch manis, wina fwehto wahrdu. Teizi to Rungu, mana dwehsele, un neaismirsti, ko winsch tew laba darijis. Winsch peedob wifus tawus grehtus un dscedina wifas tawas mainas. Winsch isglahbj tawu dsihwibu no samaitaschanas un puscho temi ar shehlastibu un apscheloschanam.

Ikkatrs zilweks bauda ikdeenas scho muhsu Deewa mihlestibu, tabehl ka winsch ir ustizigs Deews, kas tura satwu folijumu muhschigi.

1. Kor. 1, 9: Deews ir ustizigs, zaur ko juhs efat aizi-nati pee wina Dehla Jesus Kristus, muhsu Runga, beedribas.

Deewa ustiziba ir wifu Deewa ihpaschibu kronis un wina apsolijumu apstiprinaschana.

II. Aisleegschana.

Tew nebuhs zituz deewus turet preeksch manis.

Swehtôs desmit Deewa hauschlôs atrodas aisleegschana un pawehleschana.

Birmais haushlis aisleeds elka deewkalposchana. — Birma kahrtâ sewischki paganu tautas ir tās, kas kalpo elkeem; tā pagani peeluhds no selta, sudraba, koka u. z. taifitus tehls. Peem. ij Bibeles: Selta telsch; Elija un Baala preesteri (Baals jeb Molochs); Simsona stahsti (Dagons); Ustarte, deewekle, to peeluhdsja Salamana laihôs; Diana, Gweseeschu deewekle. —

Daw. ds. 135, 15—17: Paganu elki ir sudrabs un selts, zilweku roku darbs. Teem ir mute, bet tee nerunā, teem ir azis, bet tee neredis, teem ir auzis, bet tee nedfird, ir dwaschas teem naw mutē.

Daschas paganu tautas gan nepeeluhdsja elku tehls, bet winas kalpoja elkeem zitadâ sinâ. Senee Egipteeschi un Fenikeeschki peeluhdsja fauli, mehnesi un swaigsnēs; winus sauza par swaigschau peeluhdsjeem. Greeki un Romeeschki bij isdomajuschki sewim sawadu gara pasauli, tuzu wini deewinaja.

Schahdu dabas spehtu, kâ ari raditu waj ar rofām taifitu leetu peeluhgschana nosauz par rupju eskadeewibu.

Elka deewa kalps nedod godu Deewam, bet elkeem. Schos winsch wairak bihstas un mihl, un us teem wairak zer un palaujas nekâ us Deewu.

Mehs kalpojām elkeem, ja mehs no zita kâ wairak bihstamees, to wairak mihlam un us to wairak zeram nekâ us Deewu.

Esaij. 42, 8: Es esmu tas Rungs, tas ir mans wahrds, un sawu godu es zitam neboschu, nebs sawu flawu elkeem.

Raut gan kristits zilweks nekalso elkeem redsamâ rupjâ kahrtâ, jo elku tehlu peeluhdsjes nekaitas pee kri-

stigas braudses, tomehr aistleegschanas gala wahrdi:
„preeksch manis!“ norahda us kristito zilweku **stipenu** jeb
smalku elka deewu kalposchanu. — Guters faka sawâ lee-
lajâ katekismâ: „Kam tawâ firbs peekerâs, tas ir tawâ
Deewâ!“ Ja ar sawu firbi nepekerâs tam dsihwam
Deewam, bet kaut **kam zitam**, tad tas manim top par
Deewu.

Jahn. 4, 24: Deewâ ir Gars, un kas to pecluhds, teem to
buhâ pecluhgt garâ un pateeskâ.

Smalka elkadeewiba ir ta, kad zilweks eezet par
elku

a) **sewi paschu.**

Beem. is Bibeles: Grehkôs krischana; Goliats;
Nebukadnezars.

Jer. 9, 23 un 24: Tâ faka Kungs: Gudrais lai nelee-
las ar sawu gudribu, stiprais lai neleelas ar sawu stiprumu, ba-
gatais lai neleelas ar sawu bagatibu; bet kas grib leelitees, tas lai
leelas ar to, ka winsch mani pasihst un sin, ka es esmu tas Kungs.

— Jer. 17, 5: Tâ faka tas Kungs: Nolahdets tas zilweks, kas
pakaujas us zilwekem un eezet meefu par sawu elkoni, un ka firbs
no ta Kunga atkappjas. — Sal. fak. wahr. 3, 5: Pakaujes us
to Kungu no wifas sawas firbs un nepakaujes us sawu gudribu.

b) **zitus zilwekus**, t. i. ja winsch no teem wairaf
bihstas, tos wairaf mihl un us teem wairaf zer nekâ us
dsihwo Deewu.

Beem. is Bibeles: Glus un wina behli.

Ap. d. 5, 29: Deewam buhs wairaf klaufit nekâ zilwe-
kem. — Mat. 10, 28: Nebihstatees no teem, kas meefu nokauj
un dwehseli newar nokaut; bet bihstatees wairaf no ta, kas meefu
un dwehseli war nomaitat ellê. — Mat. 10, 37; Kas tehwu un
mahti wairaf mihlê nekâ mani, tas manis naw wehrtes, un kas
behlu waj meitu wairaf mihlê nekâ mani, tas manis naw wehrtes.
— Jer. 17, 5: Tâ faka tas Kungs: „Nolahdets tas zilweks, kas
pakaujas us zilwekem un eezet meefu par sawu elkoni, un ka firbs
no ta Kunga atkappjas.“

c) pafauligas leetas, tà: azu kahribu, meefas kahribu, dshwes lepnibu, naudu u. t. t. Beem. if Bibeles: Bagatais wihrs. Bagatais jauneklis.

1. Jah. 2, 15—17: Nemihlejeet pafauli, nebs to, kas ir pafaulè; jo kas pafauli mihlè, eeksch ta naw ta Tehwa mihlestiba. Jo wihs, kas ir pafaulè: meefas kahriba, azu kahriba un dshwes lepniba — tas naw no ta Tehwa, bet no pafaulès. Un pafaulè paeet un winas kahriba, bet kas Deewa prahtu dara, tas paleef muhschigi. — 1. Tim. 6, 17: Deem bagateem schini pafaulè pawehli —. Wil. 3, 19: Winu gals ir pasuschana, winu Deews ir wehders, un winu gods stahw winu faunà, winu prahts nefas uf pafaulès leetàm.

Df. Nr. 102: Es sinu stipru weetu. —

III. Pawehleschana.

Mums buhs Deewu pahr wisam leetàm bih-tees, mihlet un uf to zeret.

Ihstenà Deewa peeluhgschana parahdas trihstahrtigà finà: bijaschanà, mihlestibà yn zeribà. Mums buhs Deewu bihtees, tapehz ka winsch ir tas Kungs; winu mihlet, tapehz ka winsch ir Deews; uf to zeret, tapehz ka winsch ir muhsu Deews.

a) Mums buhs Deewu pahr wisam leetàm bih-tees. Beem. if Bibeles: Adams; Jaseps Botiwara namà; Jahnis Kristitajs Grodus preekschà. — Tapehz ka Adams fagaiba fodibu par fatwu nepaklausibu, winsch bihstas no Deewa. Schi bijaschana naw ta ihstenà bijaschana no Deewa, furas prasa pirmais bauflis. Dizigs kristits zilweks bihstas masaf no grehku soda, tà no pascha grehka, tà tà Jaseps, negribedams apbehdinat zaur to Deewa fatwa Tehwa. — Ja mehs pastahwigi domajam uf Deewu un zaur schahdu domaschannu topam attureti no grehkeem, tad mehs bihstamees Deewu. Schahdà bijaschanà mums japastahw ikdeenas; winai buhs

peepilbit wifu muhsu firidi. — Euters faka: „Mums buhs Deewu pahr wisam leetam bihtees“; to dara tas, kas Deewu bihtas wairaf netà wifus radijumus.

Tob. 4, 5: Wifu sawu muhschu peemini, dehs, to Kungu, muhsu Deewu, un negribi grehtot, nehs wina bauščlus pahrkahpt. Daw. of. 38, 8: Bihtatees no ta Kunga, wifa pafaule, baitojatees preešč wina, wifk semes eedšihwotaji.

Tahdas bailes, ko fajuhdam no foda, sawz par kalpa bijasčanu, turpretim tahdas, kas mums leeds apbehdinat Deewu zaur grehteem — par behrna bijasčanu.

Rom. 8, 15: Juhs neefat dabujuschi kalposčanas garu, ta jums atkal jabihtas, bet juhs efat dabujuschi behrnibas garu, zaur ko mehs sawzam: Abba, Dehtit. — Daw. of. 111, 10: Ta Kunga bijasčana ir gudribas eefahkums; tam ir laba saprasčana, kas to dara; wina gods pastahw muhschigi.

b) **Mums buhs Deewu pahr wisam leetam mišlet.** Peem. if Bibeles: Marija Betanija. — Ištano Deewa bijasčanu Deewa kalps Dawids sawz par gudribas eefahkumu; tà tad saprotams, ka ir tikumi, kuzi wehl augstaki par Deewa bijasčanu. Pee sčhem peeder mišlestiba us Deewu. Mehs mišlam Deewu, ja mehs labprahstigi winam peederam, winam nododam sawu firidi un winam kalpojam wifu sawu muhschu.

Mat. 6, 24: Neweens diwi kungeem newar kalpot; jo tas weenu eenihdes un otru mišles, jeb tas weenam peekersees un otru atmetis. Juhs newarat kalpot Deewam un mantai.

Of. Nr. 88, 8. p.: Rehs, tà Marija deg karsti. — 4. p.: Tapehž es ar grihu greestees.

No ištàs mišlestibas us Deewu topam škubinati, lai labprahst turam Deewa bauščlus. Mišlestiba mums zaur to top darita jo weegla, ka Deews muhs papreešč mišlejis. Peem. if Bibeles: Apustulis Jahnis; Marija, kas to Kungu šwaidija.

1. Jahn. 5, 8: Šchi ir ta Deewa mišlestiba, ka mehs wina bauščlus turam, un wina bauščki naw gruhti. — 1. Jahn.

4, 19: Tai mehs winu mihlejam, jo winsch muhs papreefch ir mihlejis. — Rom. 8, 28: Mehs finam, ta teem, tas Deewu mihle, wifas leetas nahf par labu. —

Df. Nr. 108, 8. p.: Tew gribu mihlet es ar preetu. —

c) **Mums buhs us Deewu pahf wifam leetam zeret.** Peem. is Bibeles: Dawida waijafchana. Mehs zeram us Deewu, ja mehs no wifas firds us winu palanfamees un no wina sagaidam wifu labu. — Ihstena zeriba us Deewu parahdas it ihpafchi truhkuma un behdu laifos. Schi zeriba weenota weenmehr ar fwehtibu. Deews mums to apsolijis fawos wahrdos, un us schim apsolifchanam drihtam brofchi palautees.

Daw. df. 118, 8: Sabaki ir palautees us to Kungu, nekà zeret us zilwekem. — 1. Tim. 4, 8: Deewa bijafchana der pee wifam leetam, un tai ir schàs tagabedàs un tàs nahkofchàs bshwofchanas apsolifchana. — Esaij. 54, 10: Jo talni atkafpfees un palalni schaubifees, bet mana schelastiba no tewis neatkafpfees un mana meera deriba neschaubifees, faka tas Kungs, taws apschelotajs. Esaij. 49, 15: Waj feewa war aismirft fawu fihdamo behrnu, neapschelodamàs par fawu meefigo behlu? Un jebfchu wina to aismirftu, tomehr es tewi neaismirfifchu! — Esaij. 55, 8 un 9: Manas domas naw juhfu domas, un juhfu zeki naw mani zeki, faka tas Kungs. Jo it fà debefis augstakas nekà seme, tà mani zeki augstaki nekà juhfu zeki, un manas domas nekà juhfu domas.

Df. Nr. 580: Pawehlees fawàs mokàs. — Df. Nr. 421: Es Deewam leetu gahdat. —

Dtrais bauflis.

I. Par Deewa wahrdu.

Dtrà baufli runà par Deewa wahrdu. Swebtds rakstds mineti daschabi Deewa wahrdu; Deewu fauz par Kungu (wifu tungu Kungs), par Deewu (wifa laba detwejs) par Kungu Bebaot (wifu debefspultu Kungs), par Jehowu (mufchigais), par Tehwu (tas muhs radijis

pehz fatwas lihdsibas) un wehl zitadi. Schee wahrdi ap-
 sikhme muhsu Deewa ihpashibas jeb wina buhschanu.
 Deewa wahrds parahda wina buhschanas godibu. Deewa
 wahrdu nosihme faskan pilnigi ar Deewa buhschanu.
 Sawa dsila nosihme ir ari kristito zilweku wahrdeem, bet
 wini tik reti ween apsihme wahrda nehfataja buhschanu
 jeb dabu. — Tapehz ka Deewa buhschana sader zeeschi
 topâ ar wina wahrdu nosihmi, tad otrais bauflis prasa
 no mums, lai mehš walfajam Deewa wahrdu ar tahdu
 godbijibu, kahdu esam parahdâ wina godibas buhschanai.

II. Aisleegschana.

Tew nebuhs ta Kunga, sawa Deewa, wahrdu
 neleetigi welki walfkat, jo tas Kungs to nepametis
 nesoditu, kas wina wahrdu neleetigi walfkâ. —
 Mums buhs Deewu bištees un mihlet, ka pee
 wina wahrda ne lahdam, ne swehrejам, ne buram,
 ne melojam, neds wilam.

Otrais bauflis mums aisleeds neleetigu Deewa wahrda
 walfschanu, t. i. nepareisu Deewa wahrda leetoschānu.
 — Kur Deewa wahrda leetoschānai naw nekahdas nosih-
 mes preešch mums, tur mums wina wahrdu nebuhs mi-
 net weegļrahtigi. Tâ tad nu wisupirms top aisleegta
 weegļprahstiga Deewa wahrda leetoschāna ikdeenishkâ
 sadshwê. — Retik ween tad walfajam wahrdu neleetigi
 jeb nepareisi, kad mehš peesauzam to bes apdoma, bet ari
 tad, kad mehš isrunajam Deewa wahrdu launâ, grehzigâ
 nobomâ. Tas war notikt pehz Butera isskaidroschānas

1. lahdot. Peem. is Bibeles: Simejus lahd Da-
 widu. — Zilweks lahd, ja tas kahdam wehle lau-
 numu. Pee Deewa wahrda lahdet ir: No Deewa
 puses kahdam wehlet launu. Tas noteet tâpat no

weeghprahhtigas eeraschas, ta ari no breefmiga un launa firdsprahhta, kas war nowest zilweku tik tablu, ka tas pat Deewu lahd.

2. Sam. 16, 7: Un Simejus fazija ta lahdebams: Ej ahrâ, ej ahrâ, tu afinswihrs, tu negantais! — Jel. 3, 9 un 10: Ar mehli mehls flawejam to Kungu un Tehwu, un ar to mehls nolahdam zilwekus, kas pehz Deewa gihmja raditi. No tàs pafchas mutes ifeet fwehtifchana un lahdeifchana. Tam nebuhs ta notitt, mani brahki. 3. Mos. 24, 15 un 16: Itweenam, kas fawu Deewu lahd — Gal. 6, 7 un 8: Repeewikatees! Deews nekaujas apimeetes. Jo ko zilweks fehj, to tas ari plaus. Ja kas fehj us fawu meefu, tas no tàs meefas plaus famaitafchanu, bet kas fehj us to garu, tas plaus no ta gara muhschigu dshwofchanu.

2. **swehrot.** Peem. ij Bibeles: Wiltigee leezineeki Jesreelê. Mehls swehram, ja mehls usafzinam Deewu par pateefibas leezineeku un par netaisnibas atreebeju. Tadeht ka pats Deews un ari Kristus swehrejuschy, tad ne war buht aifleegets ikkatrs swehrasts! Kristitam zilwekam swehrasts pee Deewa wahrda netif ween atklauts, bet, ja waldischana winu us to usafzina, pat pawehlets. — Swehrasts ir darbs, kas darams swehtâ nopeetnibâ. Ja es swehru, tad es eeleeku fatwas dwehjeles swehtibu par fatwa swehrasta pateefibas kihlu.

5. Mos. 6, 13: Tew buhs bihteos to Kungu, fawu Deewu, un winam kalpot un pee wina wahrda swehret. — Mat. 5, 33—37: Juhls wehl esat dshirdejuschy, ka wezajeem ir fazits: Tew nebuhs nepateeft swehret, bet tam Kungam turet, ko tu swehredams est folijis. Bet es jums faku, ka jums nepawifam nebuhs swehret, neds pee debefs, jo ta ir Deewa goda krehtls, neds pee semes, jo ta ir wina kahju pamefsls, neds pee Jerusalemes, jo ta ir ta leela fehnina pilfehta. Tew ari nebuhs swehret pee fawas galwas, jo tu nespehji neweeenu matu ne baltu pataifit, ne melnu. Bet juhfu wahrds lai ir: Ja, ja, ne, ne! kas pahri par to, tas ir no launa.

Swehrastus isfchiram: Leezineeku-, attaisnoschana-, amata- un karoga swehrastds. Dai swehretajs atfihitu

swehrafta swehto nopeetnibu, tad winam eepreesth pa-
 klaidro swehrafta swarigo nosthmi. Kas swehr ne-
 pareisi waj netur sawus dotos swehraftus, tas swehr
 nepateest.

3. Mos. 19, 12: Jums nebuhs nepateest swehret pee mana
 wahrda, ka tu neapgahni sawa Deewa wahrdu; — es esmu tas
 Rungs. — Mat. 3, 5: Es pee jums nahtschu us teefu.

3. hurot. Peem. ij Bibeles: Endores sihlneeze.
 Kas hur, tas grib, lai winam tiz, ka winsch war
 isdarit zaur Deewa wahrda, waj zaur welna, waj
 faunu garn peesaukschannu pahrdabigas leetas.

5. Mos. 18, 10 un 11: Lai tawâ itarpâ netop atrasts,
 tas sawam dehlam waj sawai meitai leef eet zaur uguni, neweens
 sihlneeks, ne hurwis, ne puhschotajis, ne reebejs, ne wahrdotajis, ne
 paregis, ne pesteku zeenitajis, nebs mironu wajzatajs. — Mat. 16,
 26: Jo ko tas zilwekam lihds, tad tas eemanto wifu pasauli un
 tam tomehr dwehsele suhb! Jeb ko zilweks war dot par sawas
 dwehseles atpirtschannu?

4. melojot un wikot. Peem. ij Bibeles: Jekabs
 melo pee Deewa wahrda un peetwik sawu brahli Esawu
 tehwa swehtischanas dehl. — Zilweks, kas ahrigi israh-
 das par deewbijigu, lai waretu apfleht zaur to sawu
 fauno dsihwi, ir tahds, kas melo un wik. — Tahdus
 zilwekus, kas israhdas par zitadeem, nekâ wini pateesibâ
 ir, Kristus sawz par leekuleem. Pee schahdeem peeder
 wisi tee, kas basnizâ gan tâ israhdas, it kâ tee Deewu
 luhgtu, bet kuru firds nesin tomehr itin neka no Deewa
 luhgschanas. Decuki suhds sawus grehtus bes grehtu no-
 schehloschanas un eet pee swehtâ wakarehdeena netizigi.

Mat. 6, 1—5: Nemeet wehrâ, ka sawas nabagu dahwa-
 nas nedodat zilweku preekschâ —. Mat. 15, 8: Schee laudis pee
 manis turas ar sawu muti un godâ mani ar sawam luhpâm; bet
 winu firds ir tahku no manis nost. — Mat. 7, 21: Ne ikkats,
 kas us mani faka: Rungs! Rungs! eees debefu walfstibâ; bet
 tas, kas mana debefs Tehwa prahtu dara.

III. Pawehleshana.

Mums buhs Deewa wahrdu wisâs behdâs peesaukt, luhgt, teikt un flawet.

Mums buhs peesaukt Deewa wahrdu wisâs behdâs, lai tâs buhtu meefas waj dwehseles behdas:

1. luhdsot. Peem. iſ Bibeles: Desmit spitalige.

Daw. ds. 145, 18 un 19: Tas Rungs ir tuwu wiſeem, tas winu peesauz, wiſeem, tas winu peesauz pateefbâ. Winiſch bara, ſo tee grih, tas winu bihſtas, un klaufa winu fleegſhanu un teem palihds. — Daw. ds. 50, 16: Peesauz mani behdu laikâ, tad es tewi grihu iſraut, un tew buhs mani godat. — Luf. 11, 9: Luhdſeet, tad jums taps dots, meklejeet, tad juhs atradiſeet, klaudſinajeet, tad jums taps atwehrts.

Ds. Nr. 314: Es dſitâs behdâs noſaujos.

2. Mums buhs Deewa wahrdu walkat aihuhdsot. Peem. iſ Bibeles: Kristus luhds par ſaweem eenaidneefem.

1. Tim. 2, 1 un 2: Tad nu es pamahzu pahr wiſâm leetâm, lai noteet luhgſchanas peesaukſchanas, aihuhgſchanas, pateiſſchanas par wiſeem zilweefem, par ſehnineem un wiſeem, tas ir augſtâ ſahrtê, lai mehs meerigi un fluſt dſihwojam wiſâ Deewa biſaſchanâ ur godâ.

3. Mums buhs daudſinat Deewa wahrdu teizot, zaur to, ſa Deewu teizam par wina darbeem. — Peem. iſ Bibeles: Dawids Deewu teiz ſawâ

Daw. ds. 104, 1—5: Teizi to Rungu, mana dwehſele! Rungs, mans Deews, tu eſt ſott leels, ar augſtibu un godibu apſehrpees.

Ds. Nr. 412: Teizi to Rungu, to godibas Rehninu. — 3. p.: Teizi to Rungu, tas brihnikſkas meefas tew dewis.

4. Mums buhs peesaukt Deewa wahrdu flawejot (un pateizot), tahdâ ſahrtâ, ſa ſawu Deewu godajam un

tam pateizam par fanemtām labbariščanām. Peem. is Bibeles: Pateizigais Samareetis.

Dav. ds. 106, 1: Alleluja! Pateizeet tam Kungam, jo minšch ir labs, un wina schelastiba paleet muhschigi.

Ds. Nr. 399: Sai Deewu wif lihds. — Ds. Nr. 405: Nu dodeet wif Deewam god'.

Treschais bauslis.

I. S w e h t d e e n a.

Treschā bausli runā par swebto deenu. Swebtdeena ir tahda deena, kurā atdusam no laizigeem darbeem un atrodam meeru eesch Deewa.

2. Mos. 20, 8—11: Peemini to swebto deenu, ka tu to swebti. Seschas deenas tew buhs strahdat un wifu sawu darbu darit. Bet ta septitā deena ir ta Kunga, tawa Deewa, duseschanas deena; tad tew nebuhs nekahdu darbu darit, ne tew pascham, ne tawam behlam, ne tawai meitai, ne tawam kalpam, ne tawai kalponei, ne tawam lopam, ne tawam fweeschneefam. Tas tawds wahrtds. Jo feschās deenās tas Kungs ir daris is debests un semi, juhru un wifu, tas tur eeschā, un septitā deenā duschjis, tadeht tas Kungs to duseschanas deenu ir swebtijis un to eeswebtijis.

Israela tauta isschlihra Sabbatu (swebtdeenu) un swebtku laikus. Sabbatu laiku skaitija pehz Sabbateem jeb Dusas deenām, t. i. 7. deenas nedekā, muhsu sesideenas. Sabbatu (Dusas) gads bija 7. gads pehz skaita. Itkatru 50. gadu sauza par Sawiku waj Swabadibas gadu.

Israela tautas swarigatee swebtki bija Leeldeenas jeb Wasa swebtki (swebtki par peeminau iseschanaui no Egiptes), Wasaras swebtki (peeminas swebtki bauschku doschanaui Sinai kalnā), Leewenu (Wuhdinu) swebtki (peemina Israela behrnu staigaschanaui pa tufnesi). Des mineteem preeka swebtkteem Israela tauta wehl swebtijija swebtas nopeetnibas pilnus swebtkus, proti leelos Salihdsna-

ššanas swehtkus. Šhins swehtkds Deewam upureja. Upurus ischlihra afinainds un besafinainds. Pehz no-
 sīmes un mehrka bij daschabi upuri: **dedsnami upuri**
 (kā sīme no wispahrigas grehtu dabas — 3. Mos. 6,
 1—13), **noseedstibas upuri** (upureti no tahdeem is tau-
 tas, kas noseegušees pret šaweem tuwateem — 3. Mos.
 7, 1—10), **pateizibas upuri** (kā pateizibas sīme par
 šanemtām labdarischanām. 3. Mos. 7, 11—34), un
grehtu upuri (kā grehtu atšihšchanas un šalihšfinaschanas
 sīme ar Deewu. 3. Mos. 6, 24—30).

Lihds ar Israela tautas panihšchanu nobeidšās pa
 leelakai dalai ari šhi no Deewa eestahdita Sabbata un
 swehtku kahrtiba ar wiseem šaweem upureem. **Kristito**
 swehtkeem zitada nosīme. Kristiga draudse swehti jau
 no šawas dibinaschanas **swehtdeenu** (1. deenu nedelā) kā
 swehto deenu, tapehž ka šhini deenā notika diwi leeli
 deewiški brihnumi: **Jesus Kristus** augšchamzelschanas
 no mironeem un **Swehta Gara** isleeschana pahr apu-
 stuleem.

Bes swehtdeenas kristigā draudšē wehl swehti sweht-
 kus un žitas deenas par peeminu Deewa mihlestibas un
 šchehlastibas darbeem. **Kristigais jeb basnizās** gads ee-
 šahlas ar zeturto swehtdeenu preekšč **Seemas swehtkeem**
 jeb pirmo **Adwentes swehtdeenu** un beidšas ar **Wiruschu**
peemineschanas deenu. (Baizigu gadu skaita no 1. jan-
 wara lihds 31. dezembrim). **Ušetrās Adwentes sweht-**
deenās šataisa muhsu firdis us Deewa Dehla atnahšchanu
 pašaulē. — Pehž **Adwentes swehtdeenām** nahš 25. de-
 zembri **Seemas swehtki** par peeminu, ka **Jesus Kristus**
 peedsimis, lai wiensch, mums lihdsigs palizis, mums pe-
 stischanu šagahdatu.

Astoto deenu pehž šcheem swehtkeem mehš šauzam
 par **Swehtku atšwehti**, tur peeminam, ka muhsu Pestitajs

astotâ deenâ apgraisits un ta winam tas wahrds Jesus peelits. Schi deena ir ari jauna (laiziga) gada pirmâ deena, jo Jesus wahrds lai walda par wiseem muhsu gadeem. — Kad starp Seemas s̄wehtkeem un at̄swehti wehl weena s̄wehtdeena, tad to sauz: s̄wehtdeena pehz Seemas s̄wehtkeem. Kad pehz at̄swehtes lihds 6. janwara deenai wehl weena s̄wehtdeena, tad to sauz par s̄wehtdeenu pehz jauna gada.

Sesčas deenas pehz jauna gada ir **Atspihdeschanas deena**, to ari sauz par **Swaigsnes deenu** jeb **Trijukungu deenu**. Schinî deenâ peeminam, ta Jesus at̄spihdejis tã debejsfaule, kas tumšcho pašauli apgaismo, un ta gudri wihri no austruma semes nahtuschi jaunpedsimuscho Kungu peeluhgt. Kad nu s̄chee wihri bijuschi pirmee pagani, kas Jesu atrabuschi, tad s̄cho deenu turam par paganu misjonēs s̄wehtkeem.

Pehz tam nahl 2 lihds 6 s̄wehtdeenas pehz Swaigsnes deenas. Pehz s̄chim skaita 9 s̄wehtdeenas preekšch Leeldeenas.

Sesčas nedelas preekšch Leeldeenas sauz par **Gawenu-** jeb **Kristus zeeschanas** laiku, kur draudse peemin, zik grubti Jesum bija jazeesch, lai muhs at̄pestitu. Schinî laikã, ari weenã nedelas deenã, mehds turet basnizãs gawenu deewakalposchanu. Pirmãs gawenu nedelas treschdeenã ir muhsu semes **Leelã Lihdsamã** jeb **Grehku s̄uhdsešchanas deena**, kur mahzamees, ta mums no grehteem jaatgreesčas, lai zaur Jesus pestišchanu taptum isglahbti. Gawenu laikã ir ari **Marijas passudinaschanas** jeb Jesus eenemschanas deena 25. martã. Beidsamã gawenu nedela, to sauz par **Aluso nedeku**, eesahlas ar **Puhpoku S̄wehtdeenu**. Schinî nedelã wehl diwi s̄wehtas deenas: **Leelã Beturtdeena**, kur Jesus eestahdijis s̄wehto wakarehdeenu, un **Leelã Peektdeena**, kur Jesus pee krus̄ta nomiris.

Trefchâ deenâ pehz tam ir **Leeldeenas swehtki** par peeminu, ka **Jesus** ir no **Ķapa** augšamzehlēs un dših-wibu un neisnihzibu gaismâ wedis. **Leeldeena** nekriht itlatru gadu us to pašu deenu, bet pehz weza kristigu Ķauschu eeraduma šhos swehtkus šwin pirmâ swehtdeenâ pehz pirmâ pilna mehnescha, kas rahdas pehz tās deenas, kad paĶasari deena un naktis weenâ garumâ. **Pe**hz **Leeldeenas** 6 swehtdeenās sauž par swehtdeenām pehz **Leeldeenas**.

Tschetrbesmit deenas pehz **Leeldeenas**, artweenu zerturdeenâ, ir **Debes** **braukšanas** deena, tur peeminam, ka **Jesus**, wišu šawu darbu pašaulē beidsis, aigahjis pee šawa **Tehwa** debesis un walda par debesi un semi, lihds pastara deenâ naktis atpakaļ us tešu par dšihweem un mirušceem.

Peezbesmit deenas pehz **Leeldeenas** ir **Wafaras swehtki**, tur peeminam, ka **Kristus** no debesi šawu **Swehto** **Garu** šubtijis us šaweem mahzekleem un zehlis šawu draudsi šchini pašaulē. **Wafaras** swehtku atšwehti ari sauž par swehtas **Trijadibas swehtkeem**.

Wišas swehtdeenās lihds basnizās gada galam škaita pehz **Wafaras** swehtku atšwehtes. Kad **Leeldeena** ir agri, tad tahdu swehtdeenu war buht 27. **Šchini** laikâ wairs naw tahdi leeli swehtki tā pirmâ pušgadâ.

Pehz **wafaras** swehtkeem 24. junijâ mehš turam **Jahna** deenu, peeminēdami, ka **Jahnis** tas **Kristitajs** preešch ta **Runga** nahzis un winam zeku šataisijis. **Pirmâ** swehtdeenâ oktobrī mums ir **Plausšanas swehtki**, tad **Deewam** pateizam par deenišķu maiši, to mums šchini gadâ šchegli dewis. 18. oktobrī mums ir **atjanotās Tizibas swehtki**, tur peeminam, ka **Martinsch** **Luters** ar **Deewa** palihdsibu muhšu tizibu iškaidrojis un mums škaidro ewangeliumu mahzijis. **Beidsamâ** basnizās gada swehtdeenâ mehš peeminam wišus tos, kas

schinſt gada no mums zaur laizigu nahwi aifgabjuſchi, un ſauzgam ſcho deenu par Miruſchu peemineschanas deenu.

II. Aisleegšana.

Mums buhs Deewu bihteas un miſlet, ka Deewa mahzibu un wina wahrduſ nepulgojam.

Peem. iſ Bibeles: Swehtdeena iſ ta Kunga dſihwes. Mat. 12, 1—14. Bezâ deribâ swehtâs deenas ſwehtišchana bija pawehleta; Dufas deena Deewa deht eezelta. Saunâ deribâ swehtdeena eezelta zilweta deht. Tizigs kriſtigs zilwets newar iſtikt beſ ſwehtdeenas ſwehtišchanas. Schi ſwehtišchana noteek pirmfahrt zaur aſrignu meeru un otrfahrt zaur eekſchignu darboſchanos ar Deewu. Tapehz iſhts kriſtigs zilwets atſtahjas ſwehtdeenâ no wiſeem tahdeem darbeem, ar kureem tas dſenas pehz pelnas un kuri tehrè wina meefas ſpehtuſ; beſ tam wiſſſch ari ſargas no wiſa ta, kaſ wina prahtu war no-wehrſt no Deewa uſ paſauligam leetâm.

1. Moſ. 2, 2: Un Deews pabeidſa ſeptitâ deenâ ſawu darbu, ſo bija darijis, un duſeja ſeptitâ deenâ no wiſa ſawa darba, ſo bija darijis. — Daw. dſ. 104, 29: Tu apſlehpj ſawu waigu, tad tee iſtruhſtas; tu atnemi wineem dwaſchu, tad tee mirſt un paleek atkal par piſſſcheem. — 1. Moſ. 8, 19: Ar ſawa waiga ſweedreem tew buhs maiſi ehſt —

Kaſ turpretim ſwehtdeenâ dara nedelaſ darbus, t. i. tahduſ darbus, kuri jaſtrahdâ pa ſeſchâm nedelaſ jeb darba deenam, taſ Deewa mahzibu un wina wahrduſ pulgo, t. i. tura toſ par maſtwehrtigeem jeb neezigeem. Tahds Deewa mahzibaſ un wahrduſ nizinatajs ne laſa, ne ari eet haſnizâ Deewa wahrduſ klaufiteas un mahziteas, un ja ari toſ kur dſird, tad tomehr winuſ neavdomâ un neſaprot.

Ebr. 10, 25: Kai neatſtahjam ſawu ſapulzinatſchanos, ka daſchi mehds, bet zits zitu lai pamahjam; un to jo wairak, jo juhs redſat, ka ta deena nahſ tuwu.

III. Pawehleshana.

Mums buhs Deewa mahzibu un wina wahrds swehtus turet, labpraht klauftees un mahzitees.

Beem. is Bibeles: Marija Betanijâ. — Meh's Deewa wahrds turam swehtus, kad meh's tos zeenam un ta walkajam, ka tee mums nah't par swehtibu un labu.

Daw. ds. 119, 105: Taws wahrds ir manas kahjas spih-dekllis un gaischums us maneem zekeem. — Daw. ds. 84, 2 un 3: Zit mihligas ir tawas mahju weetas, at Kungs Zebaot! Mana dwehsele eekahrojas un ilgojas koti pehz ta Kunga pagal-meem, mana firb's un manas meefas preezajas eeksch ta dsihwâ Deewa.

Meh's Deewa wahrds labpraht klaufamees, ja, tos dsirdot, pee teem juhtam patikschanu un preeku.

Ds. Nr. 88, 3. p.: Red's, kâ deg Marija karsti. — Kol. 3, 16: Kristus wahrds lai miht bagatigi juhsu starpâ eeksch wifas gudribas, ka juhs paschi mahzitees un passubinajatees ar swehtâm dseefmâm un pateizibas dseefmâm un garigâm dseefmâm, tam Kungam mihligi dseedadami sawâs firbis.

Kas Deewa wahrds ar patikschanu un preeku us-nem, tas tos ari labpraht mahzas, t. i. winsch patur tos sawâ firdi un pehz teem dsihwo.

Lut. 11, 28: Bet winsch fazija: Deescham, swehtigi tee, kas Deewa wahrdu dsird un pasargâ. — Jek. 1, 22: Bet efaat ta wahrda daritaji un ne tilai klaufitaji, paschi fewi peewildami.

Swehtdeenâ ihpaschi noder peekoht tuwaku mihlestibas un notes darbus. Beem. is Bibeles: Jesus djee-dina uhdenssehrdfigo.

Jek. 1, 27: Schlihta un neapgahnita kalposhana Deewa un ta Tehwa preekschâ ir schi, bahrinus un atraitnes winu behdâs apmeklet un fewi paschu pasargat neapgahnitu no pasaules. — Lut. 14, 5: Jesus us teem fazija: Kuresch ir juhsu starpâ, lam saws ehshelis jeb wehrsis eekriht atâ, un winsch to tuhdat neishwilks swehtâ beenâ?

Geturtais bauflis.

I. Wezaku angšais šahmoklis.

Bibeles peemehrs par šehlfirdigo Samareeti mums rahda, ka muhsu tuvaks ir ikkats zilveks, kam muhsu palihdsibas wajag. Geturtâ bauflî runâ par wezakeem. No wiseem zilwekeem wezaki stahw mums wistuwat un ir Deewa weetneeki. Wini glabâ un fargâ muhsu dšihwibu un pašneeds mums nestaitamas labdaribas pee meesas un dwehseles.

II. Aisleegšana.

Mums buhs Deewu bištees un mišlet, ka sawus wezakus un kungus nenizinajam, neds apkaitinajam.

a) Mums nebuhs wezakus nizinat. Peem. iš Bibeles: Absaloms. — Mehs nizinam sawus wezakus, ja mehs neatšihstam winus esam tahdus, kas stahw pašr mums, bet zelamees pašči pašr teem. — Šahda nizinajšana parahdas nepeeklahjigôs wahrdôs un laundôs darbôs. — Par eemešlu tam war buht nabadsiba, sema šahrta waj wezaku nespehziba un wezumš.

b) Mums nebuhs wezakus apkaitinat. Peem. iš Bibeles: Šekaba dehli. — Mehs apkaitinam wezakus, ja mehs šazelam dušmas winu firdi zaur nepaklausibu waj launu dšihwi. Absaloma našwe rahda mums tahda behrna galu, kas sawus wezakus nizina un apkaitina.

2. Moš. 21, 15: Ja kas sawu tehru waj sawu mahti šit, tam buhs tapt nokautam. — Šal. šal. wahr. 80, 17: Ašs, kas tehru apšmej un leedsas mahtei klausit, to išnabšs traukti pee upeš, un jaunee ehrgti to ehbis.

III. Pawehleshana.

Tew buhs sawu tehwi un sawu mahti godat.
— Mums buhs sawus wezakus godâ turet, teem kalpot un paklaust, tos mihlet un zeenit.

Beem. is Bibeles: Deembijigâ Rute.

a) Mums buhs sawus wezakus godâ turet. — Mehş godajam wezakus, ja mehş turam tos lihđi wiwu nahwei par tahdeem, kuzus Deewş pahr mums eezehliš.

Siraf. 3, 8 un 9: Godâ sawu tehwi ar darbeem un wahrdeem, lai no wina nahf űwehtiba pahr tewi. Jo tehwa űwehtiba zet behrneem stiprus namus, bel mahtes lahsti tos nopleshş lihđi pašcheem pamateem.

b) Mums buhs wezakeem kalpot. To mehş daram, ja mehş preeşş wezakeem strahbajam un tos kopjam wezumâ un flimibâ.

Siraf. 8, 12: Mihłais behrns, glabâ sawu tehwi wezumâ un neapbehđini to, lamehr tas đshwo.

c) Mums buhs wezakeem paklaust, t. i. ispildit wezaku prahtu katrâ brihđi labpraht un preezigi, ari tad, tad mums wiwu pawehles nepatihł waj isleekas esam neweetâ. Tif weenâ gadijumâ behrnam nebuhs paklaust űaweem wezakeem, proti tad, ja winsş, pildot wezaku pawehli, apgrehtotos pret Deewu.

Rol. 3, 20: Juhs behrni, efeet paklaustigi teem wezakeem wişas leetas, jo tas tam Rungam labi patihł. (Ewef. 6, 1—8.)

Ap. darb. 5, 29: Deewam buhs wairaf klaust nekâ žilwekem.

d) Mums buhs wezakus mihlet un zeenit, t. i. rahđit mineem mihleştibu un zeenişchanu iktatrâ brihđi, kur un kahđâ kahrtâ ari nebuhtum.

Jo labprahtigati behrni dara pehş 4. bausşla pawehleschanas, jo weeglať nahkas ari wezakeem wiwu peenahţumu pildişchana pret űaweem behrneem.

IV. Kungi.

Wisi behrnu veenahkumi pret faweem wezakeem sib-
mejas ari us kungeem. Schee ir:

1. patehws un pamaste, audschu wezaki un
aibildni;

2. mahzitaji un skolotaji.

Ebr. 13, 17. Paklaufat faweem waditajeem un efat wi-
neem padewigi, jo tee ir nomoda par juhfu dwehselem, ka tahbi,
kam buhs atbildeschanu dot, lai tee to dara ar preeku un ne no-
puhsdamees, jo tas jums nebuhtu labi.

3. mahzibas kungi un amata meistari;

4. deenasta kungi;

Rol. 3, 22: Juhš kalpi, paklaufat wifas leetas teem, kas
pehž meefas juhfu kungi, ne preeksch azim kalpodami, it ka gribe-
dami zilwekeem patikt, het firdsweenteesiba Deewu bihdamees.

5. waldischana. Pee tas peeder semes walbineeks
(keisars) un wina padoma deweji, teefas kungi u. t. t.

Rom. 13, 1 un 2: Itweens lai ir paklaufigs tam waldi-
schanam, kam ta wara; jo nefahdas waldischanas naw ka ween no
Deewa, un fur waldischanas ir, tur tas no Deewa ir eezeltas. Tad
nu, kas waldischanai turas preti, tas turas preti Deewa likumam.
Bet kas preti turas, tee dabus fawu fodu. — 1. Tim. 2, 1 un
2: Tad nu es pamahzu pahr wifam leetam —.

V. Apfolischana.

Lai tew labi klahjas un tu ilgi dshwo wirs
semes.

Kamehr kahda tauta waj semê walda laba fatikme
starp waldischanu un pawalstneekem, starp wezakeem un
behrneem, tikmehr katram tahdas walsts un dsimts loze-
klim ir daliba pee zeturtâ bauschla apfolischanas. (Ew.
6, 1—3). Wifem labi klahfees wirs semes. (Beem. if

Bibeles: Rute un Jaseps). Bet tab Deems daudšreis labus behrnus sauž pee sewis žaur agru nahwi, tab winsch tos atpesti no schis semes molām un usnem tab sawā muhschigā walschibā. Schahda eepreezinaschana un droschiba ir deembijigeem wežakeem, tam agri saws behrnisch jagulda kapā.

Beektais baušlis.

I. Aisleegšana.

Tew nebuhs nokaut. — Kums buhs Deemu bištees un mihlet, ka sawam tuwakam pee wina meefas nekahdu kaiti, nedš wainu nedaram.

Peem. iſ Bibeles: Rains un Abels. — Peektā baušli runā par tuwaka dšihwibu. Es nokauju, ja es atnemu kahdam dšihwibu.

Peekto baušli pahrkahpj tab, tab

a) **isdara flepkawibu ar eepreekscheju nodomu.** Brahla flepkawiba; flepkawiba laupischanas deht. Peem. iſ Bibeles: Iſ lihdsibas par schehfirdigo Samareeti.

b) **otru pamudina us flepkawibu.** Peem. iſ Bibeles: Nabata wiņna dahrs; Dawids leef nokaut Uriju.

c) **nokauj pahrsteingumā, ahtrās duſmās, dšehrumā u. t. t.**

d) **dara tuwakam ſrdehstus, behdas un winu kaitina.** Peem. iſ Bibeles: Jasepa brahli.

e) **tuwakam nepalihsam wajadshbā.** Peem. iſ Bibeles: Schehfirdigais Samareetis.

f) **tuwakam meefu eewainojam waj tam usleekam grustu darbu.** Peem. iſ Bibeles: Warais apspeesch Israela behrnus.

g) **turam launū waj naidigu prahtu us tuwaku.** Mat. 5, 21 un 22: Juhs esat dširdejusch, la wežajeem ſajits: Tew nebuhs nokaut; un tas nokauj, tas buhs fo-

dams zaur teefu. Bet es jums řatu: Kas ar řawu brahli dufmo, tas buhs řodams zaur teefu; bet řas uf řawu brahli řata: řafa! tas buhs řodams zaur augřto teefu; bet řas řata: geřil! tas buhs řodams elles uguni. — 1. Jahń. 3, 15: Ĵweens, řas řawu brahli eenihřti, řas ir řlepřawa, un juhs řinat, řa neweenam řlepřawam muhřřiga dřihwiba naw paleetama eefřř wina.

Řeektà hauřřla pahřřahpeju walbiřřhana řoda ar nahwi waj ar zeetumu. Bet řur řaunais barbř řilweku preeřřhà paleeř apřlehpřs, řur pahřřahpeju moza wina řirdřapřina. Un řaut ari řilweķ apřluřinatu řawu řirdřbalfi, řad to mehr winřř beidřot neiřbehģs Deewa teefai.

1. Moř. 9, 6: Kas řilweķa ařinis iřlej, řa ařinim zaur řilweķeem buhs řapt iřleetam, řo Deews řilweku radijis peģ řawa ģihmja.

II. Pawehleřřhana.

Ĵums buhs řawam tuwakam pařihřřet un řalpot wiřřas meeřas behdàs.

Řeem. iř Bibeles: Šehłřirdigais Samareetis.

a) Meģř tuwakam pařihřřsam wiřřas meeřas behdàs, ja meģř iřģlahbjam to no truhřtuma.

Ĵaij. 58, 7: Waj řa nepeederas, maiři lauři iřřalřřřeem, namà eeweř nabaga iřřihřtus, řailu eeraugot, řo apřeģt un neapřlehpřtees no řawa tuwaka? — Mat. 5, 44: Miħřojeet řawus eenaidneeřus, řwehtijeet řos, řas juhs nolahđ, darat labu teem, řas juhs eenihřti, un luħđjeet par teem, řas juhs řaitinà un waijã. — Rom. 12, 20: Ĵa taws eenaidneeķ iřřalģis, řad ehđini to; ja řas iřřlahpřis, řad dřirdini to. Ĵo, řo daridams, řu řwehlainas oģles řatrahři uf wina ģalwu.

b) Meģř řawam tuwakam řalpořam, ja meģř ģahđajam, řa winřř atřal no jauna nenahř truhřtumã. Ĵas darams wahrđđs un darbđs.

Řeektais hauřřlis řargà ari muħřu pařřu dřihwibu. Kas pařs řewi nonahřwè, řas ir pařřřlepřkawa. Řeem. iř Bibeles: Ĵubasř Ĵřarjats.

Rom. 14, 7 un 8: Ĵo neweens muħřu řarpã nedřihwo řew pařřam, un neweens nemirři řew pařřam. Ĵo řad dřihwořam, řad

dsihwojam tam Rungam; kad mirstam, tab mirstam tam Rungam. Tapeh3 waj dsihwojam waj mirstam, meh3 peederam tam Rungam.

Ari lopu dsihwoiba un stahdi mums jafaudsē. Dit tab meh3 drihtstam nemt lopeem dsihwibu, kad tee mums nonahweti der, waj dsihwi kaitē. Nonahweschanaï jano: teet bes lopa moziſchanas us wiſuahtrato.

Gestais bouflis.

I. Aisleegſhana.

Tew nebuhs laulibu pahrkahpt.

Lauliba ir Deewa eestahdita, ſwehta kahrta, kas wihru un ſewu ſaweeno us wiſu muhſchu.

1. Mat. 2, 18: Deews tas Kungs ſajija: Naw labi, jilweſam buht weenam; es tam darſchu palihgu, kas ap to buhs. — Mat. 19, 5 un 6: Tadeht jilweks aſtlahs tehwu un mahti un peekerſees pee ſawas ſewas; un tee diwi buhs weena meeſa. Tad nu tee naw wairs diwi, bet weena meeſa; to nu Deews ſaweeno: jis, to neweenam jilweſam nebuhs ſchirt.

Beem. iſ Bibeles: Dawids; Grobus. — Saulateem draugeem nebuhs laulibu, kura tee dsihwo, pahrkahpt. Saulibas pahrkahpſchana noteet ſirdi — ja wihrs un ſewa weens otu wairs nemihl un nezeena, un darbdôs — ja neſaderiba ſtarp abeem wed pee atklahtas ſchirſchanas.

Mat. 5, 28: Bet es juns ſatu, ka itweens, kas ſewu uſſtata, to eefahrodamees, tas ar winu laulibu jau pahrkahpis ſawa ſirdi.

II. Pawehleſhana.

Mums buhs Deewu bihtees un miſlet, ka ſchikihſti un kaunigi dsihwojam wahrdôs un darbdôs un ikweens ſawu ſaulatu draugu miſlejam un zeenijam.

Saulateem draugeem buhs ſtahwet firſnigakâ drau: dsiba, dalitees preekôs un behdâs un ar wiſu ſirdi pee:

tertees sawam laulatam draugam. „Tawas behdas, manas behdas; mani preeki, tawi preeki; taws truhkums, mans truhkums; mana maise, tawa maise.“ Schahda firsniga weenprahtiba tik tad domajama, ja laulibu noslehdš ar Deewa palihdsibu un laulatee wina wahrda kopā dšihwo.

Bet šchi pawehleschana sihmejas ari us wiseem ziteem zilwekeem; wiseem jadsihwo schkihsti un kaunigi wahrdōs un darbōs. Peem. is Bibeles: Jaseps Potiwara namā. — Schkihsta, t. i. skaidra firds ir swabada no kaunām eekahroschanām un netihram domām; schkihstam jauneklīm un schkihstai jaunawai deg kauna fahrtums us waigeem, ja teem jadsird netihri un beskaunigi wahrdi no nekaunigu un samaitatu zilweku luhpām. — Schkihsta firds ir ari kauniga. Zilweks, kam schahda firds, no wehrschas ar reebumu no nekaunigeem zilwekeem un ir tikumigs dšihwoschanā, wahrdōs, apgehrbā un darbōs. — Ja tu gribi usturet sawu firdi schkihstu un kaunigu, tad fargees no leekas ehschanas un dšerschanas, flinkuma un kauneem beedreem, domā pastahwigi us Deewu un luhds no wina ikdeenas pehz tihras firds.

1. Mos. 39, 9: Jaseps sazija: Kā tad lai es tahdu leelu kaunumu baru un pret Deewu grehkoju? — Tob. 4, 5: Wisu sawu muhschu peemini, dehs, to Kungu, muhsu Deewu, un negribi grehtot, neds wina bauschus pahrlahpt. — Sal. fak. wahrdi 1, 10: Mans behrns, kad grehzineeki tewi wilina, tad neklaus! — Daw. ds. 51, 12: Rabi eeksch manis, at Deews, schkihstu firdi un atjauno eeksch manis pastahwigu garu.

Septitais baušlis.

I. Manta.

Deews, kā wisu leetu rabitajs, ir ari wisas mantas kungs. Mantu winsch isdalijis zilwekeem neweenadā mehrā; semes wirsū ir bagati un nabagi. Schai no

Deewa eezeltai ihpaschuma daschadibai japastahw, un ne-
weens zilweks nedrihkt ne domat us laizigu mantu wee-
nabu isbalichanu Bai zilweku fabeedriba pastahwetu, tad
nepcezeeschami wajadsigs bagatibas un nabadsibas.

Sirat 11, 14. L'aime un nel'aime. dsihwiba un nahwe, na-
badsiba un bagatiba nahk no ta Runga. — Sal. fak. wahr. 22, 2:
Bagats fastopas ar nabagu; tas Rungs winus wifus radijis.

Tapat nabadsibai, ka bagatibai ir sawa swehtiba, bet
ari sawi lahsti.

a) **Swehtiba.** Nabadsiba wed pee ta Runga un
pasargâ muhs wiswairak no isschkehrdibas un no ftopuma.
Bagatiba dod lihdsjektus masinat nabadsibas truhkumu un
eeguhht derigas sinaschanas.

b) **Lahsti.** Nabadsiba muhs weegli pawed us Deewa
bauschku pahrtahpshanu. — Bagatiba turpretim beeschi
wilina us ftopumu un us zeetfirdibu pret saweem brah-
keem (tuwakeem), ka ari us pasauligu dsihwi un isschkehr-
dibu.

1. Tim. 6, 9 un 10: Bet kas grib bagati tapt, tee kriht
fahrdinaschanâ un walgâ un dauds besprahtigâs un nelabâs fahri-
bâs, kas zilwekus gahsch samaitaschanâ un pasuschana. Zo naudas
fahriba ir wifa kaunuma fakne; pehj tas dsihdamees, daschi nomal-
dijuschees no tizibas un paschi ar dauds fahpem faduhruschees.

II. Aisleegschana.

Dem nebuhs sagt. — Mums buhs Deewu
bistees un mihlet, ka sawa tuwaka naudu waj
mantu nenemam, neds ar wiltigu prezi waj ne-
taisnu mehru un swaru pee sewis welkam.

Beem. is Bibeles: Akana sahdsiba. Mums war
buhht manta, kas eeguhhta taisnâ waj netaisnâ zeta.

a) Mehs eeguhhtam sewim taisnu mantu, tschakli
strahdajot, pehrkot, mantojot waj fanemot dahwanas. —
Schahda mantas eeguhschana naw pret septito bausli.

b) **Netaisnu** mantu eeguhst: 1. laupot un fogot (mahjas un lauku-saglis); 2. wiltojot prezes waj leetojot netaisnu (nelikumigu) mehru un swaru, t. i. wikt, krahpjot un flehpjot.

Sal. šaf. wahrb. 11, 1: Wiltigs swars tam Rungam ir negantiba, bet pilnigs swara aamins winam patihl. — Luk. 8, 18: Nenemeet wairat, nelā jums ir nospreests.

Sahhsibas zetas no mantas šahribas, šlaudibas, isšchlehrdibas un flinkuma. Saglis un krahpneeks saude pee šaweem lihdszilwekeem zeenu, godu un šawu labo šlawu. Bet ari Deewa lahsts gut us netaisnā zetā eeguhtas mantas.

1. Tes. 4, 6: Ka neweens šawam brahlim pahri nedara, neš mantas beht to peekrahpj šahdā darishanā, jo tas Rungs ir atreebejs par wifu to, tā šā mehš jums ari jau esam šajijufchi un apleezinajufchi. — Abak. 8, 6: Wat tam, kas šawu padomu wairo ar šweschu mantu, — zit ilgi tas buhs? Un uskrauj šew šmagus parahbus. — Ewes. 4, 28: Kas šahsis, tam wairs nebuhs sagt, bet jo wairat šrahdat un ar rokām šo labu šagahdat, lai buhtu šo dot tam, šam truhkst.

Df. Nr. 417, 5 p.: „Ar šatru zilweta —.

III. Pawehleshana.

Mums buhs šawa tuwaka mantu un maist tam palihdsset wairot un šargat.

Šeem. is Bibeles: Šajeps šā Potiwara nama usfraugs.

a) Mehš palihdsam tuwaka mantu wairot, ja ruhpejamees par tās šahwokka uslabošchanu.

b) Mehš palihdsam tuwaka mantu šargat, ja palihdsam šawam tuwakam ušturet wina mantu labā šahwokli.

Šeidsot septitais haušlis mums pawehl darit šawu.

Mums buhs dahwat labpraht un preezigi no šawas mantas nabageem un truhkuma zeetejeem. Ša apšchlošimees par truhkuma zeetejeem, tad tas Rungs ari muhs šchelos leelā teefas beenā.

1. Jahn. 8, 17: Bet ja šahdam ir šchās pašales manta —.

Sal. šaf. wahrb. 19, 17: Kas par nabagu apšchelojas, tas

aisdod tam Rungam, un tas tam atmafās wina labbarišchanu.
 — Ebr. 13, 16: Neaismirsteet labu darit un isbalit, jo tahbi upuri Deewam labi patihl. — Mat. 6, 42: Dobi tam, kas tewi luhds, un neatraujees no ta, kas to no tewis grib aishemt. — Mat. 25, 42 un 43: Es biju issalziis, un juhs mani neefat ehdinajuſchi; es biju noflahpis, un juhs mani neefat dsirdinajuſchi; es biju weefis, un juhs mani neefat usnehmuſchi; es biju plifs un juhs mani neefat apgehrbuſchi; es biju newefels un zetumâ, un juhs mani neefat apmeklejufchi.

Aftotais bauſlis.

I. Tabas ſlawas augstâ wehrfiba.

Aftotâ bauſli runâ par tuwakâ labo ſlawu. Peem. if Bibeles: Pirmâs kristigas draudſes nabagu kopeji Jerufalemê. — Saba ſlawâ tabehl ir tit dahrga manta, ka bes winas naw domajama ſekmiga darboſchanâs kaut kahdâ amatâ waj kahrtâ.

Sat. wahrb. 22, 1: Saba ſlawâ der wairal nekâ leela bagatiba; mihleſtiba pee kaudim labaka nekâ ſubrabs un ſelts.

II. Aisleegſhana.

Tew nebuhs nepateesu leezibu dot pret ſawu tuwaku. — Mums buhs Deewu bihteess un mihlet, ka ſawu tuwaku nepateest neapmelojam, nepeewiſam, neaprunajam, nedſ tam ſaunu ſlawu zekam.

Peem. if Bibeles: Wiltigee leezineeki Jesreelê. — Leeziba ir ſpreedums par tuwaku Par nepateesu leezibu ſauz netaiſno ſpreedumu par tuwaku, t. i. ſpreedumu, kas tuwakam kairê. Râ tas noteek, to mums rahda Luters ſawâ iſtkaidroſchanâ, proti tuwaku

a) nepateest, t. i. ſaunâ nodomâ apmelojot. Peem. if Bibeles: Zekaba dehli ſawu tehwu nepateest apmeloja, kaſ iee, tam Jaſepa ſwahrkus rahdot, ſazija: „Schos

efam atradufhi —". Us meleem paved bailes no foda, peknaš kaħriba waj ari preeki par tuwaka nelaimi.

Evēf. 4, 25: Noleekat melus un runajeet pateefbu, ikweens ar ņawu tuwaku, jo mehs efam lozetki ņawā starpā. — Df. № 417, 3. p.: Veez man, at mihtais Deews —.

b) **peewikot.** Peem. iŝ Bibeles: Judafs Ŝkarjats. — Mehs peewikam kaħdu, ja mehs to nododam wiņa eenaidneeku rokā, kā ari ja ņlehpjamas leetas atklahjam.

Sal. ņaf. wahrđ. 25, 9 un 10: Neatklahj zita noņlehpumu —. Siraf. 27, 21: Wahti atkal war dņeedinat, un peħj ņtrihbus atkal war ņalihgt, bet kađ tu iņpaubis, kaš ņlehpjams, tađ wairs naw zeribas.

c) **aprunajot, t. i.** ņpreesħot tuwakam kħaht neeņot (aiņ muguraš) par to kauni.

Jeħ. 4, 11: Neaprunajeet zits zitu, braħki. — Mat. 18, 15: Ja taws braħlis pret temi greħko —. 1. Pet. 2, 1: Bet nu atņahjeet wiņu kaunumu un wiņu wiltibu un leekulibu un ņkautibu un wiņas aprunaņħanas. —

d) **kaunā ņlawā zekot.** Tas noteek, ja mehs kaubis par ņawu tuwaku iņplatam kaunas walodaš. Peem. iŝ Bibeles: Abņaloms zek kaunā ņlawā ņawu tehwu Dawidu.

Siraf. 5, 14: Neeņi meħlneņis, un lai tawa meħle neweenu neapmelo. Jo leels kauns ir ņaglim buħt, bet leelats fods meħl meħlneņim. — 1. Pet. 3, 10: Kaš griħ dņiħwiibu miħlet un labas deenas redņet, tas lai ņawu meħli kuņna no kauna un ņawas luħpas, ka taš wiltibu nerunā.

III. Pawehleņħana.

Wums buħš ņawu tuwaku aiņbildinat, wiņu labu no ta runat un wiņas leetas par labu greeņt.

a) Mehs tuwaku aiņbildinam, kađ mehs atņpeħtojam zaur ņawu ņpreedumu pret wiņu zeltos apwainojumus. Peem. iŝ Bibeles: Nikademus atraida nepateefos apwainojumus pret JeŶu.

Jahn. 9, 24 un 25: Kađ tee otru reiņ to zilweku ņauza —.

b) Mehs no tuwaka labu runajam, ja mehs atklahjam wina labàs ihpašchibas zitu zilweku preekščâ. Peem. ij Bibeles: Jonatans no Dawida runà labu.

1. Pet. 4, 8: Tab nu efeet prahtigi un modrigi us Deewa luhgšchanàm. Pahr wišàm leetàm tureet firšnigu mihleštibu šawà šarpà, jo mihleštiba apšedš grehtu pulku. — 1. Sam. 19, 4 un 5: Bai šehninsch neapgrehtojas pret šawu kalpu Dawidu —.

c) Mehs greescham wisas leetas par labu, ja mehs par tuwaka darbeem špreescham tà, kà tas winam labi nober. Bet pee tam muhšu dotais špreedums nekad nedrihšt nowehrštees no pateesibas. Peem. ij Bibeles: Jonatans; Jesus un leelà grehžineeze.

Siraf. 6, 5: Šaipniga waloda wairo draugus — (Luf. 7, 44—46). Ššaj. 5, 20: Bai teem, kas to šaunu šaka labu —.

Lai mums paščeem nesustu muhšu labà šlawà, tab mums arweenu jabuht apdomigeem dšihwè, wahrbdš un darbòš.

1. Pet. 2, 12: Ka juhs dšihwojeet gobigi šarp teem pagaņem, lai kuzàs leetàs tee juhs aprunà kà šaundaritajus, tee to labo darbu deht, šo tee pee jums redš, Deewu pagobina tai peemeleşchanas deenà.

Dewitais baušlis.

I. Aisleegšana.

Šew nebuhs eekahrot šawa tuwaka namu. — Mums buhs Deewu bištees un mihleš, ka šawam tuwakam ar wiltu pehž wina mantas waj nama netwahrštam, nedš ar šaisnibas eemešleem šo pee šewis welkam.

Behleşchànàs zilwekam atkauta, bet eekahroščana aisleegta. Behleşchànàs pehž wešelibas, waj atrašt darbu, waj pat wehleşchànàs pehž debesš-mantàm ir atwehletas; grehžigà eekahroščana pehž tuwaka nama ir aisleegta. —

Dewitâ bauflî rund par kauno eekahroschânu pehz tuwaka nama waj mantas, jeb pehz tuwaka nedsthwâ ihpafchuma.

— Dewitais bauflis greeschas pret to avotu, no kura zekas wifî grehki, pret kauno firdseeekahroschânu. Kaunâ eekahroschana zilwekam eedsimufî, tapehz to fauz ari par eedsimteem grehkeem.

Mat. 15, 19: No firds naht kaunas domas, flepkawibas, laulibas pahrlahpschânas, mauzibas, sahdsibas, nepateefas leezibas, jaimofchânas.

a) **Mehs ar wistu twahrstam pehz tuwaka mantas waj nama**, ja mehs gluhnam uf isdewibu to fewim peefawinatees. **Beem. if Bibeles: Esaws un Jekabs.**

Saf. wahrð. 24, 15: Regluhni, tu besdeewigais, uf taifna dsihwolli, neposti wina mantu.

b) **Mehs tuwaka mantu waj namu welkam pee fewis ar taifnibas eemesleem**, ja mehs to eeguhstam tahdâ zekâ, kas gan walstslikumôs naw aisleegts, bet tomehr nesader ar kristigo tuwaka mihlestibu. **Beem. if Bibeles: Nabata wihna dahrs.**

II. Pawehleschana.

Mums buhs sawam tuwakam labprahst palihdset, ka tas to war paturet.

Beem. if Bibeles: Abraams palihdseja atdabut Sodomâs eedsihwotajeem winu mantas, kuras wini bija pafaudejufchi karâ pret Glamas tehniku; winsch bija teem palihdfigs. —

Desmitais bauflis.

I. Aisleegschana.

Gew nebuhs eekahrot sawa tuwaka seewu, kalpu, kalponi, lopu, neds ko zitu, kas tam peeder.

— **Mums buhs Deewu bištees un mišket, ka šawam tuwakam ne seewu, ne saimi, ne lopus neatwikam, neds nowehrscham.**

Desmitā baušļi runā par tuwaka dššwo ihpašchumu. Mehš tuwakam

a) **atwikam seeru**, ja to padaram tam neustizigu. Beem. iš Bibeles: Eroduš.

b) **nowehrscham saimi**, ja mehš to raugam dabut šawā deenestā neatkautā zekā.

Tit. 2, 9 un 10: Tos kalpus pamahzi, šaweem kungeem paklausit un wišās leetās pa prahtam buht un nerunat preti, neko šlepeni nepaņem, bet wišu labu ustizibu parahdit, ka tee Deewa, muhšu Pestitaja, mahžibai wišās leetās par godu turas.

c) **nowehrscham lopus**, ja mehš tos peeradinam pec šewis (zaur baribas doščanu u. t. t.).

II. Pawehleschana.

Mums buhs tos pamahzit, lai paleek un dara, kas teem peenahkas.

Beem. iš Bibeles: Jaseps pamahzija Botiwara seewu, lai paleek pec šawa wihra un dara šawus peenahkumus.

Dewitā un desmitā bauščtu pilniga peepildišchana noteek tad, kad mehš isbeldam ar ta Kunga palihdšibu muhšu šrds šaundš eekahroščhanas un atrodam preeku pec wisaugštāš mantas, t. i. Deewa.

Rom. 7, 18: Es šinu, ka eekšč manis (tas ir manā meefā) labums nemiht; jo gribet gan gribu labu darit, bet speht nešpehju. — Daw. šf. 51, 12: Rabi eekšč manis, at Deews, ščlištru šrbi un atjauno eekšč manis pašahwigu garu. — Daw. šf. 37, 4: Preezaješ eekšč ta Kunga, tad wiņšč tew dos tawas šrds luhgščhanas.

Bauschtu galawahrbi.

I. Beedinafchana

Es tas Kungs, taws Deews, esnu stips un dufmigs Deews, kas pee teem, kas mani zenist, teshwu grehkus peemekle pee behrneem lihds tresham un zeturtam augumam. — Deews beedina fodit wisus, kas schos bauschtus pahrkahpj; tapehz mums buhs bihtees no wina dufmibas un nebuhs pret scheem bauschkeem grehkot.

Bauschtu galawahrbi eesahkas ar pirmà bauschta paschleczibas wahrdeem. Zaur to mums rahda wifa pirmà mahzibas gabala zeescho fakaru. Bauschtu galawahrdos tas Kungs wehl paplaschina scho paschleczibu. Winsch ir netik weens stips Deews, kas grehzineeku war fodit, bet ari dufmigs Deews, kas to griß fodit.

Jes. 4, 12: Weens weenigs ir tas bauslibas dewejs un teefatajs; tas war pestit un nomaitat. — Rom. 12, 19: Man peeder atreebchana! Es atmakfashu, faka tas Kungs! — Gal. 6, 7 un 8: Nepeewitatees! Deews nekaujas apfmeetees. Jo to zilweks fehj, to tas ari plaus. Ja tas fehj us sawu meesu, tas no tas meefas plaus samaitafchanu; bet las fehj us to garu, tas plaus no ta gara muhschigu dschwofchanu.

Deews beedina grehzineeku peemeklet. Wahrdam „peemeklet“ ir dimejada nosihme. Deews peemekle zilwekus ir ar fwehtibu, ir ar fodibu. Scheit nosihme wahrds „peemeklet“ fodit. — Peem. is Bibeles: Raines jaunelis (Deews sawus laudis usluhkojis [peemeklejis] — ar fwehtibu). Jesus, paslubinot Jerusalemes ispostifchanu, faka starp zitu ari schos wahrds: „Tapehz ka tu neest atsinust sawas peemekleschanas (fwehtibas) laitu.“ Deews peemekle Adamu un Gewu pehz apgrehkoschanas ar fodu.

Mat. 12, 36: Par icktatru weltigu wahrdu, to zilweki runas, teem buhs jaatbild foda-beena.

Mkats grehks ir Deewa bauschtu pahrkahpschana. Mehš isschikram grehkus, darbôs, wahrbôs un domâs padaritus. Grehku tumaf apfimejot, war to faukt par noseedsibas, newihschibas, wahjibas, kaunprahhibas un wehl zitadu grehku. — Tas Kungs foda bauschtu pahrkahpejus ar truhkumu waj ar meefigu postu un behdam (Adamu un Gewu), ar kaunu firbsapsinu (Kainu), ar peepeschu nahwi (grehku pluhdôs) un ar muhschigu pasuschanu (bagato wihru). — Ar scheem fodeem tas Kungs grib peemeklet to, kas winu eenihst, t. i. kas sawôs grehkôs paleef. Bet neween pats bauschtu pahrkahpejs dabus fodu, bet ari wina pehznahzeji, jo tee mehds tapat grehkot, ka winu tehwi (fentschi). Ja deembijigam behrnam wezaku grehku deht jazeesch, tad schis zeeschanas naw jausluhko par fodu, bet par pahrbaudischanam.

Sat. wahrb. 14, 84: Taiiniba tautu paaugstina, bet grehks ir kauschu posts. — Jer. 4, 17: Kas sin labu barit un nedara, tam tas ir par grehku. — Df. Nr. 421, 3. p.: Man naw nekas notizis. — 4. p.: Es tijos wina rolam.

Deews, beedinadams, muhs grib pastubinats, lai winu bihstamees un peepildam wina bauschtus.

II. Apfolischana.

Teem, kas mani mihle un manus bauschtus tur, teem es daru labu lihds tuhkskoscham angumam. — Turpretim winsch apfola scheslastibu un wisu labu wiseem, kas schos bauschtus tur, tapehz mums ari buhs winu mihlet un us winu pakautees un labprahst darit pehz wina bauschteem.

Deewa apfolischana nahf par labu teem, kas mihl Deewu un tur wina bauschtus. Muhsu Deewa leela mihlestiba us mums, wina radijumeem, muhs skubina mihlet Deewu un peepildit wina bauschtus.

1. Jahn. 5, 3: Schi ir ta Deewa mihlestiba, ta mehš wina bauschtus turam, un wina bauschti naw grusti.

Ras bauschtus peepilda, tam ir daka pee Deema ap-
solischanas. Tas Kungs dos schelastibu un wisu labu
winam un wina wiswehlafeem pehzahzeem.

Daw. ds. 84, 12: Tas Kungs bod schelastibu un gobu,
wisch neatrauj labumu teem, kas nenoseedsiba staiga. — Df.
Nr. 530, 1. p.: Pawehlees sawas molas. — 8. p.: Gan lifees
masu laiku. — 9. p.: Det turces ween pee wina.

Otrais mahzibas gabals.

Gewads.

Bausliba mums rahda Deema prahtu. Wina prafa
no mums, lai dsihwojam bes grehkeem. Det dsihwot bes
grehkeem nestahw zilweka spehta. Swehtee raksti flaidri
rahda, ka tas zilwekam naw eespehjams.

Rom. 8, 23: Wis ir grehlojusch, un teem truhst teit-
schanas Deema preekscha. — Jel. 2, 10: Jo tas wisus bauschtus
tur un weena klup, tas ir noseedses pee wiseem.

Droscho zeku us dsihwibu rahda mums ewangeliums
(t i. preeka wehsts par Jesu Kristu), kas mums paslu-
dina grehku peedofchanu un nuhsu Deema miblestibu un
schelastibu.

Rom. 1, 16: Es nekaunos Kristus ewangeliuma beh; jo tas
ir Deema spehts par pestischanu itweenam, kas tiz, papreekschu Ju-
dam un ari Grefim.

Otra mahzibas gabalo atrodas ihfuma fanemts wiss
ewangeliums jeb Jauna Veriba. Scheit mahzamees, kas
kristitam zilwekam jatiz un jaapleezina, lai taptu
swehts. — Otrais mahzibas gabals fastahw is trim tizibas lo-
zektzem. Lozektis ir daka no kaut ka wesela. Itkats
tizibas lozektis eesahlas ar teem wahrdeem: „Es tizu“.
— Es tizu us Deemu, ja es sawu zeribu un pakauschanos
leeku us Deemu un neschaubos par to, ko neredsu (kas

wehl nahks un kas naw redsamš). Peem. is Bibeles: Kara wirfneekš Kapernaumā.

Ebr. 11, 1: Bet tiziba ir pakaufšanās uš leetām, kas zerejamas, un pahroleezinafšanās par leetām, kas neredsamās.

Pirmais tizibas lozeklis.

A. Radifšana.

Es tizu uš Deewu to Tehwu, wisuwalditaju, debefš un semes raditaju. — Es tizu, ka Deews mani radijis ar wisam raditām leetām, man meesu un dwehfeli, azis, auks un wifus lozeklus, saprašanū un wifus prahtus dewis.

Deewu ņauzam par muhfu Tehwu tapehž, ka winsch ir muhfu Runga Jesus Kristus Tehws un muhš radijis pehž ņawa gihmja.

Eweš. 1, 3: Slawets lai ir muhfu Runga Jesus Kristus Deews un Tehws. — Eweš. 3, 14 un 15: Schis leetas labad es lofu ņawus žekus muhfu Runga Jesus Kristus Tehwa preefchā, no ka wifš top behwets, tam ir behrna wahrds debefšis un wirs semes. — Gal. 4, 46: Un kad nu juhs efat behrni, tad Deews ņawa Dehla Garu ir ņuhtijis juhšu ņirdis, kas ņauž: Abba, Tehiti! —

Deews ir wisuwarens raditajs, jo winsch radijis debefšis un semi no it neka žaur ņawu wahrdu. Radifšanā parahdas Deewa wisuwareniba, gudriba un miħlestiba. —

Daw. 6f. 104, 24: ʌ Žil leeli ir tawi darbi, aš Rungs! Tos wifus tu ešt darijis ar gudribu, — seme ir tawa padoma pilna. — Daw. 6f. 136, 5 un 6: Kas debefšis ar gudribu radijis —.

Schis Deewa ihpaņhibas pamudina muhš uš godbijibu, paņemibu un pateizibu pret winu. — Deews radijis redsamās un neredsamās leetas.

Rol. 1, 16: Jo eefch wina wifas leetas ir raditas, kas debefšis un wirs semes, redsamās un neredsamās.

a) **Neredšamàs pafaules radijumi ir engeki.** Beem. ij Bibeles: Engeku Seemas šwehtku wehštš. — Engeti ir neredšami gari. Pihdš kristigas draudšes nodibinašchanai engeki parahdijàs zilwekeem meefigò weibà

Ebr. 1, 14: Waj wišt tee naw gari, kas kolpo —

Labee engeki ir augštaki nešà redšamàs pafaules radijumi; wini ir wareni, šwehti, gudri un šwehtigi.

Mat. 18, 10: Winu engeki debefšs weenumehr redš mana debefš Tehwa waigu. — (Daw. dš. 103, 20. — 2. Sam. 14, 20. — Mat. 25, 31.)

Engeku usdewums ir Deewu teikt, Deewa pawehles ispildit un deewbijigo pašargat.

Daw. dš. 91, 11 un 12: Winišch šaweem engekeem par tewi pawehlès, tewi pašargat uš wišeem taweem žekem. Tee tewi uš rotàm neštš, ša tu šawu šahju pee akmins nepeedaušiš. (Daw. dš. 34, 8.)

Swehtòš rakštòš runà ari no šauneem engekeem, kuri no Deewa atkaphušešes. Beem. ij Bibeles: Ew. 4. šwehtdeenà preešch Šeeldeenàm (Luf. 11, 14—28). — Šauno engeku wiršneeku šauz par welnu (apšuhdšetaju), šatanu (pretineeku), Beelzebubu (mušchu deewu) un šahrđinataju. Šchòš wahrđòš ir išteikta šauno engeku daba.

Jud. 6. p.: Tos engetus, kas šawu augsto šahrđu naw šargajušchi —. Jahn. 8, 44: Juhs ešat no ta tehwa, ta welna —. Luf. 11, 18: Ja tad ari šatans šawà šarpà eenaidà —. Luf. 11, 15: Šchis welnus ištšen žaur Beelzebubu —. Jahn. par. 20, 2 un 3: Winišch šagrahba to puštš, to wežo tšchuhštš —. Jahn. 12, 31: Tagad ir šchis pafaules teefa —.

Šaunee engeki ir wareni, wiltigi un gudri. Šchis ihpašchibas wini leeto šawas walštš wairošchanai, peewedot tai šaunoš zilwekuš un šahrđinot uš grehšeem deewbijigoš.

Eweš. 6, 12: Mums naw žihnišchanàs pret meefu un ašnim, bet pret tàm walđibàm un waràm, pret teem pafaules walđitajeem šchis pafaules tumšbà, pret teem šauneem gareem gaišà.

— 1. Pet. 5, 8 un 9: Efeet ſtaidrà prahta, efeet nomoda, jo juhſu pretineeks, tas welns, ſtaigà aplahrt kà ruhjoſchs lauwa, un mellé, kuru tas aprihſtu. Tam ſtahweet pretim, ſtipri tizibà.

b) **Redſamàs paſaulés radijumi.** Peem. iſ Bibeles: Zilweka radifhana. — No wiſeem redſamàs paſaulés radijumeem zilweks eenem augſtafo weetu; wiſſch radits peh; Deewa gihmja. — Pirmee zilweki dabuja lihds ar Deewa gihmi deewiſchkas ihpaſchibas. Wini bija wareni, gudri, ſwehti, ſwehtigi un muhſchigi. Zaur grehkeem Deewa gihmiſ zilwekà pa datai aptumſchots, pa datai iſjudis; jo to ihpaſchibu mums wairs naw, kahdas bija pirmajeem zilwekeem preekſch apgrehkoſchanas. Mehſ neſpehjam atjaunot ſewi Deewa gihmi jeb lihdsibu; tas war notikt weenigi tikai zaur Jeſu Kriſtu.

1. Jah. 3, 8: Tadeht Deewa Dehls ir atſpihdejis, ka wiſſch welna darbus iſahrbitu. — Eweſ. 4, 22—24: Tad nu jums peh; tàs preekſchejas dſiwoſchanas —. Dſ. Nr. 28, 7. p.: Nu waram mehſ jebkuru brihd'.

Zilweks dabujis no Deewa diwejadu dſihwibu: meeſigu jeb laiſigu un garigu (dwehſeles) dſihwibu. **Meeſam** Deews dewis azis, auſis un wiſus lozekkus.

Daw. dſ. 139, 14: Es tew pateizu, ka es koti brihniſchki eſmu darits, brihniſchki ir tawi darbi, un mana dwehſele to it labi un.

Dwehſelei ir ſapraſhana (t. i. ſpehks atſiht garigas leetas) un **prahts** (t. i. atmina un ſaprahtiba; tadeht naw wis meeſas prahti, bet dwehſeles ſpehki).

1. Kor. 12, 6—10: Un ir daſchabi ſpehki —. α

B. Uſtureſhana.

Wehl uſtur, turklaht drehbes un kurpes, ehdeenu un dſehreenu, ehkas un maſjas, ſeewu un behrnus, laukus un ſopus un wiſadu mantu, ar wiſu, ko man wajaga pee meeſas un pee dſihwibas, bagatigi un ikdeenas mani apgahta.

Beem. is Bibleles: Ew. 15. fwehtdeenâ pehz Basarswehtku atfwehtes (Mat. 6, 25—34.) — Deews pasauli ustur, t. i. winsch dara, ka ta pastahw. — Sai pasauli ustructuretu, Deews nolizis noteiktus dabas litumus — dabas fahrtibu.

1. Mos. 8, 22: Kamehr buhs deenas wirs semes, nemitefees fehshana un plauschana, aufstums un karstums, wasara un seema, decna un nafts. —

Wifus radijumus — mani un wifas raditas leetas — Deews apgahdâ ar apgehrbu, baribu, pajumti jeb dsihwofli (tapehz ka scho leetu mums toti wajaga muhsu dsihwibas usturam, tad Luters winas nosauz par: „Wifu, ko man wajaga pee meefas un pee dsihwibas“), ar dsinti, ihpaschumu un zitam mantam (kas muhsu dsihwi dara patihkamu). Wifas schis leetas Deews mums dod bagatâ mehrâ un iddeenâs. Tapehz mums welti nebuhs pehz tam subditees. Bet tomehr zaur to nebuht naw atzelts peenahkums, lai katrs pelna, tshakli strahdajot, farwu deenischfigu maifi.

2. Tes. 3, 10: Ja kas negrib strahdat, tam ari nebuhs ehst. — Daw. ds. 127, 1 un 2: Ja tas Kungs namu neustaisa, tad darbojas welti, kas pee ta strahdâ; ja tas Kungs pilsehtu neapfargâ, tad fargs welti nomodâ. Welti jums agri zeltees un wehlu palikt nomodâ un ehst farwu maifi ar behdam. Teescham, faweem mihteem winsch dod meegâ. — Df. Nr. 396, 6. p.: Debes, seme, wifas leetas. — Df. Nr. 421, 2. p.: Man agri darbôs fkrejot.

C. Deewa waldischana.

No wifam breefmam pasargâ un no wifa kauna glahbj un glabâ.

Beem. is Bibleles: Israeta behrni eet zaur Sarkano juhru. — Deews walda pasauli, wadot wifu pehz fama padoma un prahta, par labu faweem radijumeem.

a) Deews grosa wifas dabas parahdibas pehz fama prahta.

Daw. ds. 185, 6 un 7: Wisu, ko tas Rungs grib, to winsch dara —.

b) Deews isnihzina zilweku kaunos nodomus; kur winsch teem atkauj isdotees, tur winsch tos aprobeſcho un dara ta, ka ari ſcheem jakalpo wina peſtiſchanas nodomam.

1. Moſ. 50, 20: Juhs gan eſat kaunu pret mani domajuſchi. Deews to par labu ir nodomajis, gribedams, it ka ſchodeen re- dsams, uſturet daudſ laudis pee dſihwibas. Eſaij. 28, 29: It tas nahk no ta Runga Zebaot, winsch ir brihniſchfigs padoma un leels gudriba. —

c) Deews uſleek ſaweem behrneem pahrbaudiſchanas, lai tos ſchkiſtitu un winu tizibu ſtiprinatu.

Daw. ds. 126, 5 un 6: Kas ar aſaram ſehj, ar gawileſchanu plaus; tee aſeet un raud, dahrgu ſehflu neſdami, bet teeſcham ar preeku tee aikal nahks un neſis ſawus kuhliſchus. — Rom. 8, 28: Mehs ſinam, ka teem, kas Deewu^m mihle, wiſas lectas nahk par labu. (Ebr. 12, 11. — 2. Kor. 4, 17). — Dſ. Nr. 530, 1. p.: Pawehlees ſawas molas. — 4. p.: Tew zekſch ir wiſur ſinams. — Dſ. Nr. 500: Deews labi dar', ko daridams.

D. Kapch; Deews wiſu to darijis?

Wisu to winsch dara no tihras tehwiſchkas, deewiſchkas lehnibas un ſchehlaſtibas, lai gan pawiſam nezeenigs eſmu tahdas dahwanas ſanemt.

Newis muhſu nopelns ſkubinajis Deewu uſ wina labdariſchanam, bet gan wina tehwiſchka (lehniba un) mihleſtiba — pehz kuras winsch apſchehlojas par ſaweem behrneem ta, ka meeſigs tehws par ſaweem — un wina deewiſchka ſchehlaſtiba, kura daudſ leelaka, nekà zilweku (lehniba) ſchehlaſtiba kaut kad waretu buht. Deewa lehniba un ſchehlaſtiba ir pilniga un tihra no wiſa, kas naw deewiſchks.

Daw. ds. 108, 18: It ka tehws apſchehlojas par behrneem, ta tas Rungs ſchehlo tos, kas winu bihſtas. — 1. Moſ. 32, 10: Es eſmu maſs pret wiſam apſchehloſchanam un pret wiſu uſtizibu, ko tu ſawam kalpam eſt darijis. — Dſ. Nr. 314, 2. p.: Deews, tew buhs grehtus peedot mums. — 3. p.: Kapch; es gribu zetet ween.

E. Ko mehş efam Deewam parahdâ par wina labdarışhanâm?

Par wisu to man buşş winam pateikt un wina flawet, winam kalpot un paklausigam buşş. Tas ir teesşam teesfa.

Beem. iş Bibeles: Şekabs Bnielê. — Mehş efam Deewam parahdâ.

a) teikşhanu par wina darbeem un flawu jeb pateizibu par şanemtâm labdarışhanâm.

Daw. bş. 103, 1—4: Teizi to Kungu, mana dwehşele, un wişş, kaş eekşş manis, wina şwehto wahrdu. Teizi to Kungu, mana dwehşele, un neaişmirşti, to wişş tew laba darijşş. Wişşş peedob wişşş tawuş grehtuş un dşeedina wişşş tawuş wainuş. Wişşş işglahj tawu dşihwiibu no şamaitaşhanuş un puşşto tewi ar şehlaştibu un apişehloşhanâm. — (Daw. bş. 104.) — Dş. Nr. 412. 1. p.: Teizi to Kungu, to godibuş Rehninu. — 3. p.: Teizi to Kungu, kaş brihnişkaş meefuş tew dewiş. — Dş. Nr. 410: Tam Kungam pateizam.

b) kalpoşhanu un paklauşibu. Pateizibu wahrdoş ween naw iştênâ pateizibu; tapehş taş Kungş praşa no numş wehl kalpoşhanu un paklauşibu. Un Őho Deewa praşjumu mehş peepildam, ja mehş ar wişş ũawu dşihwi Deewa kalpoşhanai nobodameeş un weenumehr preezigi un labprahtigi peepildam wina bauşktuş.

Dş. Nr. 133, 9 p.: Eş tew, manş preeşş, peederu. — Jah. 4, 34: Mana baribu ir —

Otraiş tizibuş lozekliş.

I. Ewaduş un Peştitaju wahedi.

Eş tizu uş İeşu İriştu.

Birmâ tizibuş lozekla beigâş muşş ũkubina, lai pildam Deewa bauşktuş Bet neweeşş zilwekş Deewa prahtu ar ũawu ũpehtu ween newar işpildit; tadehş wişş efam no-

pelnijuschi Deewa dusmas un šodu. Bet Deews grib šawā mihlestibā, lai topam pestiti un dšihwojam. Tapehž wīnšch fuhrijis šawu weenpeedsimuschō Dehlu pafaulei par Pestitaju. — Otrā tizibas lozekli runā par pestišchanu jeb no Deewa ta Dehla.

Jahn. 3, 16: Tik toti Deews pafauli mihlejis, tā wīnšch šawu weenpeedsimuschō Dehlu dewis, tā wīseem teem, kas tiz uš winu, nebuhš pafušt, bet dabut muhšchigu dšihwošchanu.

Tizibas lozekli peemin wispirms **Pestitaja wahrds**. Peem. iš Bibeles: Seemas šwehtku stahsti un Jahn. 1. — Wahrds „Jesus“ nosihmē tik daudš tā Pestitajs jeb Balhdsetajs; „Kristus“ jeb „Mesija“ nosihmē Swaiditais.

Mat. 1, 21: Wina (Marija) dšemdēs dehlu, un tā wahrdu tew buhš faukt Jesus; jo wīnšch ispestis šawus laudis no winu grehkeem. — Ap. d. 10, 38: Kā Deews ar Swehtu Garu un spēhku šwaidijis to Jesu no Nazaretēs, kas ir apfahrt gahjis, labu daridams un dšeedinadams wīšus no welna ušwaretos; jo Deews bija ar winu. — Jahn. 1, 42: Šhis pirmais atrod šawu brahli.

Pirms Mesija nahža mečās, jau bija starp Israeta behrneem „šwaiditi“. Pehž Bezās Deribas šwaidija: Praweeschus, augstos preesterus un kehnius.

Kristus ir tas **Swaiditais**. Wīnšch šwaidits par praweeti, augsto preesteri un kehniu.

A. Jesus Kristus praweescha amats.

Bezās Deribas praweescheem bija trejada darbiba: wini mahzija, šludinaja un darija brihnumus. Kristus, tā praweets,

a) mahzija zaur runām, lihdsibām un šarunām;

b) pašludinaja nahkoschas leetas un proti:

1) šawu zeeschanu, mišchanu un augšchamzelschanos (Luf. 18, 31—33); 2) Swehtā Gara fuhrišchanu (Jahn. 15 un 16); 3) Jerusalemes ispostišchanu (Luf. 19, 41—44); 4) tizigo zihniu ar paganeem (Jahn. 16 1—4); 5) mironu augšcham-

zelschanos (Jahn. 5, 28 un 29); 6) sawu atnahkhanu us pastaro teesu (Mat. 25, 31—46).

c) **darija brihnumus.** Wehs ischkiram starp wina brihnumeem: Dabas brihnumus (wehtras apsaufschana), flimneeku dseedinafchanas (Jesús dseedina 10 spitaligus) un miroku usmodinafchanas (Naines jauneklis). Kristus brihnumi der preeksch tam, lai modinatu un stiprinatu eeksch mums tizibu un apstiprinatu wina mahzibu.

d) **dewis preekschshmi.** Kristus netil ween to zeku us fwehtibu stahstijis, bet fwehti dsihwojot ari dewis preekschshmi, lai staigajam tam pakaf.

Df. Nr. 462: Man pakaf, wisk kristiti!

Bezàs Deribas praweeshi til paslubinaja pateesibu, bet Kristus pats ir pateesiba.

Jahn. 14, 6: Es esmu tas zeksch un ta pateesiba un ta dsihwiba; neweens nenahk pee ta Tehwa, ka ween zaur mani.

B. Jesus Kristus augsta preestera amats.

Bezàs Deribas augsto preesteru darbs bija upuret, aisluhgt un fwehtit. Kristus, ka augstais preesteris, upurejis sawu pascha meesu, winsch muhs aistashw pee tehwa ar sawam aisluhgshanam un wehl schodeen isdala tizigeem sawu fwehtibu. — Tapat ka Kristus sawa praweeshu amata bija leelaks par Bezàs Deribas praweeshoem, ta ari winsch ka augstais preesteris ir augstaks par Bezàs Deribas augsteem preestereem.

a) Kristus ir bes grehkeem; wini bija grehzigi.

b) Kristus, tas nenoseedfigais, upure til weenu upuri un tikai par zilweku grehkeem; wini wisupirms upureja par saweem — un tad til par kauschu grehkeem.

c) Kristus upureja pats sawas afinis; wini — lopus.

d) Kristus upureja til weenreis; wini ikgadus.

e) Kristus upureja par wifas pafaules grehkeem; wini — tikai par Israekta tautu.

Ebr. 7, 26—27: Tahds augsts preesteris mums arī peenah-
jās, kas ir švehts, nenoseedšigs, neapgahnīts, atšchirts no grehzi-
neekem un augstaks par debestim; tam newajaga, tā kā teem aug-
steem preestereem, ikdeenā upurus nest papreekšch par šaweem pa-
schu grehkeem un pehž par teem kauschu grehkeem; jo to winsch ba-
wijs weenreis, kad winsch pats fewi upurejis. — Ebr. 9, 13—14:
Jo ja wehřchu un ahschu ašnis —.

C. Jēsus Kristus ķehnina amats.

Kristus ir ķehninsch

a) waras jeb spēška walsstibā;

Mat. 28, 18: Man ir dota wisa wara debests un wirs
semes. Ewes. 1, 20—22.

b) šķehlastibas walsstibā;

Mark. 1, 15: Tas laiks ir peepilbits, un Deewa walsstiba
ir tuwu atnahkust! Atgreeschatees no grehkeem un tizat us to ewan-
geliumu.

c) godibas walsstibā;

Mat. 25, 31—34: Bet kad tas Ķilmeka Dehls —.

II. Pestitaja abas dabas.

A. Deewiřhla daba.

Es tizu us Deewa weenpeedsimuscho Dehlu,
muhsu Ķungu. — Pateefs Deews no ta Ķehwa
muhschibā peedsimis.

Kristus ir Deewa weenpeedsimuschais Dehls; winsch
naw radits, bet no Deewa muhschibā peedsimis; winsch ir
daka no deewiřhlas buhřchanas: pateefs Deews.

Jahn. 1, 1: Ģesahumā bija tas wahrds, un tas Wahrds
bija pee Deewa, un Deews bija tas wahrds. (Jahn. 5, 26).

Šwehtōs rakstōs mehš atrodām daudskahrtigas aplec-
zibas, ka Jēsus Kristus ir pateefs Deews.

a) Swehtee raksti winam dod deewiſchkus wahrds.

Mat. 16, 16: Tab Simanis Peteris atbildeja un ſajija: Tu eſt Kristus, ta dſihwà Deewa Dehls. — Jahn. 20, 28: Toms atbildeja un uſ winu ſajija: Mans Rungs un mans Deems!

b) Behz ſawas dabas Kristus ir weenads ar Deewu.

Jahn. 10, 30: Es un tas Tehws, mehs eſam weens. — Jahn. 14, 9: Kas mani reds, tas reds to Tehwu.

c) Swehtòs rakstòs runà no wina deewiſchkàm iſpaſhibàm; Kristus ir muhſchigs, wiſuwarens, wiſur-klabtefoſchs, ſwehts, taiſns un wiſuſinatajs.

Jahn. 8, 58: Pirms nekà Abraams bija, es eſmu. — Jahn. 17, 5: Un tagad pagodini mani, tu Tehws, pee ſewis paſcha ar to godibu, kas man bija pee tewis, pirms nekà paſaule bija. — (Mat. 28, 18). Mat. 28, 20: — Un redſi, es eſmu pee jums ikdeenas lihds paſaules galam. — (Jahn. 8, 46). — Jahn. 21, 17: Rungs, tu wiſas leetas ſini; tu ſini, ta es lewi mihleju.

d) Swehtòs rakstòs mums ſtabſta par wina deewiſchkeem darbeem un proti: par paſaules radifchanu, par miroku uſmodinaſchanu un par paſtaro teefu.

Jahn. 1, 3: Wiſas leetas ir daritas zaur winu, un beſ wina neſas naw darits, kas ir darits. — Ebr. 1, 1 un 2: Deews daſchureis un daſchadi wezòs laiòs uſ teem tehweem runajis zaur teem praweefcheem, ſchinis pehdigàs beenàs uſ mums ir runajis zaur to Dehlu; to wiſch ir eezehlis par mantineeku pahr wiſu; zaur to wiſch ari paſauli radijis. — Jahn. 5, 21 un 22: Jo itin kà tas Tehws mironus uſmobina un dara dſihwus, tàpat ari tas Dehls dara dſihwus, furus gribedams. Jo tas Tehws neweenu ne-teeſà, bet wiſu teefu ir bewis tam Dehlam.

e) Swehtòs rakstòs no mums praſa, lai mehs winu tàpat godajam un pecluſhdsam kà Deewu.

Jahn. 5, 23: Ka wiſeem buhs to Dehlu godat, itin kà tee to Tehwu godà; kas to Dehlu negodà, tas negodà to Tehwu, kas winu ſuhtijis. — Wilip. 2, 10: Ka Jeſus wahrdà buhs jeſus lojit wiſeem teem, kas ir debefis un wirs ſemes un awaſch ſemes.

B. Zilwezigà daba.

Peedſmis no jumprawas Marijas. — Pateeſs zilweks, no jumprawas Marijas peedſmis.

Jesus Kristus zilwezigà daba parahdas: **wina peedstimschanà no seewas** (zilwezigas mahtes), **wina zilweka ihpashibàs** — winsch auga, winam gribejās ehst un dsert, winsch guleja — **wina zilweka juhtās** — winsch raudaja, fajuta fahpes, behdas un swehtas dusmas. — Bet wisstaidraf parahdas Kristus zilwezigà daba **wina zeeschanà un mirschanà**. — Kristus bija weenads ar mums wišās leetās, tikai beš grehta. Winsch nenoseedšigs peedšimis un nenoseedšigs palizis.

Bilip. 2, 7: Winsch pats fewi istuffchojees un kalpa gihmi peenehmis un tà kà žits zilweks tapis. — 1. Tim. 2, 5: Weens Deews ir un weens wibutajs. —

Df. Nr. 28, 3. p. Winsch noleef wišu sawu god'.

III. Pestitaja dsihwes kahrta.

A. Pasemoschanàs kahrta.

Genemts no Swehta Gara, peedšimis no jumprawas Marijas, zeetis apakšch Ponzius Pilatus, krusstà sists, nomiris un aprakts.

Jesus dsihwè mums jaišschkir diw. neweenadi stahwokli: **wina dsihwe nabadšibà un semibà un wina dsihwe godibà**. Birmà ir **wina pasemoschanàs-** un otrà **wina paaugstinašchanas kahrta**.

Kat. kismà mums wišupirms faka, ka jumprawa Marija tapušt zaur Swehto Garu Jesus mahte — eenemts no Swehta Gara. Behz tam seko tee š pahapeeni ta Runga pasemoschanàs kahrta.

a) **Wina peedstimschana** ir pahapeens wina pasemoschanàs kahrta, tapehz ka zaur to tas Rungs atstahja sawu godibu, kas winam bija pee Tehwa, un tapa wišà semibà zilweks.

Df. Nr. 28, 2. p.: Winsch nah! no sawa Tehwa kruhts.

b) **Wina zeeschana**, tas to neatstahja wifâ wina dshwê un tas fâneedja fawu leelato mehru zeeschana apakch Bonzius Pilatus. — Kristus zeeschannu tuwat ap-
luhkojot, mehs isschiram to:

1) ka winsch dshwoja wisleelakâ nabadshâ un tapa wajats; 2) ka wina pestischanas darbs tikai masâ mehrâ atrada peekrischannu un ka winsch eeguwa par to pat nizinashannu, mehdischannu un apsmeeklus; 3) ka winsch muhsu wifu pasuduscho un pasudinato zilweku weetâ zeetis sodu.

Esaij. 53, 6: Winsch muhsu pahrlahpumu behk eewainots un muhsu grehku behk fagrausts. Ta fodiba guk us wina, zaur lo mums meers nahk, un zaur wina bruhzêm mehs efam dseedinati. — Luk. 9, 58: Lapsâm ir alas —.

Df. Nr. 122, 2. p.: Tee ehrtshku kroni tawâ galwâ lita.

c) **Wina krusstâ kschana**. Tee 7 wahrdi, krus tas Kungs runaja pee krusstâ, zeesdams meefas un gara mokas, fkan: 1) „Tehws peedod teem, jo tee nefin, to tee bara!“ 2) „Bateefi, es tew faku, schodeen tu buhfi ar mani Paradise.“ 3) „Redfi, taws behls! — Redfi, tawa mahte!“ 4) „Mans Deews, mans Deews, kapeh3 tu mani efi atstahjis?“ 5) „Man flahpft!“ 6) „Tas ir peepildits!“ 7) „Tehws, es nobodu jawu garu tawâs rotâs!“

d) **Wina mirschana**, tas notika peh3 tam, kad tas Kungs bija zeetis feschas stundas pee krusstâ. Schlehpu durot wina fahnd3, peerahbita wina nahwe un no Pilatus, kâ femesfoga, apleezinata.

Df. Nr. 183: Pee fawa nahwes staba. 1.—8. p.

e) **Wina aprakshana** ir beidsamais un ari dsh-
lakais pakahpeens Kristus pasemoschanas kahrtâ, tapeh3 ka wina fwehtâs meefas top nodotas fatruhdeschana.

Wilyp. 2, 5—8: Tahds prahts lai jums ir, kahds ari Kri-
stum Jesum bijis, kas, Deewa gihmi buhdams, netureja par laupiju-
mu Deewam lihdsi buht, bet pats fewi ir istulshojess un kalpa gihmi

peenehmis un tā tā gits zilvēls tapis, un zilvēla fahrtā atrašis
pats ņewi pasemoņees, palkausigs palljis lihds nahwei, lihds pat
krusta nahwei.

Df. Nr. 124: Ēim' apraudam ar waimanām. 1.—8. p.

B. Paangņtinaņšanas fahrtā.

Nokahpis ellē, trefchā deenā augņņham zehlees
no mironeem, uskaphis debesis, ņehdees pee Deewa
ta wiņuwalditaja Teshwa labās rokas, no kureenes
wiņņch atnahks, teesat dņihwus un miruņņus.

Pabeidņis ņawu pestiņšanas darbu, tas Rungs eestahjās
atkal pilnigi ņawā beewiņchā godibā. — **Paangņtina-**
ņšanas kaņrtā ari ir peezi paņahpeeni.

a) **Wina nokahpņšana ellē.** — Ramehr ta Runga
meesas duņeja ņapā, tamehr wina gars nogahja miruņņo
walstibā un tur tam dwehņelēm, ņas bes paschu wainas
newareja wiņs ņemes tizet uņ winu, ņlubinaja ewange-
liumu, ņa pestiņšanas darbs pabeigts. Šchim dwehņelēm
zaur to dots tas labums, ņa winas ir wehl miruņņo
walstibā war atgreestees. Turpretim teem, ņas jau wiņs
ņemes dņihwodami winam negribeja tizet, tur wairs naw
eeņpehjams atgreestees. Peem. iņ Bibeles: Bagatais wiņrs.

1. Pet. 3, 19—30: Kurā (garā) wiņņch ir nogahjis un ari
teem gareem, ņas zeetumā, ņlubinajis, ņas ziklahrt bija neklauņigi,
ņad ta Deewa lehniba weenreis gaidija Noas deenās, ņad tas ņchirņis
tapa taiņts, kurā maņ (tas ir aņtonas) dwehņeles tapa isglahtas zaur
uhdeni. — (1. Pet. 4, 6.)

b) **Wina augņņhamzņņšanas** ir pilnigatā aplee-
ziba, ņa wiņņch ir patees Deews (dņihwibas leelņungs)
un preeņch mums droņcha ņihla, ņa ari mehs weenreis
augņņhamzņņmees

Df. Nr. 170, 2. p. Jezus dņihws, mans Pestitajs.

c) **Wina uskaphņšana debesis.** Šchis notikums
mums mahja: 1) ņa Jezus Kristus ir patees Deews un
2) ņa ari mehs uskaphņm debesis; bes tam wehl ņchis no-

tikumš pozet muhsu šrdis uš debefim un flubina uš svehtu
dšhwofchanu.

Jahn. 16, 28: Es efmu isgahjis no ta Tehwa un nahjis
šhinti pašaulē; atkal es atstahju šho pašauli un eemu pee ta
Tehwa! — (Jahn. 14. 2). — Wilip. 3, 20: Muhsu dšhwof-
ščana ir debefiš, no kureenes mehš ari gaidam to Pestiitaju, to
Kungu Jesu Kristu.

Df. Nr. 200, 10. p.: Pawelž muhs, Kungs, tad tezešim.
— 11. p.: Kad Paradišē noeefšū.

d) **Wina sehdeshana pee Deewa labās rokas**
mums rahda, ka Kristus no Deewa godakrehšla weenmehr
walda šawā trihškahrtigā waltibā.

Df. Nr. 549, 2. p.: Kungs Jesu Krist', tu Deewa Dehls.

e) **Wina atnahkščana uš teefu** ir pehdigā un
šwarigatā leeziba, ka winsch pateefš Deewš; wina ir pesti-
ščanas darba beigās. (Mat. 25, 31—33).

Df. Nr. 11, 9. p.: Winsch nahks tai leelā teefā. — Df.
Nr. 110, 5.: Tur' Jesu Kristu peeminā.

Wilip. 2, 9—11: Tapehž ari Deewš winu waren ir paaugsti-
najis un winam dahwinajis wahrdu, kas eet pahr wišeem wahr-
deem, ka Jesus wahrđā buhs žekus ložit wišeem teem, kas ir debefiš
un wirš semes un apalsch semes, un iktraai mehlei buhs apleezinat,
ka Jesus Kristus ir tas Kungs, par godu Deewam tam Tehwam.

IV. Pestitaja darbs.

A. Ko Kristus atpestijis un atpirzis?

Kas mani pašuduschu un pašudinatū žilweku
atpestijis un atpirzis.

a) Peem. iš Bibeles: Pašuduschais dehls. — Tas
ir pašudis žilweks, kas, pats šawus žekus eedams, at-
ščkiras no Deewa un nahk grehku postā: top par grehku
kalpu.

Šhaj. 59, 2: Juhšu noseegumi juhs atščkir no juhšu
Deewa, un juhšu grehki apšlehpj wina waigu no žums, ka winsch

neklauša. — Rom. 8, 28: Jo wīk ir grehkojušči, un teem truhstī teikššanas Deewa preekšā.

b) Peem. iſ Bibeles: Blehdigais kalps. — Par paſudinatū zilweku ſauz to, ſam wina grehku deht noſpreeſta paſudinaſšana. — Bet Deews negrib, ka grehzi neeks mirtu, tadeht wiſch ſuhtijis ſawu Dehlu, lai muhs atpeſtitu.

2. Pet. 3, 9: Wiſch (tas Kungs) ir lehnprahtigs pret mums, negribedams, ka ſahds paſuhd, bet ka wīk bodas uſ atgreeſšanas no grehkeem. — 1. Tim. 2, 4: Kas grib, ka wīk zilweki top iſglahbti un nahſ pee pateeſibas atſiſšanas. — Luſ. 19, 10: Tas Zilweka Dehls ir nahzis meklet un ſwehtu darit to, kas paſubis.

Kriſtus mani

1) atpeſtijis, atraſidams un atſwabinašams mani no grehkeem nahwes un welna.

2) atpirzis, padaridams mani zaur peſtiſšanas darbu par ſawu ihpaſchumu.

Eſaij. 43, 24: Tu man eſi kalpinajis ar ſaweem grehkeem, tu man eſi apgruhtinajis ar ſaweem noſeegumeem. — Tit. 2, 14: Tas pats par mums ir nodewees —.

Dſ. Nr. 11, 4. p.: Es grehlōs biju dſimis. — Dſ. Nr. 548, 2. p.: Al muhſu ſpehziſch loti wahjiſch.

B. No ka muhs Kriſtus atpeſtijis?

No wiſeem grehkeem — no nahwes un no welna waras.

a) Peem. iſ Bibeles: Zeelā grehziſeeze. — Kriſtus muhs atpeſtijis no wiſeem grehkeem, jo 1) wiſch muhs atſwabinašis no grehku ſoda un preekſch mums eeman-tojis peedoſchannu un 2) wiſch muhs iſglahbis no grehku kalpināšanas un waras.

Eſaij. 53, 5 un 6. Teeſcham, wiſch neſa muhſu ſehrgas un uſtrahwās muhſu ſahpes, bet mehs wīku turejām par ſoditu, Deewa ſaſiſtu un noſpaiditu. Bet wiſch muhſu pahrlahpumu deht eewainots un muhſu grehku deht ſagrauſte. Ta ſodiba guk uſ wina, zaur to mums meers nahſ, un zaur wīka bružjēm mehs eſam

dsfeednati. — Kol. 1, 14: Gelfch ta mums ir ta pestifchana zaur wina afnim, ta grehtu peedofchana. — 1. Jahn. 1, 7: Jesus Kristus, wina Dehla, afnis muhs fchikhtia no wifceem grehkeem. — Jahn. 8, 34 un 36: Itweens, tas grehtu dara, tas ir grehtu kalps. Ja nu tas Dehls juhs atfwabindas, tad juhs teefcham buhfeet fwabadi.

Df. Nr. 314, 5. p.: Teem grehkeem nebuhs til daudf speht.

Zaur Jesus Kristus palihdsibu mehs spehjam uswaret fauno grehtu fahribu un ta no grehkeem arween wairaf un wairaf iffargatees.

Gal. 5, 24: Bet tee, tas Kristum peeder, fawu meesu ir frustâ fitufchi ar tam fahribam un eefahrofchadam. Df. Nr. 133, 15. p.: Man frustâ fift buhs meesu. — Gal. 2, 20: Es dsihwoju, to-mehr wairs ne es, bet eelfch manis dsihwo Kristus.

b) Kristus muhs atpestijis no nahwes. Peem. if Bibeles: Bagatais wihrs un nabaga Lazarus. — Mehš iffchiram trihsfahrtigu nahwi.

Meesigâ nahwe fchik garu no meesam.

Sal. mahj. 22, 7: So pihschleem buhs atkal semê greestees, ta tee ir bijufchi, un garam atkal pee Deewa, fas to ir dewis.

Garigâ nahwe fchik garu no Deewa.

Rom. 8, 6: Meefas prahts ir nahwe; un Gara prahts ir dsihwiba un meers.

Muhschigâ nahwe pasudina uf muhschibu. — **No meesigâs nahwes** Kristus muhs atpestijis, mums nahwes bailes atnemdams un muhs pahrllezinadams, ta zelftimees augfch m.

Jahn. 11, 25 un 26: Es esmu ta augfchamzelschands un ta dsihwiba; fas tij uf mani, jebfchu tas buhtu miris, tas dsihwos, un itweens, fas dsihwo un tij uf mani, tas nemirs ne muhscham.

— Jahn. 5, 28: Rebrihnatees par to, jo ta stunda nahf, furâ wif, fas ir kapôs, wina balfi dsirdes. — Wilip. 1, 21: Mana dsihwiba ir Kristus, un mirschana man nes augfus.

No garigâs nahwes Kristus muhs atpestijis, padaridams muhs atkal par Deewa behrneem.

Jahn. 14, 6: Es esmu tas zefch un ta pateefiba un ta dsihwiba; neweens nenahf pee ta Tehwa, ta ween zaur mani. — (Ewef. 2, 18).

No muhschigās nahwes Kristus muhs atpestijis, eemantodams mums zaur sawu pestifšanas darbu muhschigu bshwofšanu. (Jahn. 8, 51).

c) **Kristus muhs atpestijis no welna waras.** — Welns ir grehku un nahwes tehws. Tapeh3 ka wif3 zilweki ir grehzineeki, tad ari wif3 stahw welna warā. Bet Kristus muhs atpestijis no welna waras, atswabinadams muhs no grehkeem un no nahwes.

1. Jahn. 3, 8: Tadeh3 Deewa Dehls ir atspihdejis, ka winsch welna darbus isahrditu. — Jahn. 8, 44: Juhs esat no ta tehwa, ta welna. — 1. Kor. 16, 13: Efeet modrigi, stahweet tijibā, turatees kā wihri, efeet stipri.

Df. Nr. 462, 5. p.: Waj tas jums gruh3?

C. Ar ko muhs Kristus atpestijis?

Ar ar seltu, ne ar sudrabu, bet ar sawām swehtām dahrgām ašnim un ar sawu nenoseednito zeesšanu un miršanu.

Ar isnihzigu mantu war eemantot tikai laizigas leetas. Zilweka dwehsele ir manta no debesim. Tapeh3 Kristus muhs naw atpestijis ar isnihzigo seltu un sudrabu. Muhsu atpestifšana notikuf3 weenigi zaur Kristus ašnim.

1. Pet. 1, 18 un 19: Sinadami, ka juhs neesat atpirkti ar isnihzigu mantu, ar sudrabu waj seltu no sawas neleetigās bshwofšanas peh3 tehwu eeraduma, bet ar Kristus kā nenoseedfiga un neapghnita jehra dahrgām ašnim.

Mat. 16, 26: Ko tas zilwekam lih3, kad tas eemanto wifu pafauli un tam tomehr dwehsele juhb? Jeb ko zilweks war dot par sawas dwehseles atpirkšanu? — (Pet. 2, 24). — (Gal. 3, 18). — (Ebr. 9, 12).

Df. Nr. 121: Ar schlihtais Deewa jehrin'.

Kristus ašnis saw3 par swehtām tadeh3, ka winas ir nenoseedfigā Deewa Dehla ašnis, un par dahrgām — tadeh3, ka zaur schim ašnim atpestitām dwehselem ir augsta wehrtiba.

D. Kapehꝫ Kristus muhs atpestijts?

Lai es winam peederu un wina walstibā apakš wina dšhwoju un winam kalpoju muhschigā taisn bā, nenoseedšibā un swehtibā, it kà winsch pats augšhamzehlees no mironeem, dšhwo un walda muhschigi. Tas ir teescham teesa.

Mehs esam Kristus ihpachums (manta), ja mehs ar wišu sawu dšhwi winam peederam un ar wiku zeešchi esam weenoti dšhwā tizibā. Tapehꝫ mums peenahkas wina walstibā apakš wina dšhwot un weenmehr darit pehꝫ wina prahta, tam ustizigi kalpojot un labprahstigi paklausot. Mums jadsihwo ihstena taisnibā un nenoseedšibā. Ja to daram, tad jau scheit semes wiršū esam swehtigi.

Tit. 2, 14: Tas pats par mums ir nodeweess, ka muhs atpirktu no wifas netaisnibas un schkihstitu šew pascham ihpachus laudis, kas tšhakli dšhtos us labeem darbeem. — Jahn. 6, 68 un 69: Kungs, pee ka mehs eestim? Dewim ir muhschigas dšhwibas wahrdi, un mehs esam tizejuschi un atsinuschī, ka tu est Kristus, ta dšhwā Deewa Dehls. — 1. Kor. 2, 9: Ko azs naw redsejusi un aufs naw dširdejusi, un kas neweena zilweka širdi naw nahjis, to Deews ir fataiſjis teem, kas wiku mihto.

Df. Nr. 676: Jerusaleme, augsta pilsehta.

Trešchais tizibas lozeklis.

I. Swehtā Gara daba.

Es tizu us to Swehto Garu. — Es tizu, ka es ar sawu pascha spehku un sapraschānu us Jesu Kristu, sawu Kungu, newaru tizet, neds pee wina nahkt.

Peem. iſ Bibeles: Nikademus. — Kristus pestischānu ſagahdajis preešch wišem zilwešem, bet neweens to neſpehꝫ ſanemt ar sawu pascha spehku. Grehts muhsu

ſapraſchannu aptumſchojis, muhſu ſrdis pahrwehrſtis un muhſu ſpehku ſalaufſis. Bet Swehtais Gars mums grib palihdſet, ka peſtiſchannu tizibâ fanemam Treſchâ tizibaſ lozekli runâ par ſwehtiſchannu jeb no Deewa ta Swehtâ Gara.

1. Kor. 12, 3: Neweens newar Jeſu ſauſt par Rungu kâ ween zaur Swehto Garu. — 1. Kor. 2, 14: Meeſigs zilwekſ neſanem —.

Df. Nr. 247, 2. p.; Muhſu prahts ir wiſai gruhts.

Swehtâs rakſtâs mineti daſchadi Swehtâ Gara wahrdi; winu ſauz par Swehto Garu (tapehſ ka winſch ſwehts, nenofeedſigs), par Cepre:zinataju, Pateefibas Garu, Deewa Garu un Kristus Garu. **Schee wahrdi apſihmê wina dabu.** Winſch ir tâpat, kâ tas Tehws un Dehls, pateefſ Deews, weenads ar Tehwu un Dehlu warâ un godâ — Deewa treſchâ buhtiba. — Mahzibâ par Swehto Trihsweenibu muhſ pamahſa, ka ſchis trejadâs Deewa buhtibaſ (perſonas) weena ar otru neſchſirami ſameenotas. — Mehſ tizam uſ trihsweenigo Deewu, t. i. mehſ tizam uſ weenu Deewu, kaſ mums parahdijees trijâs buhtiwâs, kâ Deews taſ Tehws, Deews taſ Dehls un Deews taſ Swehtais Gars. — **Deews taſ Tehws** ir ta beewiſchâ buhtiba, no kuras iſeet wiſa gaiſma un dſihwiba; **Deews taſ Dehls** ir ta beewiſchâ buhtiba, zaur kuru mums Deews parahdijees (muhſ peſtijis); **Deews taſ Swehtais Gars** ir ta beewiſchâ buhtiba, kaſ mums palihdſ, ka mehſ ſpehjam fanemt ſcho Deewa parahdiſchannos (peſtiſchannu).

Mat. 28, 19: Eita un barail par mahſelkeem wiſus laudis, toſ kriſtidami ta Tehwa un ta Dehla un ta Swehtâ Gara wahrdâ. — 1. Jahn. 5, 7: Trihs ir, kaſ leezibu dob debefis, taſ Tehws, taſ Wahrds un taſ Swehtais Gars, un ſchee trihs ir weens. — 2. Kor. 13, 13: Ta Runga Jeſus Kristus ſchehlaſtiba un Deewa mihleſtiba un Swehtâ Gara draudſiba lai ir ar jums wiſeem.

II. Par Swehtà Gara darbu.

Tas Swehtais Gars zaur ewangeliumu mani aizinajis, ar sawàm dahwanàm apgaismojis, ištēnā tizibā swehtijis un uštūrejis.

A. Aizinašchana.

Beem. iš Bibeles: Lihdsiba par kashu brehbēm. — Swehtais Gars mani aizina, t. i. wišč šauz mani zaur ewangeliumu, lai eēju debes waltibā. — Swehtais Gars aizina wišus zilwekus; bet ne wiš paklauša šchāi aizinašchanai, tadeht wiš aizinatee naw ari išredsetee. Tikai pee išredseteem Swehtais Gars war turpinat šawu darbu.

Ap. darb. 2, 39: Jo jums šchi apšolischana peeder un jušhu behrneem. —

B. Apgaismošchana.

Beem. iš Bibeles: Saula (Pawila) atgreeschana. — Swehtais Gars mani apgaismo, ja wišč zaur šawàm šchēlastibas dahwanām, t. i. zaur baušlibu un ewangeliumu rahda manim zeku uš dšihwibu un rada mani grehku noschēloščanu un tizibu.

Mark. 1, 15: Atgreeschatees no grehteem un tizat uš to ewangeliumu. — (2. Kor. 4, 6.)

I. Grehku noschēloščana.

Beem. iš Bibeles: Muiteeš; pašubušchais behls un Pēteris. — Pee pateefas grehku noschēloščanas peeder ištētras leetas:

a) Grehku atšišchana.

Rom. 8, 20: Zaur baušlibu nahl grehku atšišchana. — Daw. š. 51, 5: Jo es atšištu šawus pašrahpumus, un mani grehki ir manā preeščā weenumehr.

b) **Grehku noschehloščana jeb sahpes par grehkeem.** Grehku noschehloščana war buht diwejada: pafauliga un deewiſchka. Pafauliga grehku noschehloščana ir tam, kaš bihſtas no grehku launeem augkeem jeb no ſoda (Judas Iskarijats); deewiſchka grehku noschehloščana ir taš sahpes, ko mehš ſajuhtam, apſinadamees, ka zaur grehkeem Deewu eſam apkaitinajuſchi un no wina ſchkihruſchees (Peteris).

Daw. dj. 51, 19: Deewa upuri ir ſatreekts gars; ſalausti un ſagraustu ſirdi tu, Deews, neſmahdeſi. — 2. Kor. 7, 10: Deewiſchka noſkumſchana padara atgreſchanos uſ ſwehtibu, kaš newee-nam naw ſchehl, bet pafaules noſkumſchana padara nahwi.

c) **Grehku ſuhdſeſchana.** — Pateeſi grehkuš iſſuhdi-taš, kaš ſawuš grehkuš nenoleedi, nedš winoš zituš luhko eepiht, bet toš wiſuš nem uſ ſewi. (Eš eſmu grehkojiš, weenigi eš).

1. Jahn. 1, 8 un 9: Ja mehš ſatam, ka mums grehta newaid, tad mehš paſchi peewitamees un pateeſibaš naw eekſch mums. Ja mehš ſawuš grehkuš iſſuhdſam, tad winſch ir uſtizigs un taiſnš, ka winſch mums grehkuš peedod un muhš ſchkihsta no wiſaš netaiſnibaš. — (Daw. dj. 32, 3—5.)

d) **Luhgſchana pehž grehku peedoſchanaš un pehž ſchkihſtaš ſirdš.**

Daw. dj. 51, 3 un 4: Apſchehlojees par mani, at Deews pehž ſawas ſchehlaſtibaš, iſbelde manus pahrtahpumuš pehž ſawas leelaš ſirdſchehlaſtibaš! Maſga mani labi no manaš noſeedſibaš un ſchkihſti mani no maneem grehkeem. — Daw. dj. 51, 12: Rabi eekſch maniš, at Deews, ſchkihſtu ſirdi un atjauno eekſch maniš paſtahwigu garu. — Dj. Nr. 314: Eš diſiāš behdāš no-ſauzoš.

2. Tiziba uſ Jeſu Kriſtu.

Beem. iſ Bibeles: Kara wirſneekš Kapernaūmā. — Pee ihſtenaš kriſtigaš tizibaš peeder

a) atſiſchana, ka Jeſuš Kriſtuš ir Deewa Dehš un pafaules Peſtitajš;

Df. Nr. 88, 5. p.: Jesus debefs mantas krahtis. — (Zahn. 4, 42. — Zahn. 17, 3.)

b) **stipra tiziba, ka no wina ween nahk wisa swehtiba;**

Ap. darb. 4, 12: Ta pestischana naw zaur zitu neweenu, jo aridsan zits wahrds apafsch debefs zilwekem naw dots, zaur ko mums buhs muhschigi dschwot. — Ebr. 11, 1: Bet tiziba ir pafschand's uf leetam, kas zerejamas, un pahrleezinaschanas par leetam, kas neredsamas.

c) **pateesa mihslestiba, kas parahdas labos darbos.**

Zaur Swehta Gara schelastibas dahwanam mehs topam taisnoti, t. i. mums peedod muhsu grehtus un usnem muhs atkal par Deewa behrneem.

Rom. 8, 16: Tas Gars pats apleezina lihds ar muhsu garu, ka esam Deewa behrni. — Rom. 3, 28: Tad nu mehs turam, ka zilweks top taisnots zaur tizibu bes haufstibas darbeem. — Ewef. 2, 8 un 9: Jo no schelastibas juhs esat pestiti zaur tizibu, un tas ne no jums, ta ir Deewa dahwana; ne no darbeem, lai neweens neleelas.

C. Swehtischana.

Beem. is Bibeles: Apustulis Pawils. — Swehtais Gars muhs swehti, ja winsch tihra muhsu firdis no grehtem un muhs stiprina labos darbos. Bet lai tas notiftu, tad prafa no mums ihstenu tizibu.

Mat. 7, 21: Ne iffatrs, kas uf mani jafa: Rungs! Rungs! eees debesu walstiba; bet tas, kas mana debefs Tehwa prahtu dara. (Ejef. 36, 26 un 27.) — Df. Nr 360, 9. p.: Jo darbi nahk no tizibas —.

D. Ustureschana.

Beem. is Bibeles: Apustulis Peteris. — Lai jaunà dschwiba, ko Swehtais Gars eefsch mums eestahdijis, atkal nebeigtos, tad ta weenumehr jaustur. Tadeht naw wehl deesgan, ka esam swehtiti, mums schini swehtischana

ari japaleek. Tas noteet, ja Swehtais Gars muhs pafargâ, ka neatkrihtam no tizibas.

Luč. 8, 13: Bet kas uš atmina, ir tee: tad tee to wahrdu dšird, tad tee to ušnem ar preeku, bet teem naw safnes; masu brihdi tee tij un kahrđinaschanas laifâ tee atkaphjas. — Bilip. 1, 6: To ihpafchi zeredams, ka tas, kas to labo darbu cekš jums eefahjis, to pabeigs lihds Jēsus Kristus deenai.

Tas naw muhsu nopelns, ja mehš paleekam swehtiti, bet tas gan ir muhsu noseegums, ja mehš pafaudejām to šehlastibu, kas mums jau bija.

Mat. 26, 41: Ešet modrigi un luhdseet Deewu, ka juhs neekrihtat kahrđinaschanâ. Gars gan ir labprahtigs, bet meefa ir wahja. — 1. Kor. 16, 13: Ešet modrigi, stahweet tizibâ, tura tees kâ wihri, ešet stipri. — 1. Kor. 10, 12: Kas šheetas stahwots, tas lai peeluhko, ka nekriht. — Jahn. parahd. 2, 10: Eš uštizigs lihds nahwei, tad es tewim došču to dšihwibas kroni. — Mat. 10, 22: Kas pastahw lihds galam, tas taps isglahts. — Jēl. 1, 12: Swehtigs ir tas wihrs, kas kahrđinaschanâ pastahw, jo pahrbaudits winšč dabūs to dšihwibas kroni, ko tas Rungs ir soljis teem, kas winu mihto. —

Df. Nr. 581, 1. p.: Pastahwi, Pastahwi —. 7. p.: Neapluhst', Neapluhst' —.

III. Par Swehtâ Gara darbu kristigâ draudšê.

Es tizu uš weenu swehtu kristigu draudst, swehto beedribu. — It kâ winšč wisu kristigo draudst wirs semes aizina, sapulžina, apgaismo, swehti un pee Jēsus Kristus ustur ihštenâ weenigâ tizibâ.

Beem. ij Bibeles: Pirmâ kristigâ draudse. — Par kristigo draudst fauz to kristito zilweku beedribu, kura ewangeliums teek fludinats skaidri un sakramenti isdaliti tã, kã Kristus pats tos eestahdijis — Eš i draudse ir

a) **weena** kristiga draudse tapehž, ka wiš kristiti žilweki ir kà ložekki pee weenas meefas, kurai Kristus ir ta galwa. (Evef. 4, 3—6).

Df. Nr. 117, 1. p.: Buhs weens gans, weens ganamais —.

b) **swehta** kristiga draudse tapehž, ka Swehtais Gars winà darbojas un katru draudses ložekli grib swehtit.

c) **wispašriga** kristiga draudse tapehž, ka wina no Deewa nolemta preešch wišeem žilwekem un wišam tau-tam. Šchis Deewa nolehmunis muhs škubina uš mišiones darbu.

Df. Nr. 117, 6. p.: At tu swehta deenina! Žesus wišeem sposča faule —.

d) **kristiga** draudse tapehž, ka Kristus ir winas pamats.

1. Kor. 8, 11: Jo žitu pamatu neweens newar likt pahr to, kas ir likts, proti Žesus, tas Kristus.

e) **swehto beedriba**, t. i. beedriba no pateeš tizi-geem. — Peem. iš Bibeles: Žihdsiba no kweešcheem un nišnas šahles. (Mat. 13, 24—30). — Mehs išškiram redsamu un neredšamu kristigu draudsi. Pee redsamàs draudses peeder wiš kristiti žilweki, pee neredsamàs tikai tee, kas pateeš tiz; no šcheem pehdejeem tad ari šastahw swehto beedriba. Neredšamà kristigà draudse atrodas redsamajà.

1. Swehtais Gars **aizina** pee kristigàs draudses, peewesdams redšamai kristigai draudsei paganus žaur mišiones darbu.

2. Swehtais Gars **šapulžina** kristigo draudsi, uš-nemdams swehto beedribà redšamàs draudses ložekkus.

3. Swehtais Gars **apgaišmo** kristigo draudsi, wesdams to pee škaidrakas Deewa atšihšchanas.

Žil leelà mehrà šahda kristiga draudse jeb tizibas beedriba no Swehtà Gara apgaišmota, to mums rahda šcho

baschabo draudschu tizibas apleezibas raksti. — Ewangeliuma Lutera draudsei ir schabdi tizibas apleezinaschanas raksti: 1. Apustuļu tizibas apleeziba. 2. Nikejas tizibas apleeziba (Nikejas pilsehtā 325. gadā p. Kr. basnizās šapulžē peenemta). 3. Atanasija tizibas apleeziba. 4. Augsburgas tizibas apleeziba jeb konfesija (šarakstīta no Melanchtona un Lutera un 25. junijā 1530. g. Augsburgas valstsšaeimā lasīta preekščā ķeisaram Karlim V.). 5. Apologija, t. i. aisstahweščhandš rakstš, kuru Melanchtons isdewa 1531. gadā, pret katotu basnizu. 6. Schmalkaldes tizibas mahziba (šastahdita no Lutera un 1537. gadā šarakstīta no protestanteem Schmalkaldes pilsehtā). 7. Masais kateķisms. 8. Deelais kateķisms (abi kateķismi šarakstīti no Lutera 1529. gadā). 9. Konfordijas jeb tizibas weenoschanas grahmata (išstrahdata no Lutera tizigeem Deewa wahrda pratejeem 1577. gadā).

4. Swehtais Gars šwehti kristigo draudši, pašubinadams tās ložektus, lai šwehti dšhwo un dara mihlestibas darbus, proti peekopj eekššķīgo mišiones darbu.

5. Swehtais Gars ustur kristigo draudši, pašargadams to no bojā eeschanas.

Mat. 16, 18: Es aridsan tew šaku: „Tu esi Pēteris, un uf šho akmini es šawu draudši gribu ustaišt, un elleswahrteem to nebuhs uswaret.“

IV. Swehtā Gara darba augli.

Šini kristīgā draudšē wiņšch man un wišeem tizigeem ikdeenas wišus grehkus šagatīgi peedod un pašara deenā mani un wišus mirušos usmodinās un man ar wišeem tizigeem eekšch Kristus muššīgu dšhwoščhanu dos. Tas ir teescham teesa.

A. Grehtu peedofchana.

Peem. ij Bibeles: Blehdigais kalps un pasudufchais dehls. Kristus muhs atpestijis no wiseem grehkeem. Bet grehkus mums peedod Swehtais Gars, atnemdams no mums grehtu parahdu un sodibu un padaridams muhs atkal par Deewa behrneem. — Scho swehtibu, ka grehti peedoti, dabu wiſi tizigee ikdeenas un bagatigi.

Rom. 8, 16: Tas Gars pats apleezina lihſ ar muhsu garu, ka eſam Deewa behrni. — (2. Kor. 5, 19.) Df. Nr. 314, 5: Teem grehkeem nebuhs tit daudſ ſpeht.

Zaur Swehto Garu mehs waram dabut peedofchanu par wiseem grehkeem, beſ ween par apgrehkoſchanos pret Swehto Garu.

Mat. 12, 31: Ikkatru grehtu un ikkatru ſaimoſchanu zilwekeem peedos, bet ta Gara ſaimoſchana zilwekeem netaps peedota.

B. Meefas augſchamzeliſchanaſ.

Peem. ij Bibeles: Bagatais wihrs un nabaga Lazarus. Meefiga nahwe jamirſt wiseem zilwekeem.

Df. Nr. 630, 1. p.: Zilwetam ka ſahlei klahjas. — Rom. 5, 12: Tadeht itin ka zaur weenu zilweku grehts ir eenahjis paſaulk un zaur grehtu nahwe, un ta nahwe pee wiseem zilwekeem ir zaurſpeedufees, tapehſ ka wiſi ir grehtkojuſchi. — Daw. df. 90, 12: Mahzi mums muhsu deenas ta ſkaitit, ka gudru ſirdi dabujam.

Bet mehs ſinam ij Swehteem rakſteem, ka paſtara deena wiſus zilwekus uſmodinas.

Jahn. 5, 28: Rebrihnatees par to, jo ta ſtunda nahſ, kurā wiſi, ſas ir lapos, wina baſſi dſirdes. — 1. Kor. 15. 55—57: Nahwe, kur ir tawo dſelons? Elle, kur ir tawa uſwareſchana? Bet nahwes dſelons ir grehts, un grehta ſpehls ir hauſliba. Bet paldees Deewam, ſas mums to uſwareſchana betwis zaur muhsu Rungu Jeſu Kristu.

Starp zilweka nahwi un wina augſchamzeliſchanaſ ir laika ſtarpa, kurā meefa un dwehſele ſchirtas. Meefa

dus kapâ; bet dwehsele top paglabata miruscho walstibâ lihds pastara deenai, kur ta atkal taps saweenota ar usmodinato meesju.

Esaj. 57, 2: Kas sawu taisno zeku gahjuschi, nahf pee meera un dus sawds kambards. — (Ebr. 4, 9 un 10.) — Wilip. 1, 23: Man gribas tapt atraiktam un buht pee Kristus, — jo tas ir koti dauds labaki. — Jahn. parahd. 14, 13: Swehtigi ir tee miruschee, kas eefsch ta Kunga mirsi no schi brihscha. Teefcham, tas Gars fata, ka tee dus no sawâm darboschanâm un winu darbi tos pawada.

C. Mufschigâ dsihwofchana.

Beem. ij Bibeles: Nabaga Lazarus. — Behz tam, kad tas Kungs buhs usmodinajis wifus miruschos, winsch dos teem apskaidrotas meefas. Ari tee zilwefi, kas wehl pastara deenâ dsihwos, dabûs apskaidrotas meefas.

a) Tizigo augfchamzelschanâs meefas buhs netrusdoschas, jaukas, swabadas no wahjibas; winas buhs pilnigas.

(1. Kor. 15, 35—44.) — Wilip. 3, 21: Kas mufju neezigo meesu pahrwehtis, ka ta top lihdsiga wina godibas meefai, pehz tās spehziabas, ar to winsch ari wifas leetas war nolikt apatsch sawâm kahjâm.

Jahn. parahd. 21, 4: Deews noschahwès wifas afaras no winu azim un nahwe wairs nebuhs, nedf behdas, nedf brehfschana, nedf raises wairs nebuhs; jo tās pirmâs leetas ir pagahjuschas.

b) Apfchaidrotâs augfchamzelschanâs meefas, ar dwehfeli saweenotas, dsihwos mufschigi swehtakâ saweenofchanâ ar Deewu un ar wifem tizigeem.

(Jahn. parahd. 21, 3.) — 1. Kor. 2, 9: Ko gzs naw redsejusi un aufs naw dsirdejust, un kas neweena zilwefa firbi naw nahjis, to Deews ir fataifijis teem, kas winu mihto. — Df. Nr. 676: Jerusaleme, augsta pilsehta.

D. Mufschigâ pasufchana.

Beem. ij Bibeles: Bagatais wihrs. — Augfchamzelschanâs deenâ ari netizigo dwehfeles taps saweenotas

ar wina meesam, bet tad nobotas welnam, lai taptu pasubinatas.

a) Pasubinatee isslehgti no beedribas ar Deewu un wiseem tizgeem;

b) wini dsihwo beedribâ ar welnu un wina kanneem engekeem;

c) wini zeesh mokas zaur bailem un kauno frds-apsinu un newar wairs kalpot sawam kaunam kahribam.

Mark. 9. 44: Kur wina tahrs nemirsi, un tas uguns ne-
isdsseest. — Mat. 7, 18 un 14: Geeita zaur teem schaureem
wahrteem, jo tee wahrti ir plati un tas zesh ir plats, kas aiswed
us pasufchanu, un to ir dauds, kas zaur teem eeeet. Un tee
wahrteem ir schauri un schauris tas zesh, kas aiswed us dsihwibu, un
to ir mas, kas to atrod.

Treshais mahzibas gabals.

Swehtâ luhgshana jeb „Muhfu Tehws debesis“.

Gewads. Par luhgshanu.

Swehtais Gars eestahdijis eesh mums jauno dsih-
wibu un padarijis muhs zaur tizibu us Jesu Kristu par
Deewa behrneem. Bet tad nu mums ari jadsihwo ka
Deewa behrneem. Ka tas noteek, par to runa tresha
mahzibas gabala. Luhgshana ir tizibas anglis; ka
zilweks tiz, ta winsch Deewu luhds.

I. Kas tas ir Deewu luhgt?

Pats Deews mums pawehlejis wina lubgt. Ihtena
luhgshana ir frds runashana ar Deewu — jeb ta
fata: „Tizigas dwehseles elposhana.“

Daw. bf. 19, 15: Lai tew patihl manas mutes waloba un manas firde domas tawâ preekšâ, at Rungs, mans patwehrums un mans Pestitajs.

Luhgšhana war buht

a) luhgšhana wajadsibâ, t. ir pašča behdâs.

Beem. iſ Bibeles: Anna.

Daw. bf. 50, 16: Peefauz mani behdu laitâ —. Df.

Nr. 314: Es dſikâs behdâs nofauzos.

b) Deewa teikšhana (flawesčhana) par wina darbeem. Beem. iſ Bibeles: Dawids. (Daw. bf. 104).

Df. Nr. 412: Teizi to Rungu, to gobibas ſehnixu.

c) pateiziba Deewam par ſanemtâm labdarisčhanâm.

Beem. iſ Bibeles: Pateizigais Samareetis.

Daw. bf. 106, 1: Pateizeet tam Rungam —. Df. Nr. 410: Tam Rungam pateizeet!

d) aisluhgšhana, t. i. luhgšhana par zita waja-dſibâm. Beem. iſ Bibeles: Kristus pee krukta.

1. Tim. 2, 1 un 2: Tad nu es pamahju par wiſâm leetâm, lai noteel luhgššanas, peefaukššanas, aisluhgššanas, pateiſšanas par wiſeem zilwekeem, par ſehnixeem un wiſeem, ſas ir augſtâ lahrtâ, lai mehš meerigi un kluf dſihwojam wiſâ Deewa bijasčhanâ un godâ.

II. Râ mums Deews jaluhdſ?

Tiſ iſſtenâ luhgšhana ir Deewam patihkama, t. i. luhgšhana Jesus Kristus wahrdâ.

Jahn. 16, 28: Pateeſi, pateeſi, es jums ſaku: Ko ween juhs tam Tehwam luhgſeet manâ wahrdâ, to winſč jums dos. Df. Nr. 418, 8. p.: Baldees! Es Jesus wahrdâ luhdſos.

Mehš Deewu luhdſam Jesus wahrdâ, ja mehš uſ-tizibâ uſ Kristus nopelnu — un wina garâ Deewu luhdſam. — Lai tawa luhgšhana buhtu Jesus wahrdâ, tad luhdſ Deewu:

1. deewbijigi, kâ Anna (Mat. 6, 5—6); 2. paſemigi, kâ Ranaaneeſču ſeewa (1. Moſ. 32, 10); 3. ar padewibu eekſč Deewa prahta, kâ Peſtitajs Get-

femanes dahrsâ (Mat. 26, 39); 4. **tijigi**, kâ kara wirsneeks Kapernaümâ (Zef. 1, 6 un 7); 5. **nepeekuhstot**, kâ Abraams par Sodomu; 6. **ar padewigu sirdi**, kâ to Kristus darija pee krusa — par saweem cenaidneekem.

Mat. 5, 23 un 24: Kad tu sawu dahwanu uf altara upurè un turpat atminees, ka tawam brahlim kas ir pret tewi, tad atstahj tur altara preekschâ sawu dahwanu un noej, faderces pa preeksch ar sawu brahli un tad nahj un upurè sawu dahwanu.

III. Kad un tur mums Deews jaluhdsj?

a) „Luhdseet Deewu bes miteschanâs“, t. i. luhdseet Deewu arweenu, kad juhsu sirds juhs uf to skubina. — Ar saweem mahjneekem kopâ mums jaluhdsj Deews rihtôs, pusdeenâ un wakarôs: rihta un wakara luhgschana un luhgschanâs preeksch un pehz ehschanâs.

1. Zef. 5, 17: Luhdseet Deewu bes miteschanâs. — Daw. dsf. 63, 7: Es tewi peeminu apgulbamees, un usmosdamees es domaju uf tewi. — Rom. 12, 12: Efeet preezigi jcribâ, pazeetigi behdâs, pastahwigi luhgschanâs.

Bes tam mums wehl buhs Deewu luhgt behdu: un kahr-dinafchanâs laikôs un proti: **preeksch** behdâm jaluhdsj un **pehz** behdâm japateiz Deewam.

Mat. 26, 41: Efeet modrigi un luhdseet Deewu, ka juhs neetrihtat kahr-dinafchanâ. Gars gan ir labprahtigs, bet meesa ir wahja. — (Daw. dsf. 50, 16.)

b) **Luhgschanâs weetas** ir: basniza, mahja (dsimta) un kambaris (weenatne); bet ari katrâ zitâ weetâ waram luhgt Deewu.

Mat. 6, 6: Kad tu Deewu luhdsi, tad ej sawâ kambari un, sawas durwis aisslehdsis, peeluhdsj sawu Tehwu fleepenibâ, un tawâ Tehws, kas reds fleepenibâ, tas tew to atmakfâs gaismâ. — (1. Tim. 2, 8.)

IV. Rahda swehtiba ir luhgſchanai?

Deems apſolijis iſtenu luhgſchanu paklaust.

Mat. 7, 7: Luhdſeet, tad jums taps dots; meklejeet, tad juhs atradiſeet; klaudſinajeet, tad jums taps atwehrtis.

Deems paklauſa muhſu luhgſchanu ir tad,

a) kad wiſch mums dod, ka un ko mehs no wina luhdjam. Beem. iſ Bibeles: Jairus. Beem. iſ Baſnizas ſtahteem: Auguſtina mahte Monika.

b) kad wiſch mums nedod, ko eſam luhguſchees, ta-
peh; ka tas mums par labu. Mums ſtipri buhs tizet, ka, muhſu luhgſchanu nepaklauſidams, Deems ihpaſchi labi ar mums domajis. Muhſu azim tas gan apſlehpts, jo weenumehr neſpehjam iſpraſt Deewa zekus; bet weenreis mehs tomehr ſapratifim, zik toti wiſch muhs mihlejis ir tad, kad nepaklauſija muhſu luhgſchanu. — Kas mahzi-
jees pareiſi Deewu luhgt, tas luhgſchanas ſwehtibu baudis.

Uſrunaſchanas wahrdi.

Swehta luhgſchanâ tas Rungs mums dewis preekſch-
ſihmi, kahdai jabuht iſtennai luhgſchanai. — Schaſ preekſch-
ſihmigâ luhgſchanâ mehs iſſchiram: Uſrunaſchanas wahr-
dus, ſeptinas luhgſchanas un gala wahrdus.

Uſrunaſchanas wahrdi: „Muhſu Tehws debefis“
norahda mums wiſupirms, ka Deems ir muhſu Tehws.
Tas wahrds „Tehws“ muhs mihti ſauz un labina; wiſch
grib, lai tizam, ka Deems ir ta mihleſtiba, kas mums
wiſu grib dot. — Tas wahrds „debefis“ norahda uſ
Deewa waru, zaur kuru wiſch mums wiſu war dot. —
Tas wahrds „muhſu“ muhs uſaizina, lai aiſluhdſam
Deewu par wiſeem zilwekeem.

Tâ tad uſrunaſchanas wahrdi mums rahda muhſu
Deewa mihleſtibu un wiſuwareniſu un mums dod
droſchibu, ka Deems ir tas iſtennaiſ Tehws wiſeem teem,

kas zaur Kristu tapuschī par wina išteneem behrneem. Tapehž mehš drihštam naht peē wina ar šawām luhgšchanām, preežigi, droščī un stiprā zeribā, ka winšč muhš paklausīs.

Gal. 3, 26: Juhš wisnotat efat Deewa behrni zaur to tizibu eesčī Kristus Jēsus. — Ewef. 8, 14 un 15: Šchās leetas labad es loku šawus zekus muhju Runga Jēsus Kristus Tehwa preeščā, no ka wišs top dehwetš, lam ir behrna wahrbs debefis un wirš semes. — (1. Jahņ. 3, 21—22.)

Df. Nr. 287, 1. p.: Deews, muhšu Tehws, kas debefis.

Birmā luhgšchana.

Birmās trihš luhgšchanās mehš luhšsam Deewu pehž debefš mantām: pehž Deewa wahrda, Deewa walštibas un Deewa prahta. (Schīs ir behrna wehleschanās preeščī šawa Tehwa). Pahrejās tšhetras šimejas uš to, kas ir muhšu: muhšu maife, muhšu parahdi, muhšu šahr-dinaščana un muhšu šaunumi. — Birmā luhgšchanā runā par Deewa wahrdu. — Deewa wahrdi apšimē Deewa dabu. Tāpat kā Deewa daba, tā ari Deewa wahrdi ir šwehti. Tapehž mehš Deewa wahrdu newaram darit šwehtu; bet gan luhgt, lai tas peē mums top šwehtits, par šwehtu turets, t. i. deewiški godats un peeluhgts. Tas noteek

a) **ščkiščti un škaidri Deewa wahrdu mahžot**, t. i. zaur tahdu mahžibu, kas pilnigi šaškan ar šwehteem Deewa wahrdeem.

(Rom. 10, 13. 14 un 17.)

b) **šwehti dšiwot.**

1. Pet. 1, 15: Bet, kā juhšu aizinatojs ir šwehts, tāpat ari juhš topat šwehti wišā dšiwotšchanā. — Mat. 7, 21: Ne iškats, kas uš mani šaka: Kungs! Kungs! eees debefu walštibā; bet tas, kas mana debefš Tehwa prahtu dara.

Zaur pašča špehtu mums naw eespehjamš ne ščkiščti un škaidri mahžit, ne šwehti dšiwot, tapehž mehš

luhbsam: „Uf to palihbsi mums, mihtlais debesu Tehws!“
Behdigi wehl Euters mums rahda, ka Deewa wahrds
neteek swehtits muhsu starpâ, ja Deewa wahrdu ne-
pareisi mahza un zilweki neswehti dsihwo.

(1. Tim. 6, 8 un 4.) — Df. Nr. 287, 2. p.: Ta wisaug-
stais wahrds lai swehtits top.

Otrâ luhgschana.

Otrâ luhgschanâ runâ par Deewa walstibu un
proti par schelastibas walstibu. — Tâpat kâ Deewa
wahrds bes muhsu luhgschanas ir swehts, tâ ari wina
walstiba bes muhsu luhgschanas nahf pee teem, kas
wehl pee tâs nepeeder, proti pee paganeem; jo tas ir
Deewa prahts, ka wiseem zilwekeem jatop par wina schel-
lastibas walstibas lozektteem.

1. Tim. 2, 4: Kas grib, ka wif zilweki top isglahbti un
nahf pee patekibas atsihschanas. — Jahn. 10, 16: Man ari
wehl jitas awis, tâs naw no schis kuhts. Ari tâs man buhs at-
west; un tâs dsirdes manu bask, un buhs weens pats ganams
puls, weens pats gans.

Kaut gan Deewa walstibas atnahskhana neatkaras
no muhsu luhgschanâm, tad tomehr mums japeepalihbs,
lai Deewa walstiba isplatas starp paganeem, pabalstot
pehz eefpehjas mifiones darbus zaur dahwanâm un aif-
luhgschanâm, lai ari paganeem atspihdetu Deewa wahrds
un tee, nahfushi pee tizibas un deewiskstas dsihwoschanas,
taptu swehti. Peem. is Bibeles: Nabaga atraitnes artawa.

Mat. 28, 19: Eita un darait par mahzektteem wifus lau-
dis, tos kristidami ta Tehwa un ta Dehla un ta Swehta Gara
wahrda. — (Daw. ds. 96, 10.)

Df. Nr. 287, 3. p.: Lai nahf mums tawa walstiba.

Trejschâ luhgschana.

Deewa prahts ir, lai wif zilweki top swehti. Ta-
lab ka Deews mums scho dahrgato mantu grib dot no

ſcheblastibas, tad wina prahtu ſauzam par labu un ſchebligu. Winiſch debefis notceſ piſnigi zaur engeleem un Deewa iſredſeteem; bet ſemes wirſu wehl nepiſnigi zaur zilwekeem. — Welns, paſaule un muhſu meeſa nekauj notikt Deewa prahtam wirs ſemes. Tapeh3 mehſ luhdſam,

a) ka Deews welna, paſaules un muhſu meeſas kauno padomu un prahtu ſauſtu un tam nekautu notikt;

b) ka winiſch muhſ nespchzigos ſtiprinatu zihna pret muhſu dwehſeles eenaidneekceem — un muhſ ſchaubigos uſturetu paſtaſhwigus ſawods wahrdds un tiziba lihds pat muhſu galam.

Daw. ds. 40, 9: Man ir preeks darit tawu prahtu, mans Deews, un tawa hauſliba ir manā firde dibenā. — Daw. ds. 143, 10: Mah3i man darit peh3 tawa prahta, jo tu eſt mans Deews, taws labais Gars lai mani wada pa taiſnu zeku. — (Zahn. 13, 2. — Euf. 22, 31 un 32. — Zahn. 15, 18.) — 1. Moſ. 8, 21: Zilweka firde prahts ir kauns no maſam deenam. — Gal. 5, 17: Meeſai gribas pret garu un garam pret meeſu, un tee ſtahw weens otram preti, ka juhs nebarat, ko gribat. — Rom. 7, 18: Es ſinu, ka eeſch manis (tas ir manā meeſā) labums nemiht; jo gribet gan gribu labu darit, bet ſpeht neſpehju. — Dſ. Nr. 287, 4. p.: Taws prahts lai notceſ allaſchin.

Zeturtā luhgſchana.

Zeturtā luhgſchanā mehſ luhdſam Deewu peh3 deeniſchkas maiſes, t. i. peh3 baribas, apgehrba un dſihwoſka (nepeezeſchamās wajadsibas); peh3 laukeem un lopeem, naudas un mantas (zaur ko waram apghdat nepeezeſchamās wajadsibas); peh3 laba laulata drauga, labeem behrneem, labas ſaimes, labeem un uſtizigeem kungeem, labas waldiſchanas, laba gaiſa, meera, weſelibas un ſahrtigas dſihwoſchanas, goda, labeem draugeem, uſtizameem ſaimincem un wehl zita, kaſ peeder pee zilweka laimigas dſihwes. — Schis leetas mehſ ſewim

paschi nespehjam eedot, bet gan, Deemu luhdsot un tschalli strahdajot, lihdsset tās fewim eemantot. Tas ir Deewa prahts un Deewa pawehleschana. — Preeksch darba luhdsoschas krdis, pehz luhgschanas tschaklas rokas, jeb: par ko tu luhds, to strahda, un ko tu strahda, par to luhds.

Daw. ds. 145, 15 un 16. Wisas azis gaida us temi, un tu teem dob winu baribu sawa laika; tu atweri sawu roku un pee-ehbini wifus, kas dsihwo, ar labu prahtu. — Daw. ds. 104, 14: Tu leez sahlei augt preeksch lopeem un sehjai zilwekam par labu, lai nahf maisje no semes. — (2. Tes. 3, 10—12.) — Daw. ds. 90, 17: Ta Runga, muhsu Deewa, laipniba lai paleef pahr mums, un paschkiri pee mums muhsu roku darbu, muhsu roku darbu, to tu paschkiri. — Daw. ds. 127, 1 un 2: Ja tas Rungs namu neustaisa, tab darbojas welti, kas pee ta strahda —.

Deems gan dod deenischku maifi bes muhsu luhgschanas, pat kauneem zilwekeem — ta ka ari meefigs tehws neleeds maises sawam kaunam behrnam — bet **ihsteni** behrni **nenem** deenischku maifi no debefs Tehwa rokas bes luhgschanas. Tapehz ari mehs luhdsam zeturtâ luhgschanâ, lai winsch mums to leef atsibt par schelastibas dahwanu, un ka lai mehs ar pateizibu sawenam muhsu deenischku maifi.

Mat. 5, 45: Winsch leef sawai sawlei usleht pahr kauneem un labeem un leef leetum liht pahr taifneem un netaisneem. — Jes. 1, 17: Itweena laba dahwana un itweens pilnigs dahwinajums nahf semê no augscheenes, no ta gaismas Tehwa, pee ka nekahdas pahrmihschanas nedf pahrwehrschanas ehnas.

Zeturtâ luhgschanâ mehs luhdsam pehz muhsu maises, t. i. pehz godigi nopelnitas, ne sweschas, ne zaur sahdsibu, krahpschanu, negodigu darbu waj ubagoschanu eeguhtas maises. — Mehs luhdsam pehz maises **ikdeenas**, ne nedekai, ne gadam, bet **weenai** deenai.

Mat. 6, 34: Tapehz nesuhdaites nahkoscha rihta pehz, jo rihtdeena pati par fewi suhdisees. Ir deesgan, ka itweenai deenai sawas paschas behdas. — Ds. Nr. 508, 2. p.: Ko palihds suhditees un zihthees?

Mehs ſakam: „**Dod mums**“, ne manim ween, bet ari ziteem. Zaur to mums teef usliktis peenahkums darit labu, t. i. peenahkums gabdat par truhkuma zeetejcem.

Esaij. 58, 7: Baj tā nepeederas maiſi lauſt iſſalkuſcheem, namā eewest nabaga iſbſihtus, failu eeraugot, to apſegt un neapſlehptees no ſawa tuwaka? — Ebr. 18, 16: Neaiſmirſteet labu darit un iſbalit, jo tahdi upuri Deewam labi patihf. — Tob. 4, 8: Rā tew buhs pee rotas, pehž ſawas mantas daudsuma bodi no ta nabageem; ja tew maſ buhs, tad ari nebihſtees pehž ſchi maſuma nabageem labu darit. — Df. Nr. 287, 5. p.: Dod mums itdeenas muhſu maiſ’.

Beektā luhgſchana.

Beektā luhgſchanā atrodas 1) **luhgſchana**: „**Peedod mums muhſu parahdus**“; 2) **apſolijums**: „**Rā mehs peedodam ſaweem parahdneekem**“.

1) **Luhgſchana**. — Wiſeem zilwekeem pret Deemu ir neiſmehrojams grehtu parahds — „jo itdeenas daudſ grehtojam“. (Beem. iſ Bibeles: Blehdigais kalps). Tapedhž mums itdeenas peenahkas noſchehlot ſawus grehtus un luhgt, ka tas debefs Tehws mums nepeelihdſinatu muhſu grehtus, bet no ſchehlaſtibas atlaiſtu parahdus un grehtu ſodu.

1. Jahn. 1, 8 un 9: Ja mehs ſakam, ka mums grehtu newaid, tad mehs paſchi peewitamees, un pateeſibas naw eefſch mums. Ja mehs ſawus grehtus iſſuhſam, tad winſch ir uſtizigs un taiſns, ka winſch mums grehtus peedod un muhs ſchſihſta no wiſas netaiſnibas.

2) **Apſolijums**. — a) Mehſ pateeſibā gribam peedot no wiſas ſrds wiſeem teem, kaſ pret mums apgrehtojuſchees wahrbdōs un darbōs — peedot un aiſmirſt parahdu.

Luf. 6, 87: Peedodeet, tad jums taps peedots. — Mat. 6, 14 un 15: Kad juhs zilwekeem winu noſeegumus peedodat, tad

jums juhsu debefs Tehws aribsan peedos. Bet ja juhs zilwekeem winu noseegumus nepeedodat, tad jums juhsu debefs Tehws juhsu noseegumus aribsan nepeedos.

b) Mehs labpraht gribam darit labu teem, kas pret mums apgrehtojas.

Mat. 5, 44: Mihlejeet sawus eenaidneekus, swehtijeet tos, kas juhs nolahd, darat labu teem, kas juhs eenihst, un luhdseet par teem, kas juhs kaitina un waja. — Dj. Nr. 287, 6. p.: Peedob, at Tehws, ar lehnibu.

Sestâ luhgſchana.

Peektâ luhgſchanâ mehs luhdſam, lai Deews mums peedotu muhsu grehtus. Bet mehs ifdeenas atkal grehtojam no jauna, tapehz ka **kahrdinaſchana** muhs weenu-mehr eewed no jauna grehtôs. **Kahrdinaſchana** ir **wedinaſchana** us **ſaunu**; wina iſeet no **welna**, **paſaules** un **muhsu meefas**. Schee trihs muhsu dwehſeles eenaidneeki gan newar muhs taiſni **peespeest**, lai grehtotum, bet wini muhs **maſdina** zaur meleem un wiltigâm apſoliſchanâm un muhs zaur to **peewik**, ka melus ſahkam turet par pateefibu, **ſaunu** — par labu, un mehs tahdâ ſinâ topam nowehrſti no pateefibas. Peem. iſ Bibeles: Zilweku apgrehtojchanas. — Peewiltais eekriht **netizibâ**, t. i. nepateefâ tizibâ, **iſſamiſchanâ**, tâ ka paſaubè wiſu uſtizibu us Deewa ſchehlaſtibu un palihdſibu — un **zitâ leelâ kaunâ** un **grehtkâ**.

1. Pet. 5, 8: Eſeet ſkaidrâ prahtâ, eſeet nomodâ, jo juhsu pretineeks, tas welns, ſtaigâ apkahrt ka ruhzoſchs lauwa, un meklè, kuru tas aprihtu. — 1. Moſ. 3, 13: Tſchuhſka mani peewihluſi, un es eſmu ehbuſi. — 1. Jahn. 2, 15—17: Nemihlejeet paſauli, nedſ to, kas ir paſaulè; jo kas paſauli mihlè, eekſch ta naw ta Tehwa mihleſtiba. Jo wiſs, kas ir paſaulè: meefas kahriba, aju kahriba un dſihwes lepniba, tas naw no ta Tehwa, bet no paſaules. Un paſaule paeet un winas kahriba; bet kas Deewa prahtu dara, tas paleef muhschigi. — Sak. wahrð. 1, 10: Mans behrne, tad grehjneeki tewi wilina, tad neklaufi! — Jef. 1, 14: It-

veens top kahrbinats, ka tas no sawas pascha kahribas top skubiats un labinats. — (Rom. 7, 18 un 19.)

Mehs luhdsam no Deewa, lai winsch muhs paglahbtu no schis kahrbinaschanas, waj ja winsch tai atkauj nahkt pahr mums, ka tad muhs pasargatu un stiprinatu, ka mehs beidsot uswaram un wirsroku dabujam. Tomehr ari mums pascheem jabuht nomoda par sawam dwehselem.

1. Kor. 10, 12: Kas schkeetas stahwots, tas lai peeluhfo, ka nekriht. — Mat. 26, 41: Efeet modrigi un luhdsceet Deewu, ka juhs neekrihtat kahrbinaschanâ. Gars gan ir labprahtigs, bet meesa ir wahja.

Bet kahrbinaschana isceet netik ween no welna, pasaules un muhsu meefas, bet ari no Deewa. Bet Deewa kahrbinaschana (peemekleschana) naw wilinaschana us kaunu. Ta Deews neweenu nekahrдина. **Wina kahrbinaschana ir muhsu tizibas pahrbandischanas.** Binas mehrkis ir tas, lai stiprinatu muhsu tizibu; taphez Deews kahrдина tikai tizigos. — „Deews kahrдина, lai kronetu; welns —, lai samaitatu.“

Jef. 1, 13: Neweens, kas top kahrbinats, lai nesaka, ka tas no Deewa top kahrbinats; jo Deews newar tapt kahrbinats us kaunu, un ari pats nekahrдина neweena. — 1. Mos. 22, 1: Un notikas pehz scham leetam —. Ds. Nr. 467: Mostees, mans gars, fatalisees. — Ds. Nr. 287, 7. p.: Releez mums kahrдинаteem kluht.

Septita luhgichana.

Par to kaunu mehs sauzam zeeschanas, kas mums usnahf

1) pee meefas zaur flimibu, lozekku samaitaschanu, badu un t. t.

2) pee dwehseles jeb gara zaur grehkeem, grehku parahdu un firdsapsinas sodischanu. — Meefas kaunumi

pastahw titai ihfu laiku famehrâ ar dwehseles kaunumeem, kas pehdejo pawada muhschibâ.

3) **pee mantas jeb ihpaschuma** zaur uguni, uhdeni, trufu, karu, sahdsibu, neraschu u. t. t.

4) **pee goda** zaur nepateesu apmeloschanu, nodewibu, kaunu flawu, aprunaschanu un t. t.

Mehs Deewu luhdsam:

1) Lai winsch muhs par to laiku, **kamehr schein semes wirsu dshwojam**, atpestitu no wisa kauna. Scho luhgschanu Deews paklausa, waj nu neatkaudams nahkt pahr mums tahdeem kaunumeem, waj ja wini usnahktuschi, mums dobams pazeetibu un spehku, lai tos pahrzeestu.

Daw. ds. 68, 20: Slawets lai ir tas kungs, iddeenas winsch nes muhsu nastu; Deews ir muhsu pestischana (Sela). Ds. Nr. 427, 4. p.: Ja Deews grib, lai frustu nefu.

2) Lai winsch, **kad muhsu nahwes stunda nahkt**, muhs atpestitu, mums peeschkirdams swehtigu galu un muhs schehligi usnemdams pee fewis debesis.

Katekismâ fauz scho pasauli par „**behdu pasauli**“, t. i. par tahdu weetu, no kuras ar behdam un asaram luhkojamees us sawu preeka fauli debesis.

Ds. Nr. 135, 9. p.: Kad man schein buhs atstahtees. — 10. p.: Parahdees trusta sikhmê. — Ds. Nr. 530, 10. p.: Dob galu muhsu behdam. — Ds. Nr. 287, 8. p.: No wisa kauna pesti muhs.

X Swehtas luhgschanas gala wahrdi.

Swehtas luhgschanas gala wahrdoes atrodas:

a) **Deewa flawas teikschana.** 1) Ar teem wahrdeem: „**Tew peeder ta walstiba**“ mehs apleezinam, ka Deews ir muhsu Tehws schehlastibas walstiba. 2) Ar teem wahrdeem: „**Tew peeder tas spehks**“ mehs apleezinam, ka winsch ir tas kungs, kam japaaklausa wi-

seem teem, kas debesis un wirs semes. 3) Ar teem wahrdeem: „**Tew peeder tas gods**“ mehs apleezinam, ka tik winam ween peenahkas deewiškš gods un pee-
luhgšhana.

Muhsu Deewa walstiba, spēhš un gods nekad ne-
beidsas, bet pastahw muhschigi.

b) **ari apstiprinats** tas, ka muhsu firdis miht ta
stipra pahrleezinashanās, ka tam debesš tehvam patihf
muhsu luhgšhanas, un ka winsch tās paklausis tā, ka
winsch to šolijis šawōš wahrdōš.

Mat. 7, 7 un 8: ~~X~~ Lūhšjeet, tad jums taps dots: mellejeet,
tad juhs atradijeet; klaušsinajeet, tad jums taps atwehrtš. So it-
weens, kas luhšas, dabū, un kas melle, atrod, un tam, kas klau-
šsina, top atwehrtš. — Df. Nr. 413, 8. p.: Baldees! Es
Jesuss wahrdā luhšsōš. — Df. Nr. 287, 9. p.: Amen, tas ir
tam notift buhs! ~~X~~

Beturtais mahzibas gabals.

Swehtā kristiba.

Par sakramenteem.

Deews mums dewis bes šwehtās luhgšhanas wehl
divus zitus šchehlastibas lihšsektus. Šhee ir šwehtās
kristibas un šwehtā wakarehdeena sakramenti. — Par
sakramentu sauž tahdu šwehtu Kristuss eestahdi-
jumu, kurā mums pašneeds zaur redsamām šh-
mēm neredsamās debesš šchehlastibas dahwanas. —
Bezā Deribā bija apgraiššhana preekššihme us šwehto
kristibu un Beeldeenas jehra upurs — preekššihme us
šwehto wakarehdeenu.

I. Swehtās kristibas daba.

Pirmais jautajums: „Kas ir kristiba?“ muhs pa-
mahza par šwehtās kristibas dabu. — Redsamā šihme

ir uhdens. Schis uhdens cestahdits zaur Deewa pawehleschanu. Kristibas pawehle ir: „Gita pa wisu pasauli un darait par mahzেকেem wisus laudis, tos kristidami ta Tehwa, ta Dehlā un ta Swehta Gara wahrdā.“ Kristit nosihmē tik daudš, kà „mehrt, cemehrt“.

Zaur kristibu kristamo (behrnu), tã fakot, eedehsta eeksch ta trihsweenigã Deewa; winsch nahf zaur kristibu krsnigã un swehtã sadraudstibã ar Deewu un top us-nemts Kristus draudšē (eemanto Deewa schelastibas dahwanas).

II. Kristibas swehtiba.

Swehtã kristiba pastrahdã trejadu darbu: 1) Wina dara, kã grehki top peedoti, t. i. swehtã kristibã topam taisnoti zaur Swehto Garu. 2) Wina pesti muhs no nahwes un welna. 3) Wina dod muhschigo dšhwoschanu, ja Swehtais Gars kristamo (behrnu) zaur kristibu atšemdina un to padara par Deewa walstibas lozekli. — Scho kristibas schelastibu Swehtais Gars peesola wi-seem; mums wina tik jasanem; tas noteek zaur tizibu. Tã tad kristiba un tiziba weena ar otru zeeschi saweenotas.

Ap. darb. 2, 38: Atgreeschatees no grehkeem un leekatees ikweens kristitees Jesus Kristus wahrdã us grehtu peedofchanu, tad juhs dabuseet ta Swehtã Gara dahwanu. — (Ewef. 5, 25 un 26.) — Rom. 6, 3 un 4: Waj juhs nesinat, kã, jif no mums ir kristiti us Kristu Jesu, tee us wina nahwi kristiti? Tad nu mehs lihds ar winu zaur to kristibu ešam aprakti nahwē, lai, kã Kristus usmodinats no mironeem zaur ta Tehwa godibu, tãpat ari mehs štaigajam atjaunotã dšhwibã.

III. Swehtãš kristibas spehks.

Kristibas spehks neatrodas wis uhdeni, bet

1) Deewa apsolischanas wahrdds. Tikai zaur uhdens saweenoschanos ar Deewa wahrdu uhdens top par

tahdu uhdeni, kas ſchehlaſtibas un dſihwibas pilns un kas atdſemdina, t. i. kas rada eekſch mums jaunu, garigu dſihwibu. Lai ſchi jaunà dſihwiba atkal nebeigtoſ, bet augtu un peenemtoſ, tad ta jakopj un ja- uſtur. To kriſtitais (behrnſ) weens patſ neſpehj. Swehtam Garam wina weenumehr jaatjauno; to wiſch ari no ſchehlaſtibas grib darit.

2) **tizibà**, kas uſtiz tahdeem Deewa wahrdeem uh- deni. Tiziba ir ta roka, kas ſanem kriſtibas ſchehlaſtibas dahwanas.

Jahn. 3, 5 un 6: Ja kas nepeedſem zaur uhdeni un Garu, tad taſ newar eeet Deewa walſtibà. Kaſ peedſimis no meeſaſ, taſ ir meeſa, un kaſ peedſimis no Gara, taſ ir Gars. — (Gal. 3, 26 un 27.)

IV. Swehtàs kriſtibas noſihme.

Kriſtiba mums uſleek diwejadu peenahkumu:

1) Tam „wezajam zilwekam“ eekſch mums buhſ tapt nonahwetam. Lai taſ notiktu, tad mums ikdeenatſ jakaro pret grehkeem. Zaur to, ka ikdeenatſ ſawuſ greh- kuſ noſchehlojam, mehſ waram uſwaret.

2) Tikai tad, ja wezà dſihwe eekſch mums nobeigta, mehſ waram iſpildit otru peenahkumu; proti to: ka ikdeenatſ buhſ iſzelteetſ jaunam zilwekam, kaſ taiſnibà un ſchkiſtibà Deewa preekſchà dſihwo muhſchigi.

Eweſ. 4, 22—24: Tad nu jums pehj taſ preekſchejaſ dſih- woſchanaſ buhſ nolikt to wezo zilweku, kaſ ſamaitatſ zaur wiltigam ſahribàm; un jums buhſ atjaunoteetſ ſawà ſirdſprahtà un garà, un apwilkt to jauno zilweku, kaſ pehj Deewa rabitſ eekſch pateeſaſ taiſnibaſ un ſwehtibaſ.

Peektais mahzibas gabals.

Swehtais wakarehdeens.

I. Par swehtà wakarehdeena dabu.

Pehdigais, leelais schehlastibas lihdsellis, to Deems mums peefola, ir swehtais wakarehdeens, to muhsu Rungs Jesus Kristus eestahdija pehdigà wakarà, semes wirsù buhdams. Winu ari war faukt par altara sakramentu, tapehž ka to isdala basnizà pee altara. Par Deewa- jeb ta Kunga galdu winu fauzam tapehž, ka Kristus muhs meelo no schehlastibas pee schi galda ar fawàm meefàm un dsirda ar fawàm afnim. Schini meelastà tas Rungs faweenojas ar faweam tizigeem brihnischkà kahrtà.

Swehtais wakarehdeens ir sakraments; jo 1) mehs winà dabujam neredsamàs debefs schehlastibas dahwanas — „tas ir, muhsu Kunga Jesus Kristus pateesu meesu un afnis“. 2) Schis dahwanas mehs dabujam zaur redsamàm shtmèm — „ar maisi un wihnu mums kristigeem zilwekeem ehst un dsert“. 3) Tas ir swehts Kristus eestahdijums — „no pascha Kristus eestahdits.“ Redsamàs shtmès ir ar debefs schehlastibas dahwanàm — Jesus Kristus meesu un afnim — zeeschi faweenotas. Kas swehto wakarehdeenu bauda, tas bauda lihds, ar un zaur maisi un wihnu Jesus Kristus apskaidroto meesu un apskaidrotàs afnis. Maisè paleef maisè, wihns paleef wihns; bet lihds ar maisi un wihnu ir ari pateest klahst Kristus meesa un afnis. Tas ir swehtà wakarehdeena leelais noslehpums, brihnumš, kuru mehs newaram saprast, bet kuram mums wisà pakahwibà jatiz.

1. Kor. 11, 26: Jo zikkahrt juhs no schis maises ehdat un no schi biferà dserat, tad paslubinajeet ka Kunga nahwi, teekams tas nahl.

II. Par swehtë wafarehdeena swehtibu.

Swehtë wafarehdeena swehtiba ir diwŕahrtiga.

1) **Winfŕ dara, ka grehki top peedoti.** Peetå luhŕŕhanå mehŕ mahzamees, ka Deews grehziineekeem, kaŕ luhŕŕŕas, grib atlaift grehku parahdu. Swehtë wafarehdeenå Deews mums dob droŕŕhibu, ka winŕŕ to teefŕham daris un dara; winŕŕ peefŕŕŕir mums Jesus Kristus nopelnu.

2. Kor. 5, 19: Deews bija eefŕŕ Kristus, falihŕŕŕinadams paŕault ar fewi paŕŕŕu.

2) **Rur grehku peedoŕŕhana, tur ari dŕŕhwiba un muhŕŕhiga swehtiba.** Kristigs zilweŕŕ, kaŕ ar Deewu falihŕŕŕinats, jau ŕŕheit ŕemes wirŕŕu dŕŕhwo deewbijigi un pehdigi no ŕŕehlaŕtibas eemantos muhŕŕhigu dŕŕhwoŕŕhanu.

Dŕ. Nr. 315, 9. p.: ŕŕham aŕnim tahŕŕ ŕpehŕŕ. — 10. p.: Tapehŕ es eŕmu droŕŕŕŕ.

III. Par swehtë wafarehdeena ŕpehku.

Swehtë wafarehdeena swehtibu (grehku peedoŕŕhanu, dŕŕhwibu un muhŕŕhigo swehtibu) mehŕ zaur to wehl neŕŕaŕneeŕŕam, **ka bandam maiŕ un wiŕnu;** redŕamåm ŕihmèm ween naw ta ŕpehŕå. Swehtë wafarehdeena ŕpehŕŕ atrodas:

1) **ŕeŕtaŕdŕŕhanas wahrdees:** „Par jums dota un iŕŕeetas —“. Zaur Kristus aŕnim mehŕ eŕam atpeŕtiti no muhŕu grehkeem un atŕwabinati no grehku parahda un ŕoda.

2) **ŕizibå uŕ ŕŕeem wahrdeem.** ŕikai tam, kaŕ ŕŕeem wahrdeem tiz, tam noteef, ŕo tee ŕola, un ka tee ŕkan, proti grehku peedoŕŕhana, dŕŕhwiba un muhŕŕhiga swehtiba. — ŕiziba ari swehtë wafarehdeenå ir ta roka, kaŕ ŕanem swehtë meelaŕta swehtibu. Kaŕ netizigs bauda ŕwehto wafarehdeenu, tam naw dakas pee wina

ſwehtibas. Netizigais gan ari fanem Kristus meefu un aſ-
nis, tomehr newis ſewim par ſwehtibu, bet tikai — par ſodu.

IV. Swehtà wakarehdeena zeeniga baudiſchana.

Swehtà wakarehdeena zeeniga baudiſchana neatkaras
wis no tam, ka ſataiſamees aſrighi gamejot un apwelkot
ſewim ſwehtku drehbes — lai gan ari tas ir jauks un
teizams eeradums (laba leeta) — bet gan no tam, ka
ſataiſamees eekſchigi. Tas noteek zaur pateefu
grehku noſchehloſchannu un dſihwu tizibu. Kas, tà
ſataiſijees, bauda ſwehto wakarehdeenu, tam wiſch top
par ſwehtibas meelaſtu, jeb tà wezee ſaka: par zeku uſ
debeſim.

Nezeenigi bauda ſwehto wakarehdeenu tas, kas
nahk pee ſchi meelaſta beſ grehku noſchehloſchanas un ti-
zibas, weenigi paſchtaifnibâ waj leekulibâ, weenaldſibâ
waj no eeraduma. Tam ſwehtais wakarehdeens buhs par
ſodu, jeb tà wezee ſaka: par zeku uſ eſſi.

1. Kor. 11, 29: So kas nezeenigi ehd un dſer, tas ehd un
dſer ſew paſcham ſodu, neiſchirdams ta Kunga meefu. — Dſ.
Nr. 369, 9. p.: Dod man, Jeſus, palihdſibu.

Meſs wiſt eſam aizinati pee ſwehtà wakar-
ehdeena. Bai tad nu ari katra ſwehtà wakarehdeena
baudiſchana muhſu dſihwê top mums par zeku uſ debeſim.

R. J. Sichmana isdewumi:

	Kap.
Atvots. Lašama grahmata. II. daša. Ar daudš ilustracijām. Ap- strahdajušči dašči školotaji. 3. isd. Matšā ešeeta . . .	100
Bahlinsch, A., Dr. Martina Lutera mašais katkišmis mahjām un školām. Ar bibeles pantineem un daudš peelikumeem, ešeets	15
" Abeze školām un mahjām. Ar bildēm, 3. isd., ešeeta	16
Baltijas karte. Šigatawota, cewešrojot pahrgrošijumus lihds jauna- lam laitam. Leelums 18 $\frac{1}{2}$ × 21 $\frac{1}{2}$ zollu. Drukata krašfās	15
Bratsch, A., Rakstneezibas teorija. Šauns papildinats isdewums, 2 dašas weenā šehjumā, glihti ešeeta	80
Breiksch, J., Zuhneeta palihgs. Glihti ešeets	280
Dawis, J., Školas draugs. I. daša: Abeze un pirmā lašama grahmata pehz abezēs, 8. isd., ešeeta	26
" II. daša: Lašama grahmata. Ar daudš bildēm. 2. isd., ešeeta	60
" Wadoniš pee mahziššanas abezē, ešeets	36
" Daitrakšiba, 4. isd., 10 kap., ešeeta	15
Dischlers, K., Geografija tautškolām. Ar daudš bildēm 3. pahrlab. isd., ešeeta	40
Drawneekš, J., Wahzu tulkš. Mahzibas grahmata pašmahzi- ššanai. 2. pawairots isdewums. Glihti ešeeta	150
Dšeesmu grahmata školām. Šastahdiijis lahds Widšemes mahzi- tajs. Audelša wahšoš	30
Šewinsch, Šiše un Šungailis, Aritmetikas isdewumi, I. daša, 6. isd., ešeeti	26
Šewinsch, Šiše un Šungailis, Aritmetikas isdewumi, II. daša, 3. isd., ešeeti	40
Šudselina un Mühlenbacha Latweešču gramatika. Glihtā audelša šehjumā	100
Šudselina un Mühlenbacha Latweešču walodas mahziša školām. Ešeeta	45
Русско-лат. словарь къ Григорьева „Русское слово“ I часть 10, II часть 20 и III часть	30
Русско-лат. словарь къ „Родной миръ“ Дависа, I часть 10, II часть 20 и III часть	30
Яичковъ, Д., Школьный хоръ. Съ приложениемъ: Šarigas un laizigas dšeesmas no J. Wihtola. 8. isdewumā	50
Zende, A., Mahjas mahziša lihds školas laitam. Šaturs: Abeze un lašami gabali, bibeles šahsti, katkišmis un dšeesmas. 5. isd., ešeeta	40

Judin, N. , Behrnu draugs. Pirmā mahzibas grahmata pareistizeem latweeschu behrneem. (Satur: latweeschu abezi, pirmo tizibas mahzibu, freewu abezi un pirmo rehlinaschanas mahzibu.) Ar bildem, eeseeta	30
Jurjans, P. , Dseefmu trahjums seeweeschu koreem	10
Kalninsch, J. , Latweeschu walodas mahziba. 3. isd., eeseeta	25
Kaudsities, W. , un A. Sterstes , Sehta un skola. Lasama grahmata mahja un skola: I. un II. data, latra 38 l., III. data, eef.	35
Klaustinsch, R. , Latweeschu rakstneezibas wehsture. Glistā sehjumā	100
Korth, W. , Prattiska pawahru grahmata. 1745 rezepti. Ar daudš nobildejumeem un 8 trahšotām gaķas, siwju un sehnu tafelēm. 2. isd. Staišti eeseeta	300
Laiminsch, A. , Jauns wadonis pareistrakstiba, eeseets	20
Dr. Martina Lutera masais katkismis. 5. pahrlab. isd., eef.	25
Mahzibas wehstules par freewu walodu pehž Tufena-Langenscheidta metodes. Latweescheem isdotas no Drawina-Drawneeka. 3. isd. Glisti eeseetas	375
Masais Dr. Martina Lutera katkismis. Ar peelifumeem. 4. isd.	5
Mellinsch, J. , Mahju behnu mahziba. Abeze ar lasamu grahmatu, bibeles stahsti, katkismis, bibeles panti un dseefmas, pirmee rehlini. Bagatigi ilustrēta. 2. isd., eeseeta	40
Pantenijs, T. , Pagahtnes walgōs. Romans is muhšu semes fenlaifeem, tultots no Aronu Matifa	80
Plutte-Dlawa, W. , Bibeles stahsti. Ar daudš bildem un Palestinas karti. 10. isd., eeseeti	40
" Stahsti is kristigas basnizas wehstures. Ar daudš bildem. 3. pahrl. isd., eeseeti	40
" Deewa walstibas wehsture. Ar daudš bild., 5 kart., 2. isd., eef.	80
" Swarigalee notikumī is krist. draudšes wehstures. Ar bildem kristigs wadonis skolneekem. (Satur: bibeles stahstus, katkismi ar bibeles panteem, ihšus basnizas stahstus un dseefmas ar notim.) 5. isdewums. Eeseets	48
Rudšits, J. , Ihsa kristigas draudšes wehsture pagasta skolām, eeseeta	10
Sahle, W. , Saimneezes prakse. Padomi un prattiski aistradijumi daschadās saimneezibas nosarēs. 290 rezepti un padomi. Gresnā sehj.	80
Sams, W. , Wadonis wahzu walodas mahziba. Ar daudš ilustrazijām. 2. isd., eeseets	60
Schmeils, O. , Dabas mahziba. Tulk. H. un E. Rihtini. Ar daudš ilustrazijām. 2. datas. Glistōs audēkla wahšōs ā	90
Sehka. Lasama grahmata tautas un elementarskolām. I. data. Saštahdijuschi W. Plutte un A. Bahlinsch. Ar daudš bild., eef.	36
Seiserts, T. , Latweeschu rakstneezibas chrestomatija. Ar literaturwehsturiskām peesihmēm:	
II. data. Otrais laikmets 1750—1850. Glisti eeseeta	100
" III. data, I. posms. Trešhais laikmets 1850—1880, glisti eeseeta	130
III. data, II. sehjums. Trešhā laikmeta otrais posms (1880—1890. g.), glisti eeseeta 110 l., III. data, 3. sehjums, eeseeta	120
Silinsch, P. , Dr. Martina Lutera masais katkismis. Ar 600 jautajumeem un atbildem, iskaidroschanām un peesihmēm, šwehtu rakstu pantineem un dseefmu rahditaju. 2. isd., eeseets	40
Sterste, A. , Wadonis latweeschu walodas mahziba, eeseets	25
" Latweeschu walodas mahziba. Sistematisks kurš:	
I. data: etimologija, II. data: sintakse, latra	40

Sterste, A., Kupleju krahhjums, I. daka. Musika no Schanzbergu Petera	Rap. 40
Strants, A., Latweeschu walodas mahziba. Wahrdu un teikumum mahziba, ortografija, domu raksti. I. daka, 2. isd. 15 kap., II. daka, 3. isd. 12 kap., III. daka 15 kap., IV. daka	20
Wihsstuh, J., Garigs wadonis skolas behrneem. Martina Lutera majais katkisms lihds ar daschadeem derigeem peelikumeem. 2. isd., eeseets	15
Wilibalds, Kas iswaris? Originalstahsts	60
Витоль, I., Родные звуки. Съ приложеніемъ: Garigas un laizigas dseefmas, eeseeta	48
" Пѣвецъ. Съ приложеніемъ: Garigas un laizigas dseefmas, eeseeta	50
Вольперъ, Русско-латышскій словарь къ учебнику Вольпера "Русская рѣчь". Вып. I 10 к., вып. II 20 к., вып. III	30
Zilweks. Wina meefas fastahwa notehlojums apluhfojamâ weidâ. Beezas leelas krahsotas isklahstamas bildes ar isskaidrojumeem no Dr. Leepina	150
Zuck, O., Dr. Martina Lutera majais katkisms skolas behrneem. Behz jaunâ pahrlabotâ bibeles tulkojuma isdewis W. Plutte-Dlawš. 8. isd., eeseets	20
" Dr. Martina Lutera majais katkisms, isdots no Kunina. 4. isd., eeseets	20
Grigorowa, Kristaps Kolumbus	10
Hoffmanns, Abrams Lintolns. Wehrgu atšwabinatajs	20
Dorogobuschinows, Iwans Sufarins, tā winsch usupurejis dšiwibu preešch Zara	10
Krecton waronu darbi, Donawas pahreešchana 1877. gadâ	8
Nemirowitsch-Dantschenko, Peemiršta raktuwe	10
Sisojewa, Dšemša Garfilda dšihwe	35

Mohrfelbt, A., Piibli lood. Piiltidega ja Palestiina kaardiga. 5. trüfk.	40
" Piiblitugug ja piiblitedus. Restnuistele foolidele. Piiltidega	80
Olas, M., Gesti keele aabits ja Lugesije raamat. 2. trüfk.	26

A. Schellers, Katkisms lihdsibâs. Wadonis tizibas mahzibas pasneegschanâ skolâ un eeswehtischanas mahzibâ. Tulkojis A. Schillers. Eeseets 80 f.

Geteizama rokās grahmata skolotajeem:

Wadonis katkismi.

Sastahdijis pehz Otto Fuch

R. Bahlinfch.

===== Dirs pahrlabols isdewums. =====

Maksa glihtā sehjumā 1 rub. 20 kav.

Skolotajeem, kuri nopeetni luhkojas uš behrnu tiftumisko audsinaschanu. Ichi grahmata pasneedj ihsti derigu materialu, ko sagatawotees uš tizibas mahzibas stundam. Se meiki jauneem skolotajeem ta buhs leela eerosinataja, jo wairaf wehl zaur to, ka katechizacija ir weenfahridi un behrneem weegli saprotama — eewehrojams apstoliskis schinis laikos, kurds katkisma mahzibas teef palcat mahsflotas.

Schini grahmata miht spiregts, ihsti triftigs gars, kurfch parahdas itzuiha wrekas apstrahdajuma un dara mahzibu sirdij un dsihwei augligu.